

ROMÁN, KTERÝ POHNUL SVĚTEM

EXODUS

LEON URIS

EXODUS

EXODUS LEON URIS

Přeložila
Štefania Lorándová

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2014

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 1958, 1986 by Leon M. Uris

All rights reserved.

Z německého originálu *Exodus*

přeložila © 1991, 2006, 2014 Štefania Lorándová, dědic zast. DILIA

Redakce textu: Hana Žantovská

Redakce druhého vydání: Zuzana Pokorná

Jazyková korektura: Ludmila Böhmová

Grafická úprava obálky © 2006 Jan Matoška

První elektronické vydání v českém jazyce

ISBN 978-80-7507-205-4

TUTO KNIHU VĚNUJI DCEŘI KAREN
A SYNŮM MARKOVI A MICHAELOVI
– A JEJICH MATCE

OBSAH

PODĚKOVÁNÍ	9
KNIHA PRVNÍ: Na druhém břehu Jordánu	11
KNIHA DRUHÁ: Neboť země je má	191
KNIHA TŘETÍ: Oko za oko	293
KNIHA ČTVRTÁ: Probud' se, má slávo!	423
KNIHA PÁTÁ: Vznášejí se jak orlové	517

Poděkování

Prostor, který zabralo shromažďování materiálu k Exodu, zahrnuje téměř osmdesát tisíc kilometrů. Metry a metry záznamů na magnetofonových páscích, nespočet interview, tony odborných knih, v nichž jsem hledal informace o konkrétních událostech, spousta filmových záběrů, fotografií a také vyhozených peněz dají dohromady úctyhodné číslo.

Během dvou let mi tucty lidí věnovaly svůj čas, energii a důvěru. Bylo opravdovým požehnáním, s jak neobvyklou ochotou a vírou jsem se setkal.

Bohužel mi právě to obrovské množství lidí, kteří se na celém projektu podíleli, znemožňuje poděkovat každému zvlášť. Takový výčet by sám o sobě vydal na jeden díl.

S vděčností bych chtěl ocenit alespoň úsilí dvou mužů, kteří sebráli klíčovou roli v tom, že se nápad mohl proměnit ve skutečnost.

Doufám, že nezasévám sémě nebezpečného precedentu, když veřejně poděkuji svému agentovi. Exodus vyplynul z naší konverzace při obědě a stal se konkrétním projektem díky tvrdošíjné neústupnosti Malcolma Stuarta. Odmítal se vzdát té myšlenky navzdory tuctům překážek.

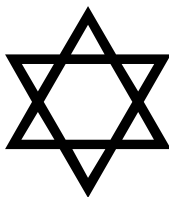
Co nejpokornější díky patří Ilanu Hartuovi z Jeruzaléma. Všechno mi zařizoval a domlouval a cestoval se mnou napříč Izraelem vlakem, letadlem, džípem i pěšky. Čas od času to bylo pěkně drsné. A nejvíc Ilanovi děkuji za to, že se se mnou podělil o své rozsáhlé znalosti celého tématu.

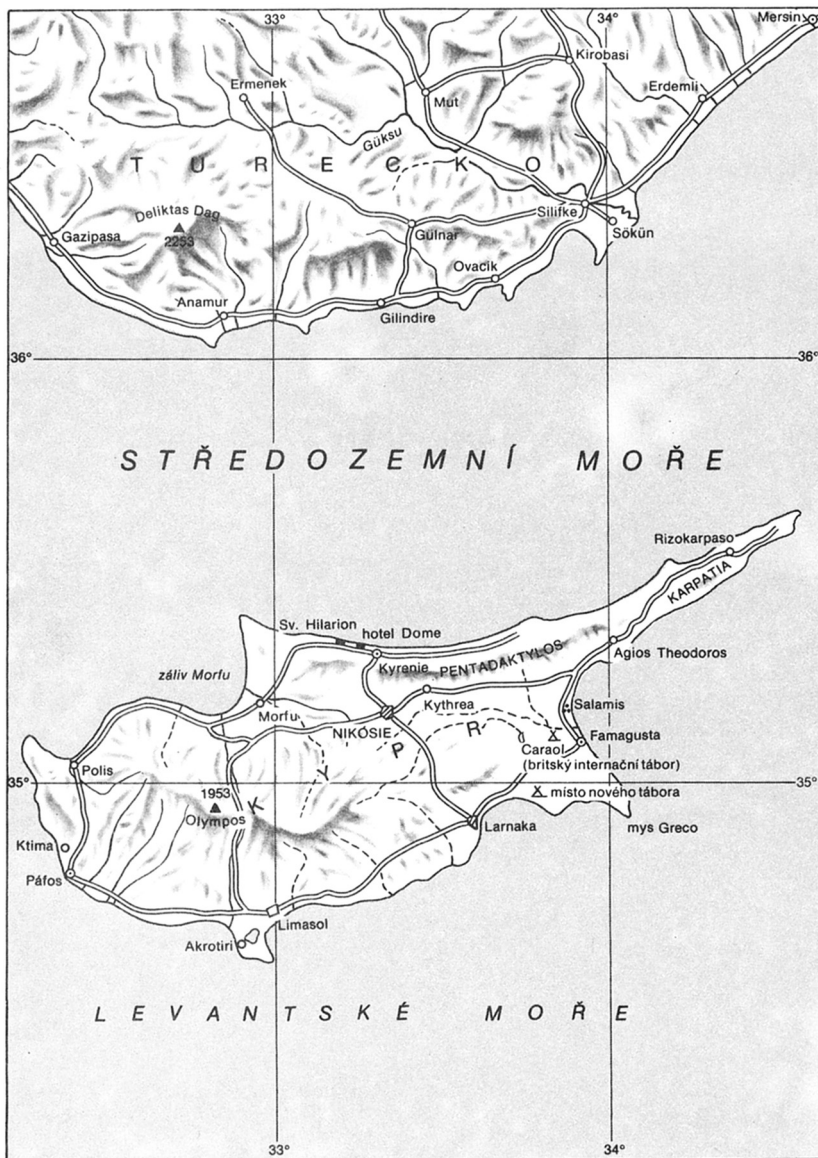
Kniha první

Na druhém břehu Jordánu

Až Hospodin dopřeje odpočinutí vašim bratřím jako vám, až i oni obsadí zemi, kterou jim dává Hospodin, váš Bůh, za Jordánem, pak se vrátíte každý do svého vlastnictví, které jsem vám dal.

Pátá kniha Mojžíšova, 3, 20

PRVNÍ KAPITOLA

LISTOPAD 1946

VÍTEJTE NA KYPRU. (Shakespeare)

Letadlo poskakovalo po příjezdové dráze, až zastavilo před velkou tabulí s nápisem: *Welcome to Cyprus*. Když Mark Parker vyhlédl z okna, uviděl pás hor na severním pobřeží a v něm podivuhodně rozeklaný vrchol Pentadaktylu. Asi za hodinu tudy pojedete průsmykem do Kyrenie. Vstoupil do uličky, narovnal si kravatu, shrnul rukávy košile a oblékl si sako. *Welcome to Cyprus*, vrtalo mu přitom hlavou, vítejte na Kypru – to je přece z Othella. Ale nemohl si vzpomenout, jak je to dál.

„Něco k proclení?“ zeptal se celník.

„Dvě libry čistého heroinu a pornografické album,“ odpověděl Mark a rozhlížel se, jestli tu někde není Kitty.

Tihle Američani, komedianti jeden jako druhý, pomyslel si celník. K pultu přistoupila mladá dáma z recepce britské letištní správy.

„Vy jste pan Parker?“

„Doznávám se.“

„Volala paní Kitty Fremontová. Vzkazuje, že vás bohužel nemůže čekat na letišti; máte jet laskavě do hotelu Dome v Kyrenii. Objednala vám tam pokoj.“

„Děkuju, anděli. Kde seženu taxík do Kyrenie?“

„Obstarám vám vůz, pane, ale chvíli to potrvá.“

„Dostal bych tu někde kofeinovou transfuzi?“

„Jistě, pane. Denní bar je naproti, na konci haly.“

Mark se opřel o pult a srkal horkou černou kávu. Vítejte na Kypru – ani za nic si nemohl vzpomenout na celý citát.

„No ne!“ ozval se vedle něho hřmotný hlas. „Už v letadle jsem si říkal, že vás určitě znám. Jste přece Mark Parker? Vsadím se, že už se na mě nepamatujete!“

Přesně tak, pomyslel si Mark. Poznali jsme se: v Římě, Paříži, Londýně, Madridu; a sice při barovém pultu u: Charleyho, Romea, Alfonse, Jacquesa. Psal jsem právě zprávy o: válce, revoluci, nepokojích. Ten večer jsem byl: s blondýnkou, brunetou, zrzkou (anebo možná taky s tou, co měla dvě hlavy).

Chlapík stál teď přímo před Markem a překypoval nadšením.

„Poslouchejte, já jsem přece ten, co tenkrát objednal to martini, když barmanovi došly olivy. Tak co, už si vzpomínáte?“

Mark si vzdychl, napil se kávy a čekal na další výbuch.

„Já vím, že vám to kdekdo říká, ale já opravdu moc rád čtu vaše reportáže.“

Copak děláte tady na Kypru?“ Zamrkal na Marka a dloubl ho do žeber. „To bude určitě zas něco obzvlášť pikantního. Co kdybychom si někdy zašli na drink? Bydlím v Nikósii, v hotelu Palace.“ Vtiskl Markovi do dlaně vizitku. „Kromě toho tady mám nějaké ty styky,“ dodal a znovu zamrkal.

„Promiňte, pane Parkere, máte tu vůz.“

Mark postavil šálek na pult.

„Jsem rád, že jsme se zas jednou viděli,“ řekl a rychle vyšel ven. U východu hodil vizitku do koše.

Taxík se rozjel. Mark se opřel a na chvíli zavřel oči. Byl rád, že Kitty nepřišla na letiště. Tak dávno se neviděli, nahromadilo se tolik vzpomínek a budou si mít tolik co říct. Cítil, jak se v něm při pomýšlení na shledání s ní zvedá vlna vzrušení. Kitty – krásná, překrásná Kitty. Když taxík vyjížděl branou z letištního areálu, byl už hluboko ponořen v myšlenkách.

... Katherine Fremontová. Byla takový typický americký produkt, něco jako mámin jablkový koláč, hot dogs a brooklyňští Doggers, příslovečné „děvče ze sousedství“, ošklivé káčátko, podle nejobvyklejších představ. Dokonale odpovídala typu nezbednice v telecích letech, s odstávajícími čůpky, pihami a rovnátkem na zuby. Ovšem rovnátko jednoho dne zmizelo, na rtech se objevila růž, pod svetrem se rýsovaly zaoblíny a z ošklivého káčátka se stala překrásná labuť. Mark se musel usmát, když si na to vzpomněl – jak byla tenkrát pěkná, svěží a čistá.

A Tom Fremont. I on byl typickým dítětem Ameriky. Pěkně urostlý, dobře vyhlížející chlapík s klukovským úsměvem, který uběhl sto metrů za necelých deset vteřin, v košíkové s jistotou střílel z deseti metrů a se zavázanými očima smontoval ford model A. Tom Fremont byl odjakživa Markův nejlepší přítel, aspoň pokud si Mark dokázal vzpomenout. Museli jsme se přátelit už jako kojenci, napadlo Marka.

Tom a Kitty – jablkový koláč a zmrzlina, hot dogs a hořčice, typický americký chlapec, typické americké děvče a typický americký středozápad v Indianě. Ano, Tom a Kitty se k sobě hodili jako děšť a jaro.

Kitty byla vždycky tichá, zamýšlená dívka s nádechem smutku v očích. Snad si toho všiml jen Mark, protože pro všechny ostatní z celého okolí byla Kitty ztělesněním radosti, zdrojem síly. Každý si k ní mohl přijít pro povzbuzení. Stála vždycky oběma nohama na zemi, vždycky nalezla správné slovo a byla plna přátelské účasti. A přesto v ní vězel ten tajný smutek, Mark o něm věděl, i když to třeba ostatním ušlo.

Často se ptal sám sebe, proč mu připadá Kitty tak žádoucí. Snad jen proto, že pro něj byla tak nedosažitelná. Kitty byla od začátku Tomovo děvče a Markovi nezbývalo, než Tomovi závidět.

Na univerzitě dostali Tom a Mark společný pokoj. V prvním roce byl Tom celý nešťastný, že Kitty je tak daleko. Celé hodiny musel Mark poslouchat jeho lamentace a utěšovat ho. A v létě odjela Kitty se svými rodiči do Wisconsinu. Byla ještě školačka a rodiče chtěli velkou vzdáleností trochu zchladit bouřlivou zamilovanost mladých lidí. Tom a Mark se vydali stopem do Oklahomy a pracovali tam na naftových polích.

Když pak znovu začaly přednášky, Tom už byl mnohem klidnější. Přestávky mezi Tomovými a Kittyinými dopisy se prodlužovaly, a čas mezi Tomovými dostaveníčky na univerzitě se zkracoval. Pomalu to vypadalo, že mezi lvem koleje a děvčetem tam doma je nadobro konec.

V posledním roce studia Tom na svou Kitty téměř zapomněl. Stal se krasavcem univerzity; ta role se hodila k esu basketbalového týmu. Mark byl skromnější: vyhříval se na výsluní Tomovy slávy a jinak vynikl jako jeden z nejhorších studentů žurnalistiky v celých dějinách školy.

Ale pak přijela na univerzitu Kitty.

Zasáhlo je to jako blesk.

Mark mohl vidět Kitty tisíckrát a bylo to pořád tak vzrušující jako poprvé. U Toma to bylo tentokrát stejné. Měsíc před Tomovou promoci Tom a Kitty odjeli v doprovodu Marka a Ellen ve fordce modelu A se čtyřmi dolary a deseti centy přes hranice k smírčímu soudci. Své líbánky strávili na zadních sedadlech fordky, která se na zpáteční cestě bořila do bahna na silnici a v ljíaku propouštěla vodu jako síto. Pro typický americký mladý pár to byl slibný začátek.

Po Tomově promoci ještě celý rok neřekli nikomu o své svatbě. Kitty zůstala na univerzitě, aby dokončila studium. Chtěla se stát ošetrovatelkou. Kitty je pro ošetřování nemocných jako stvořená, myslel si často Mark.

Tom zbožňoval Kitty. Vždycky byl dost divoký a nikdy se nechtěl vázat. Teď se ale všechno změnilo a z Toma se stal věrný manžel. Začal pracovat jako řadový zaměstnanec velké reklamní firmy. Odstěhovali se do Chicaga. Kitty pracovala v dětské nemocnici. Kousek po kousku, typicky americkým způsobem, si razili cestu vpřed. Nejdříve si pronajali byt v činžovním domě, pak měli domeček, nové auto, měsíční splátky a velké naděje. Kitty čekala Sandru.

Mark se probral ze zamyšlení, když taxík zvolna projížděl předměstím Nikósie, hlavního města Kypru, které vyrůstalo z hnědé rovinaté půdy mezi řetězy hor na severu a na jihu.

„Mluvíte anglicky?“ zeptal se řidiče.

„Ano, pane.“

„Tam na letišti je nápis: *Welcome to Cyprus*. Jak je to vlastně dál?“

„Pokud vím,“ odpověděl řidič, „nic dál už není, má to být jen taková zdvořilost vůči turistům.“

Projížděli Nikósií. Rovinatá půda, žluté domy s červenými taškami na střechách, moře datlových palem, to vše připomínalo Markovi Damašek. Třída vedla podél staré benátské zdi, která tvořila uzavřený kruh kolem starého města. Mark viděl oba minarety, čněly do nebe nad tureckou částí starého města. Patřily ke Svaté Sofii, skvostné katedrále z křížáckých dob, která byla později přestavěna na mešitu. Když jeli podél zdi, míjeli obrovská opevnění ve tvaru šípových hrotů. Mark si ještě ze svého posledního pobytu na Kypru pamatoval, že ze zdi vyčnívá jedenáct hrotů, lichý počet. Právě se chtěl zeptat řidiče, proč jich je právě jedenáct, ale pak si to rozmyslel.

Brzy opustili Nikósií a zamířili rovinou na sever. Projížděli jednou vesnicí za druhou; ve všech byly šedé hliněné chatrče k nerozeznání podobné. V každé vesnici stál hydrant s nápisem: *Postaveno díky velkodušnosti Jeho Veličenstva anglického krále*. Na bezbarvých polích sedláci sklízeli brambory s pomocí nádherných kyperských mezků.

Řidič zrychlil tempo a Mark se znovu ponořil do vzpomínek... Mark a Ellen se vzali krátce po svatbě Toma a Kitty. Ale byl to od začátku omyl. Dva sympatičtí lidé, kteří nebyli stvořeni jeden pro druhého. Tichá, jemná moudrost Kitty Fremontové držela Marka a Ellen pohromadě. Oba si mohli u Kitty postěžovat, a tak její zásluhou manželství trvalo, i když jeho čas už dávno vypršel. Pak se zhroutilo a rozvedli se. Mark byl rád, že neměli děti.

Po rozvodu odjel na americký východ; střídal jedno zaměstnání za druhým, až se mu podařilo stát se z nejhorsího studenta žurnalistiky nejhorsím novinářem světa. Stal se z něho jeden z těch nepokojných tuláků, jakých je mezi novináři plno. Přitom nebyl ani hloupý, ani bez talentu, zcela mu však chyběla schopnost nalézt si ve světě místo, kam patří. Mark byl v podstatě tvůrčí člověk, ale zpravodajská rutina dokonale utlumila jeho schopnosti. Přesto netoužil zkoušet to jako spisovatel na volné noze. Bylo mu jasné, že při své povaze by asi neuspěl. A tak zůstal někde mezi oběma možnostmi, ani ryba ani rak.

Každý týden přicházel od Toma dopis, ve kterém nadšeně líčil svou cestu k úspěchu. Kromě toho byly dopisy plné lásky ke Kitty a dcerušce Sandře. I Kitty mu psala. Její dopisy uváděly na pravou míru Tomovo temperamentní líčení. Také o Ellen mu pravidelně posílala zprávy, dokud se jeho bývalá žena znovu neprovdala.

V roce 1938 se Marku Parkerovi otevřel svět. U American News Syndicate – americké zpravodajské kanceláře v Berlíně – bylo volné místo a Mark najednou postoupil z „potulného novináře“ na „zahraničního korespondenta“.

Ukázalo se, že to místo je pro něho jako stvořené. Zde mohl alespoň zčásti uskutečnit svou touhu po tvůrčí činnosti. Vytvořil si sloh, který se měl stát pro něho typickým – nezaměnitelný styl Marka Parkera. Mark rozhodně nebyl žádný génius; měl však onen nezbytný instinkt, který z obyčejného korespondenta dělá opravdu dobrého zahraničního zpravodaje: schopnost vyčlenit důležitou událost, která se právě rodí.

Svět se začal podobat velkému hřišti. Mark projezdil křížem krážem Evropu, Asii a Afriku. Měl přesnou funkci, práce ho těšila, byl vítaným hostem, kterému ochotně poskytl úvěr v baru u Charleyho, Romea, Alfonse nebo Jacquesa, a seznam blondýnek, brunetek i rusovlásek, které mohly kandidovat do klubu jeho „děvčat měsíce“, byl nevyčerpatelný.

Když vypukla válka, Mark se proháněl po celé Evropě. Bylo dobré občas si na několik dní odpočinout v Londýně, kde na něj pokaždé čekal balík pošty od Toma a Kitty.

Na jaře 1942 se Tom Fremont dobrovolně přihlásil k námořnictvu. Padl u Guadalcanalu. Dva měsíce po Tomovi zemřela Tomova a Kittyina dcerka Sandra na dětskou obrnu.

Mark si vzal zvláštní dovolenou a jel domů, ale když tam dorazil, Kitty Fremontová už nikde nebyla. Bezúspěšně ji hledal a pak se musel znovu vrátit do Evropy. Jako by beze stopy zmizela z povrchu zemského. Marka se to podivně dotklo: měl pocit, že smutek, který odjakživa spatřoval v jejích očích, byl proroctvím, jež se nyní naplnilo.

Jakmile skončila válka, vrátil se a znovu po ní pátral, ale nikde nenalezl stopu.

V listopadu 1945 ho agentura povolala zpět do Evropy jako zpravodaje norimberského procesu. Mark se stal mezitím uznávaným odborníkem s titulem „vynikajícího zahraničního zpravodaje“. Zůstal v Norimberku, dokud nepověsili nacistické špičky, a napsal o procesu řadu neobyčejných reportáží. To bylo teprve před několika málo měsíci.

ANS povolila Markovi dovolenou, kterou nutně potřeboval, než ho pošlou do Palestiny, kde se zřejmě schylovalo k lokální válce. Aby strávil svou dovolenou jako obvykle, pozval Mark Parker dívku, se kterou se znal již z dřívějšíka a která pracovala v OSN. Byla to vášnivá Francouzka, kterou přeložili do sekretariátu OSN v Athénách.

A pak přišlo všechno jako blesk z čistého nebe. Seděl v Athénách v Americkém baru a krátil si čas s několika kolegy novináři, když se v rozhovoru někdo zmínil o vynikající americké ošetřovatelce, která se v Soluni stará o řecké sirotky. Jeden z korespondentů se odtud právě vrátil a napsal reportáž o dětském domově.

Ošetřovatelka se jmenovala Kitty Fremontová.

Mark okamžitě zahájil pátrání a zjistil, že Kitty tráví dovolenou na Kypru.

Taxík opustil rovinný terén a vydal se vzhůru po úzké silnici plné serpentin, vedoucí průsmykem v pohoří Pentadaktylos. Začalo se stmívat. Když se vyšplhali nahoru, Mark požádal řidiče, aby zastavil na okraji silnice.

Vystoupil a díval se dolů na Kyrenii, malé město přitulené k úpatí hory, krásné jako šperk na mořském pobřeží. Vlevo nad ním se tyčily rozvaliny Svátého Hilarionu, starého zámku, ve kterém strašila vzpomínka na Richarda Lví srdce a krásnou Berengarii. Mark si umínil, že sem na to místo zajede s Kitty.

Když dorazili do Kyrenie, byla už skoro tma. Městečko se skládalo ze samých vápnem obílených domů se střechami z červených tašek; na kopci se vypínal zámek, v popředí bylo moře. Kyrenia vypadala malebně, starobyle a romanticky, že víc to už ani nešlo. Projeli kolem miniaturního přístavu, kde pod ochranou širokého mola, napravo i nalevo vybíhajícího do moře, kotvily rybářské čluny a malé jachty. Na jednom rameni mola byla přístavní hráz, na druhém staré opevnění, Castellum Virginae.

Kyrenia byla dlouhou dobu útočištěm malířů a anglických důstojníků na penzi. Patřila ve skutečnosti mezi nejmírumilovnější místa na světě.

Nedaleko přístavu se rýsovala obrovská stavba hotelu Dome. Vypadal neúměrně veliký a v tom ospalém městečku jaksi nepatříčně; avšak Dome se stal jakousi křižovatkou britského impéria. Všude na světě, kde vládla britská státní vlajka, byl znám jako dostaveníčko Angličanů. Bylo to bludiště společenských místností, teras a verand s výhledem na moře. Dlouhé, asi stometrové molo spojovalo hotel s malým ostrovem, na který chodili hosté plavat a slunit se.

Taxík zastavil. Z hotelu vyšel sluha a ujal se zavazadel. Mark zaplatil a ohlédl se. Byl listopad, ale vzduch byl ještě teplý a počasí jasné. Skvělé místo pro shledání s Kitty!

Recepční odevzdal Markovi vzkaz.

Milý Marku!

Musím se zdržet ve Famagustě a vrátím se až kolem deváté. Dokážeš mi to v životě odpustit? Už se nemůžu dočkat. Srdečně

Kitty

„Rád bych nějaké květiny, láhev whisky a kbelík s ledem,“ řekl Mark.

„Paní Fremontová se o všechno postarala,“ odpověděl recepční a dal sluhovi klíče. „Máte dva spojené pokoje s výhledem na moře.“

Mark si všiml, že se vrátňý šklebí. Byl to stejňe ohavný úšklebek, jaký viděl ve stovkách hotelů, v nichž byl se stovkami různých žen. Nejdřív to chtěl uvést na pravou míru, pak si ale řekl, ať si vrátňý myslí, co chce.

Dlouho se díval na tmavnoucí moře, pak vybalil svoje věci, namíchal si whisky se sodou a popíjel ji, ponořen ve vaně s horkou vodou.

Sedm hodin – ještě dvě hodiny musí čekat.

Otevřel dveře do Kittyina pokoje. Měl příjemnou vůni. Plavky a vyprané punčochy visely nad vanou. Boty stály srovnané vedle postele, na toaletním stolku viděl pár jejích drobností. Mark se musel usmát. Dokonce i když tu nebyla, byl pokoj plný atmosféry člověka, který se tak lišil od ostatních, jež znal.

Vrátil se do svého pokoje a natáhl se na postel.

Co s ní asi udělala léta? Jak se vyrovnala s tragickým neštěstím? Kitty, pomyslel si, milá, překrásná Kitty, buď, jaká jsi byla. Teď je listopad 1946, říkal si Mark; kdy ji viděl naposled? V roce 1938, krátce předtím, než jel z pověření ANS do Berlína. Tedy před osmi lety. Kitty teď musí být osma-dvacet.

Marka přemohlo vzrušení a napětí. Zmocnila se ho únava a začal klímat.

Z hlubokého spánku ho probudilo zvonění ledových kostek ve sklenici – zvuk Marku Parkerovi tak milý. Protřel si oči a po paměti hledal cigaretu.

„Spal jste jako mrtvola,“ ozval se hlas se silným anglickým přízvukem. „Klepal jsem pět minut. Nakonec mě hotelový sluha pustil dovnitř. Nemáte, doufám, nic proti tomu, že jsem si nalil whisky.“

Hlas patřil majoru Freddiemu Caldwellovi z britské armády. Mark zívł, protáhl se, aby přišel k sobě, a podíval se na hodinky. Bylo osm patnáct.

„Co k čertu děláte tady na Kypru?“ zeptal se.

„Totěž jsem se chtěl zeptat vás.“

Mark si zapálil cigaretu a podíval se na Caldwell. Neměl ho zrovna v lásce, ale ani k němu necítil nenávist. Nejspíš by se dalo říct, že mu je major protivný. Zatím se viděli dvakrát. Caldwell byl pobočník plukovníka, teď už brigádního generála Bruce Sutherlanda, velmi schopného britského frontového velitele. Poprvé se potkali za války v Holandsku. Mark tehdy poukázal v jedné ze svých reportáží na taktickou chybu Angličanů, na kterou doplatil celý pluk. Podruhé se viděli v Norimberku během procesu s válečnými zločinci, o kterém Mark psal pro ANS.

Právě jednotky Bruce Sutherlanda vstoupily ke konci války jako první do koncentračního tábora Bergen-Belsen. Sutherland i Caldwell přijeli do Norimberku, aby zde vypovídali jako svědkové.

Mark odešel do koupelny, omyl si obličej ledovou vodou a ohlížel se po ručníku.

„Co pro vás můžu udělat, Freddie?“

„Dnes odpoledne jsme dostali telefonickou zprávu od CID, že jste přiletěl. Nemáme žádné oficiální potvrzení o vašem pověření.“

„Můj ty bože, vy jste ale nedůvěřivá sebranka! Lituju, Freddie, ale budu vás muset zklamat. Jsem na cestě do Palestiny a tady trávím jen svou dovolenou.“

„Moje návštěva u vás nemá služební ráz, Parkere,“ odpověděl Caldwell. „Jenže, víte, jsme tak trochu citliví vzhledem k našim stykům v minulosti.“

„Máte dobrou paměť,“ řekl Mark a začal se převlékat. Caldwell namíchal Markovi whisky. Mark se zamyšleně díval na anglického důstojníka a udiveně se ptal sám sebe, proč mu ten chlap vlastně tolik leze na nervy. Snad to byla arogance, kterou se vyznačoval jako typický exemplář věčných kolonizátorů. Caldwell byl děsně nudný chlapík a přitom zbedněný a úzkoprsý. Zahrát si tenis celý v bílém od hlavy k patě, sklenici ginu s tonikem, a čert vem všechny domorodce.

Právě svědomí Freddieho Caldwell, anebo spíš jeho naprostý nedostatek, Marka zneklidňovalo. Co je správné a co ne, to pro Caldwell vyplývalo ze služebního předpisu či rozkazu. „Máte tu, hoši, snad nějaký špinavý záležitost, který by měly zůstat utajeny?“

„Prosím vás, nebuďte komický, Parkere. Ten ostrov tady nám patří a rádi bychom věděli, co tu pohledáváte.“

„Víte, tohle se mi u vás Angličanů líbí. Holanďan by řekl rovnou: táhněte k čertu. Ale vy hoši vždycky zdvořile: byl byste, prosím, tak laskav a táhl k čertu. Už jsem řekl, že zde trávím dovolenou. Oslavuju shledání se starou známou.“

„A kdo to je?“

„Dívka jménem Kitty Fremontová.“

„Ta ošetřovatelka? Fantastická ženská, opravdu ohromná. Před několika dny jsem se s ní seznámil u guvernéra.“ Freddie Caldwell se podíval na otevřené dveře vedoucí do Kittyina pokoje a s něhou otázkou pozvedl obočí.

„Dejte svou špinavou fantazii do čistírny,“ řekl Mark. „Znám ji pětadvacet let.“

„Tedy, jak vy Američani říkáte, všechno v nejlepším pořádku?“

„Přesně tak. Čímž vaše návštěva nyní nabývá společenskýho charakteru – a proto laskavě zmizte.“

Caldwell se usmál, postavil sklenici a sevřel vycházkovou hůlku pod paží.

„Freddie Caldwell,“ řekl Mark, „rád bych vás jednou viděl, až vám tenhle úsměv zmizí z tváře.“

„O čem to k čertu mluvíte?“

„Máme rok 1946, majore. Spousta lidí si v poslední válce přečetla některý hesla a uvěřila jim. Vaše hodinky se opoždějí. Projedete to všude – nejdřív v Indii, potom v Africe a nakonec na Blízkém východě. Budu tam, abych se podíval, jak přijdete v Palestině o svůj mandát. A dokonce i ze Suez a z Jordánska vás vyženou. Nad impériem zapadá slunce, Freddie – co si jenom počne vaše žena, až nebude mít čtyřicet černých boys, kterým by mohla poroučet s bičem v ruce?“

„Četl jsem vaše reportáže o norimberském procesu, Parkere. Máte ten hrozný americký sklon všechno dramatizovat. A kromě toho, starouši, nejsem ženatý.“

„Tomu se říká mít uznání.“

„Vy jste tady na dovolené, Parkere, nezapomeňte na to. Vyřídím generálu Sutherlandovi vaše pozdravy. Nazdárez!“

Mark se usmál a pokrčil rameny. A pak si konečně vzpomněl. „Vítejte na Kypru!“ Celý Shakespearův citát zněl: „Vítejte na Kypru – kozy a opice!“

DRUHÁ KAPITOLA: Zatímco Mark Parker čekal, až se po dlouhé době konečně znovu setká s Kitty Fremontovou, na jiné části Kypru očekávali dva muži shledání zcela jiného rázu. Čekali v lese, vzdáleném pětadesát kilometrů od Kyrenie, na sever od Famagusty.

Nebe bylo zamračené, nesvítila jediná hvězda. Oba stáli mlčky a dívali se dolů do tmy směrem k pobřeží zátoky.

Čekali v neobydleném, zpustlém bílém domě, na vršku uprostřed eukalyptového, piniového a akátového lesa. Nebylo nic vidět ani slyšet, jen tu a tam náraz větru a tichý zvuk nepravidelného dechu obou mužů.

Jeden z nich byl kyperský Řek, hajný. Byl nervózní.

Druhý stál jako socha bez hnutí a upíral pohled na vodu. Jmenoval se David ben Ami, což znamenalo: David, syn mého lidu.

Mračna se začala trhat. Na tichou hladinu zátoky, na les, na bílý dům a na tvář Davida ben Amiho, stojícího u okna, dopadalo slabé světlo. David byl malý, měl štíhlou, křehkou postavu a bylo mu něco přes dvacet. Dokonce i v tom slabém světle prozrazovala úzká, citlivá tvář s hluboce položenými očima intelektuála.

Mraky se rozplynuly a světlo zalilo trosky mramorových sloupů a soch pokrývající půdu kolem bílého domu.

Trosky. Všechno, co zbylo ze Salaminy, města kdysi mocného za časů Kristových. Jaké dějiny ležely pod touhle půdou a spoustou mramoru? Salamis, založená v šerém dávnověku vojevůdcem Teukerem, když se vracel z trójské války. Salamis, kterou zničilo zemětřesení a která se pozvedla znovu, aby pak podlehla náporu Arabů pod praporem islámu a již nikdy nepovstala. Světlo se odráželo od trosek tisíců sloupů, pokrývajících široko daleko území, na němž se kdysi zdvíhalo řecké fórum.

Mraky se znovu shlukly a nastala tma.

„Už by tu měl dávno být,“ zašeptal kyperský Řek neklidně.

„Teď,“ řekl David ben Ami, „poslouchej.“

Z vody se v dálce ozvalo slabé hučení motoru. David ben Ami zvedl k očím dalekohled v naději, že se mraky roztrhnou.

Hukot sílil.

Na vodě se zablesklo světlo reflektoru, mířilo k bílému domu na kopci. Krátký světelný signál – jednou, dvakrát, třikrát.

David ben Ami a hajný se rozběhli ze svahu dolů, přes křoviny a kamení, až se dostali na břeh. Ben Ami opětoval signál baterkou.

Hukot motoru ustal.

Nejasný stín muže se přehouppl přes palubu a začal plavat ke břehu. David ben Ami odjistil samopal a pátravě zkoumal pobřeží po obou stranách, aby zjistil, jestli se neblíží britská hlídka. Plavec se nyní vynořil z hluboké vody a brodil se k pobřeží.

„Davide!“ ozval se hlas z vody.

„Ari!“ odpověděl Ben Ami. „Tudy, rychle!“

Všichni tři běželi po pláži kolem bílého domu, až se dostali na polní cestu. Tam čekal taxík ukrytý v křoví. Ben Ami poděkoval Řekovi za jeho pomoc a taxík se rozjel směrem k Famagustě.

„Promáčely se mi cigarety,“ řekl Ari.

David mu podal balíček. Plamének zapalovače na chvílku ozářil tvář muže, který se jmenoval Ari. Byl velký a silný, mezi ním a křehkým Ben Amim byl nápadný rozdíl. Jeho obličej měl hezké rysy, ale výraz očí byl chladný a tvrdý. Jmenoval se Ari ben Kanaan a byl to nejschopnější muž ilegální organizace Mossad alija bet.

TŘETÍ KAPITOLA: Mark Parker uslyšel zaklepaní. Otevřel dveře. Před ním stála Katherine Fremontová. Byla skoro ještě hezčí, než jak si ji pamatoval. Dlouho mlčeli a dívali se na sebe. Prohlížel si její tvář, oči. Teď z ní byla žena, jemná a s hlubokým citem pro jiné, zrozeným z těžkého utrpení.

„Měl bych ti zakroutit krk, žes vůbec neodpovídala na mé dopisy,“ řekl Mark.

„Marku,“ zašeptala.

Padli si do náruče a drželi se v objetí. Hodinu pak téměř nemluvili, jen se na sebe dívali, usmívali se a chvílemi se drželi za ruce.

Až při jídle se trochu rozhovořili. Nejvíce se mluvilo o Markových dobrodružstvích zahraničního dopisovatele. Mark si povšiml, že se Kitty v hovoru pečlivě vyhýbá všemu, co se týkalo jí.

Pak se podával sýr, Mark si nalil zbytek piva a znovu nastalo stísněné mlčení. Markovy tázavé pohledy Kitty zjevně zneklidnily.

„Pojď,“ řekl, „sejdeme kousek k přístavu.“

„Dojdu si jen pro šál,“ řekla Kitty.

Mlčky kráčeli vedle sebe podél nábřeží, lemovaného bílými domy, a po molu k majáku, který stál u malého přístaviště. Bylo zamračeno a ze tmy vystupovaly jen obrysy malých zakotvených člunů. Sledovali světlo majáku na moři i rybářskou bárku, která se, řízena jeho světlem, blížila k ochranné hrázi. Kittyiny světlé vlasy čechral lehký větrík. Stáhla si šál pevněji kolem ramen. Mark se posadil na podezdívku a kouřil. Bylo mrtvé ticho.

„Způsobil jsem ti jenom trápení,“ řekl. „Hned zítra odjedu.“

„Ne, nechci, abys odjel.“ Dívala se do dálky na moře. „Nevím vlastně, jak mi bylo, když jsem dostala tvůj telegram. Probudilo to ve mně všechno, na co jsem se tak úporně snažila zapomenout. Ale věděla jsem, že ten okamžik jednou přijde, svým způsobem jsem se ho bála, a zároveň mám radost, že nadešel.“

„Tom padl před čtyřmi lety, cožpak to nikdy nepřekonáš?“

„Já vím,“ řekla tiše, „ženy ve válce ztrácejí muže, tak to prostě chodí. Plakala jsem pro Toma. Měli jsme se nesmírně rádi, ale věděla jsem, že budu žít dál. Ani nevím, jak zemřel.“

„O tom se dá těžko říct víc,“ odpověděl Mark. „Tom byl u námořnictva a vylodil se s deseti tisíci jinými, aby někde obsadili pruh země na pobřeží. Dostal to a umřel. Žádný hrdinství, žádný řády, ani tolik času, aby řekl: Pozdravuj Kitty a pověz jí, že ji mám rád. Prostě ho zasáhla kulka a byl konec. To je všechno.“

Zbledla. Mark si zapálil cigaretu a podal ji Kitty.

„Ale proč musela umřít Sandra?“ zeptala se. „Proč muselo zemřít i mé dítě?“

„Nejsem pánbůh. Na to ti neumím odpovědět.“

Posadila se vedle Marka na podezdívku a opřela mu hlavu o rameno. Dýchala ztěžka.

„Myslím, že před tím už nemůžu utíkat,“ řekla.

„Proč mi o tom nechceš vyprávět?“

„Nemůžu.“

„Myslím, že by bylo konečně načase.“

Kitty se o to několikrát pokusila, ale pokaždé se jen tiše zakoktala. Léta hrůzy příliš hluboko pronikla do jejího nitra. Odhodila cigaretu do vody a podívala se na Marka. Měl pravdu; byl jediným člověkem na světě, kterému se mohla svěřit.

„Bylo to velmi zlé,“ začala, „když jsem dostala telegram se zprávou o Tomovi. Měla jsem ho tolik ráda. Ale pak – ani ne za dva měsíce – zemřela Sandra na dětskou obrnu. Už si ani všechno přesně nepamatuju. Rodiče mě odvezli do jakéhosi domova ve Vermontu.“

„Do ústavu?“

„Ne – tak se to jmenuje, jen když je to pro chudé lidi – já byla v sanatoriu pro nervově nemocné. Nevím, kolik měsíců jsem tam byla. Později jsem si už nedokázala na všechno vzpomenout. Ve dne v noci mě obklopovala hustá mlha. Říká se tomu melancholie.“

Kittyin hlas se najednou uklidnil a zpevněl. Dveře se otevřely a utrpení nacházelo cestu ven.

„Jednoho dne se zvedl závoj, který mi ležel na duši, a znovu jsem věděla, že Tom a Sandra jsou mrtví. Bolelo to a bolest zůstala. Každou minutu každého dne mi je všechno připomínalo. Pokaždé, kdykoli jsem slyšela zpěv nebo smích – pokaždé jsem viděla dítě. Každý můj dech mě bolel. Modlila jsem se, modlila, Marku, aby na mne zase padla mlha. Ano, modlila jsem se, abych přišla o rozum a abych už nemusela vzpomínat.“

Vstala. Stála zde vysoká a vzpřímená a po tvářích jí tekly slzy.

„Uprchla jsem a odjela do New Yorku. Zkoušela jsem se ztratit v davu. Bydlela jsem v malém pokojíku – byl tam stůl, židle, stůl a pohupující se žárovka.“ Krátce a ironicky se zasmála. „Nechyběla ani neonová reklama před oknem; ta se pořád rozsvěcovala a zhasínala. Všechno, jak má být, že ano? Celé hodiny jsem bez cíle chodila ulicemi, až se tváře kolem mě nejasně rozmazaly, anebo jsem si prostě sedla a dívala jsem se z okna. Den co den. Tom, Sandra, Tom, Sandra – myšlenky na ně mě ani na okamžik neopouštěly.“

Kitty cítila, že Mark stojí za ní. Uchopil ji za ramena. Rybářský člun na moři se blížil k přístavu. Přitiskla svou tvář na Markovu ruku.

„Jednou večer jsem toho vypila přespříliš. Znáš mě – moc toho nesnesu.“

Uviděla jsem chlapce v zelené uniformě, jakou nosil Tom. Byl sám, byl velký, dobře urostlý – jako Tom. Pili jsme pak dál spolu. Probudila jsem se v levném, špinavém hotelovém pokoji – někde, nemám zdání kde. Ještě pořád jsem byla napůl opilá. Dopotácela jsem se k zrcadlu a podívala se na sebe. Byla jsem nahá. Ten chlapec byl taky nahý – ležel napříč přes postel.“

„Proboha, Kitty, nech toho...“

„Ne, Marku – to je v pořádku, nech mě to dopovědět. Stála jsem tam a dívala se do zrcadla – už nevím, jak dlouho. Klesla jsem až na dno, na nejnižší stupeň mého života. Dál už to nešlo. Tohle zde – to byl konec. Chlapec o sobě nevěděl – je to divné, ale už ani nevím, jak se jmenoval. Viděla jsem, že v koupelně leží jeho čepelky, dívala jsem se na plynové kohoutky, a snad minutu, anebo taky hodinu – už nevím – jsem stála u okna a dívala se na chodník, deset pater pode mnou. Dospěla jsem na konec svého života, ale neměla jsem sílu, abych to skoncovala. A pak se stalo něco podivného, Marku. Najednou jsem věděla, že budu žít dál, bez Toma i bez Sandry, a bylo po bolesti.“

„Kitty, drahá Kitty, tolik jsem tě hledal, byl bych ti tak rád pomohl.“

„Já vím. Ale myslím, že jsem si s tím musela poradit sama. Začala jsem znovu pracovat jako ošetřovatelka, přímo jsem se vrhla do práce. Když v Evropě skončila válka, hned jsem se ujala vedení řeckého sirotčince. Pracovní den tam má čtyřicet hodin. A právě to jsem potřebovala, práci, spoustu práce. Marku – začala jsem ti psát stovky dopisů. Ale nějak jsem se toho okamžiku příliš bála. A teď jsem ráda, že to mám za sebou.“

„Jsem rád, že jsem tě našel,“ řekl tiše.

Otočila se a zadívala se na něj.

„Tak tohle je příběh Kitty Fremontové...“

Mark ji vzal za ruku a vydali se po hrázi k molu. Z hotelu Dome bylo slyšet hudbu.

ČTVRTÁ KAPITOLA: Brigádní generál Bruce Sutherland, vojenský velitel Kypru, seděl u velkého psacího stolu ve svém domě na Hippokratově třídě ve Famagustě, asi šedesát pět kilometrů od Kyrenie. Nebýt několika drobných zrádných znaků – poněkud většího objemu v pase a pramene bílých vlasů na spáncích – nikdo by mu nehádal pětapadesát let. Přímé držení těla prozrazovalo na první pohled vojáka.

Ozvalo se zaklepání a vstoupil jeho pobočník, major Fred Caldwell.

„Brý večer, Caldwell. Zpátky z Kyrenie? Posad'te se.“

Sutherland odsunul akta stranou, protáhl se a položil brýle na psací stůl. Vybral si ze stojánku dýmku a pomalu ji nacrával. Caldwell si vzal s díky doutník a oba muži se začali halit do hustých oblaků dýmu. Velitel brigády zazvonil a ve dveřích se objevil řecký sluha.

„Dvakrát gin s tonikem, prosím.“

Sutherland vstal a došel až pod přímé světlo. Měl na sobě temně červenou sametovou vestu. Posadil se do kožené klubovky, která stála před policiemi s knihami, sahajícími až do stropu.

„Našel jste Marka Parkera?“

„Ano, pane.“

„A jaký máte dojem?“

Caldwell pokrčil rameny.

„Navenek mu samozřejmě nelze nic vytknout. Má namířeno do Palestiny a sem přijel navštívit tu americkou ošetřovatelku Katherine Fremontovou.“

„Fremontovou? Ach ano, to je ta půvabná žena, s níž jsme se seznámili u guvernéra.“

„Vždyt' vám říkám, pane – všechno vypadá docela nevinně. Ale Parker je jednou reportér a já pořád nemůžu zapomenout na ty mrzutosti, co jsme kvůli němu měli v Holandsku.“

„Ale no tak,“ řekl Sutherland. „Všichni jsme ve válce dělali chyby. Jenže Parker nás při tom náhodou přistihl. Naštěstí jsme válku vyhráli a myslím, že se dnes sotva najde deset lidí, kteří by se na tu záležitost ještě pamatovali.“

Nápoje už stály na stole.

„Na vaše zdraví!“ Sutherland postavil sklenici a pohladil si bílé mroží kníry. Fred Caldwell však stále ještě nebyl spokojený.

„Pane,“ začal znovu, „co když Parker bude zvědavý a začne se tu důkladněji rozhlížet – nemyslíte, že by bylo lepší, kdyby mu CID pověsila na paty pár lidí?“

„Poslouchejte, můj milý, dejte tomu chlapíkovi pokoj. Stačí, když řeknete člověku od novin ,ne', a máte takřka jistotu, že jste píchl do vosího hnízda. Zprávy o utečencích dnes již netáhnou a nemyslím, že se zde bude zajímat o anglické tábory. Přesto nebudeme riskovat a nic mu nezakážeme, abychom nevzbudili jeho zvědavost. Chcete-li slyšet můj názor – tedy já si myslím, že jste za ním neměl chodit.“

„Ale prosím vás, generále – přece po té nepříjemné aféře v Holandsku...“

„Dejte sem stolek na šachy, Freddie!“

V tónu, jakým Sutherland vyslovil „Freddie“, bylo něco, co definitivně uzavíralo diskusi.

Když stavěli figurky, Caldwell si pro sebe cosi bručel. Začali hrát, Sutherlandovi však bylo jasné, že jeho pobočník je duchem jinde. Položil dýmku a pohodlněji se usadil v klubovce.

„Caldwelle, pokusil jsem se vám vysvětlit, že zde nezřizujeme koncentrační tábory. Uprchlíky zadržujeme v táborech u Caraolu jen do té doby, dokud si ti naši mudrlanti ve vládě neujasní, co dál s palestinským mandátem.“

„Ale tihle Židé jsou opravdu nezkrotní,“ namítl Caldwell a na čele se mu udělaly vrásky. „Byl bych skutečně pro trochu disciplíny podle starého dobrého receptu.“

„Ne, Freddie, v tomto případě ne. Ti lidé nejsou zločinci a sympatie celého světa jsou na jejich straně. Vaším i mým úkolem je postarat se o to, aby nedošlo k nepokojům, k výstřelkům a vůbec k ničemu, co by se dalo propagačně využít proti nám. Chápete?“

Caldwellovi to nebylo jasné. Naopak, byl toho názoru, že velitel by měl vůči uprchlíkům postupovat mnohem rázněji. Ale spor s generálem nemůže vyhrát nikdo, kdo není náhodou ještě větší zvíře než on. Kromě toho byla celá záležitost hrozně zamotaná – a tak se Caldwell spokojil tím, že posunul pěšce.

„Jste na tahu, pane,“ řekl.

Caldwell vzhlédl od šachovnice. Sutherland vypadal naprosto duchem nepřítomný, jako by ho vůbec nevnímal. Poslední dobou se to stávalo stále častěji.

„Jste na tahu, pane,“ zopakoval.

Sutherland měl ustaraný výraz. Chudák, pomyslel si Caldwell. Generál byl téměř třicet let ženatý s Neddií Sutherlandovou, teď ho náhle opustila a uprchla do Paříže s mužem o deset let mladším, než byla sama. Byl to skandál, který se v armádních kruzích přetřásal po celé měsíce, a Sutherland to zřejmě ještě stále těžce nesl. Hrozná rána pro generála, který byl vždycky tak korektní.

Sutherlandova bledá tvář byla plná vrásek a na nose se mu objevily malé červené žilky. V tom okamžiku opravdu vypadal na těch pětapadesát, ne-li na víc.

Ale Bruce Sutherland nemyslel na Neddii, jak Caldwell předpokládal. Myšlenkami byl v uprchlických táborech u Caraolu.

„Jste na tahu, pane.“

„*At' tedy zahynou tví nepřátelé, Izraeli...*“, mumlal si pro sebe Sutherland.

„Co jste to říkal, pane?“

PÁTÁ KAPITOLA: Mark vedl Kitty zpět ke stolu, oba sotva popadali dech.

„Viš, kdy jsem naposled tančila sambu?“ zeptala se.

„Na to, že jsi tak stará, ti to nejde zrovna špatně.“

Mark se rozhlédl po místnosti. U všech stolů seděli britští důstojníci v khaki uniformách své armády nebo v bílých stejnokrojích námořnictva, a všichni mluvili s výrazným anglickým přízvukem. Mark miloval takové lokály. Číšník přinesl čerstvé nápoje a oba si ťukli.

„Na tvé zdraví, Kitty, kdekoliv budeš,“ řekl Mark. „Skutečně, milostivá, jaký máte nyní nejbližší cíl?“

Kitty pokrčila rameny.

„Ani vlastně nevím, Marku. V Soluni jsem skončila a začínám být neklidná. Mám tucet nabídek na práci v OSN ve všech končinách Evropy.“

„Ano, byla to báječná válka,“ řekl Mark. „Všude zůstaly hromady sirotků.“

„Popravdě řečeno,“ začala Kitty, „právě včera jsem dostala opravdu dobrou nabídku, abych pracovala na Kypru.“

„Na Kypru?“

„Tady v okolí Famagusty jsou nějaké uprchlické tábory. Přišla s tím ke mně jakási Američanka. Zdá se, že tábory jsou přeplněné a při cestě do Larnaky se zřizují nové. Nabídli mi, abych to tam řídila.“

Mark stáhl obočí.

„To je právě jeden z důvodů, proč jsem tě nemohla čekat na letišti. Byla jsem dnes ve Famagustě, abych si s ní promluvila.“

„A cos jí řekla?“

„Odmítla jsem. Jsou to Židé. Myslím sice, že židovské děti sotva budou jiné než ostatní, ale přece jen bych s tím raději neměla nic společného. Zdá se, že kolem těch táborů je spousta politiky a nepodléhají dozoru OSN.“

Mark zamyšleně mlčel. Kitty se na něho šelmovsky usmála a ukazovákem mu mávala před nosem.

„Netvař se tak vážně. Chceš znát ten druhý důvod, proč jsem na tebe nemohla čekat?“

„Tváříš se, jako bys už měla mírnou špičku.“

„Myslím, že ji pomalu budu mít. Tak poslechněte, *mister Parker*, byla jsem ve Famagustě, abych doprovodila na loď svého přítele. Vždyť mě znáš – jeden muž odjíždí, zatímco druhý přistává na letišti.“

„Pokud si je nespleteš! A co to bylo za hochu, se kterým jsi přijela na Kypr?“

„To bys rád věděl, vid’?“

„Hm.“

„Plukovník Howard Hillings z britské armády.“

„Bylo mezi vámi něco?“

„Ale čerta starého! Byl korektní, až to bylo nemilé.“

„A odkud ho znáš?“

„Byl v Soluni šéfem britské vojenské mise. Když jsem se ujala vedení toho domova, měli jsme málo postelí, léků, jídla, pokrývek, prostě všeho. Zkrátka a dobře, obrátila jsem se na něj. Svedl pro mne obrovskou papírovou válku a stali jsme se přáteli na věčné časy. Je to opravdu skvělý chlapík.“

„Povídej dál! Začíná to být moc zajímavé.“

„Před několika týdny se dověděl, že bude přeložen do Palestiny a že si má předtím vybrat dovolenou. Tak mě požádal, abych ji tady strávila s ním. Představ si, jak jsem byla zahrabaná do práce, když jsem si ani nevšimla, že jsem už osmnáct měsíců neměla jediný volný den. Nakonec ale jeho dovolenou zkrátili a dnes se musel hlásit ve Famagustě, aby odtamtud odplul do Palestiny.“

„Máš nějaké plány do budoucna coby paní Hillingsová?“

Kitty zavrtěla hlavou.

„Mám ho opravdu ráda. Vzal mě takovou dálku na Kypr, jen aby našel vhodné prostředí, kde by mě požádal o ruku...“

„A...?“

„Milovala jsem Toma. Už nikdy nepocítím nic takového k žádnému muži.“

„Je ti osmadvacet, Kitty. To je správný věk, aby se člověk usadil.“

„Vždyť si nestěžuju. Nalezla jsem něco, co mi přináší uspokojení. Marku, ty taky jedeš do Palestiny? Tolik zdejších důstojníků je teď přeloženo do Palestiny.“

„Bude válka, Kitty.“

„Válka? A proč? Vůbec tomu nerozumím.“

„Ach, existuje spousta možných důvodů. Všude na světě je řada lidí, kteří se rozhodli, že vezmou sami svůj život do svých rukou. Kolonie dnes vycházejí z módy. Angličani se namáhají zbytečně. Vojákem nové světové říše,“ Mark vytáhl z kapsy dolarovou bankovku, „je tohleto. Do všech končin světa se vydaly na pochod miliony těchto zelených pěšáků. Je to největší armáda, jaká kdy existovala, a dobude svět bez krveprolití. Ale v Palestině je to jiný. Ta věc má v sobě téměř něco úděsného, Kitty. Jsou to lidé, kteří se docela vážně rozhodli, že znova vzkřísí dva tisíce let mrtvý národ. A co víc – myslím, že to dokážou. Ti, o kterých mluvím, jsou Židi, který nemůžeš vystát.“

„Neřekla jsem, že nemůžu vystát Židy,“ odporovala Kitty.

„Nechtěl bych se teď s tebou přít. Ale miláčku, přemýšlej trochu – neslyšelas za tu dobu, co jsi tady na Kypru, něco – řekněme nápadného či neobyčejného? Ani jsi nic takového neviděla?“

Kitty si zamyšleně hryzla dolní ret.

„Ne,“ řekla po chvíli, „jen ty tábory pro uprchlíky. Slyšela jsem, že jsou přeplněné a v žalostném stavu. Proč se ptáš?“

„Nevím. Mám jen takový tušení, že se tady na Kypru něco děje a že to není žádná maličkost.“

„Proč neřekneš raději hned, že je to prostě profesionální zvědavost?“

„Ne, nejde jen o to. Neznáš nějakého majora Caldwell? Je to pobočník generála Sutherlanda.“

„Znám. Hrozně nudný chlapík. Seznámili jsme se u guvernéra.“

„Přišel za mnou v hotelu do pokoje, krátce než jsi přijela. Proč by se za mnou hrnul generálův pobočník sotva deset minut po příjezdu, kdyby nešlo o nic závažného? Ne, Kitty, můžeš mi věřit, Angličani jsou tady z nějakého důvodu nervózní. Nemůžu to dokázat, ale vsadil bych se o cokoliv, že to souvisí s těmi tábory pro uprchlíky. Řekni mi, nemohla bys v těch táborech pár dní pracovat – kvůli mně?“

„Samozřejmě, Marku, když si to přeješ.“

„Ale čert to vem,“ řekl Mark a postavil sklenici na stolek. „Jsem na dovolený! Máš docela pravdu, jsem už z profese zvědavý a nedůvěřivý. Už na to nemysli, radši si zatančíme.“

ŠESTÁ KAPITOLA: Na třídě Arsinos ve Famagustě stál proti starým městským hradbám velký, výstavný dům kyperského Řeka Mandrii. Patřila mu Kypersko-středomořská námořní společnost a také většina taxíků na ostrově. V jedné z místností domu čekali netrpělivě Mandria a David ben Ami na Ariho ben Kanaana, který se převlékal do suchých šatů.

Oběma bylo jasné, že přijel-li Ari ben Kanaan na Kypr, znamená to obzvláště důležitý úkol pro organizaci Mossad. Angličané celá léta prováděli politiku, která bránila židovské emigraci do Palestiny, nebo ji alespoň omezovala na minimum. Této politice napomáhalo také královské loďstvo. Mossad alija bet byla organizací Židů usazených v Palestině a jejím úkolem bylo tajně pašovat Židy do země. Avšak pokaždé, když anglická flotila vypátrala loď Mossadu, která se pokoušela proniknout blokadou, odvěkla ilegální přistěhovalce do internačních táborů na Kypru.

Ari ben Kanaan, který se mezitím převlékl, vešel do místnosti a pokynul Mandriovi a Davidovi ben Amimu. Palestinec byl statný, ramenatý muž, měřil hodně přes metr osmdesát. On a Ben Ami byli dávní přátelé; ale v přítomnosti Mandrii, kyperského Řeka, který nebyl členem jejich organizace, nýbrž s ní jen sympatizoval, to nedávali najevo.

Ari si zapálil cigaretu a začal bez průtahů mluvit.

„Ústředí mě pověřilo úkolem zorganizovat hromadný útěk lidí z internačních táborů. Důvody jsou mi všem jasné. Jaký je tvůj názor, Davide?“

Hubený mladý muž z Jeruzaléma zamýšleně chodil sem a tam. Na Kypr přijel už před několika měsíci z pověření Palmachu, tajné armády Židů v Palestině. On a desítky dalších příslušníků Palmachu proklouzli bez vědomí Angličanů do uprchlických táborů a zřídili tam školy, nemocnice a synagogy, postavili hygienická zařízení a zorganizovali drobnou řemeslnou výrobu. Ilegální přistěhovalci, které z Palestiny přivezli na Kypr, ztratili už všechnu naději. Když se mezi nimi objevili mladí muži, příslušníci židovské armády v Palestině, dodalo jim to sílu a morálka v táborech se upevnila. David ben Ami a ostatní členové Palmachu poskytli tisícům mužů a žen v táborech vojenský výcvik. Namísto zbraní měli hole a místo granátů používali kameny. David ben Ami, jemuž nebylo víc než dvaadvacet let, byl velitelem Palmachu na Kypru. Jestli Angličané tušili, že se do táborů vloudili lidé z Palestiny, nedali to znát. Nijak totiž netoužili po tom, vniknout do nitra táborů, v nichž se proti nim zvedal odpor, a omezili se na to, že je hlídali zvenčí.

„Kolik jich má uprchnout?“ zeptal se David.

„Asi tři sta.“

David zavrtěl hlavou.

„Vykopali jsme několik podzemních chodeb, ale všechny ústí u moře. Dnes večer ses mohl sám přesvědčit, že u břehu je proud nebezpečný a že ho překoná jen moc dobrý plavec. Druhá možnost: abychom se dostali do tábora i ven, používáme místa, kde se venku skladují a odvázejí odpadky. Tyto kanály nejsou tak ostře hlídané, ale tolik lidí najednou tudy rozhodně neprojde. Třetí možnost: anglické uniformy a falešné papíry. Ale i tímto způsobem se může dostat dovnitř i ven pokaždé jen pár lidí. Čtvrtá a poslední možnost: zatlučeme některé ze svých členů do lačkových beden a pošleme je do přístavu. Pan Mandria je vlastníkem loďařské společnosti a jeho přístavní dělníci vědí, co mají dělat, dojdou-li takové bedny. V tomhle okamžiku, Ari, nevidím žádnou cestu, jak bychom mohli zorganizovat hromadný útěk.“

„Nalezneme způsob,“ prohlásil Ben Kanaan kategoricky. „Máme ovšem jen několik týdnů času.“

Řek Mandria s povzdechem vstal a zavrtěl hlavou.

„*Mister Ben Kanaan*,“ řekl pak, „příplaval jste dnes večer na toto pobřeží a požádal nás, abychom učinili nemožné možným, a to ještě ve dvou týdnech. Mé srdce říká, – Mandria si položil ruku na srdce – „že se to podaří. Ale moje hlava,“ a ukazovátkem si zaťukal na čelo, „mi říká, že je to nemožné.“ Zkřížil ruce za zády a neklidným krokem chodil po pokoji.

„Věřte mi, *mister Ben Kanaan*,“ – Mandria se otočil a učinil velkolepé gesto – „vy z Palmachu i Mossadu se můžete spolehnout, že Řekové na Kypru stojí za vámi do poslední kapky krve. Jsme na vaší straně. Stojíme po vašem boku a za vámi! Ale přesto – Kypr je ostrov obklopený vodou a Angličané nejsou ani hloupí ani lhostejní. Já, Mandria, jsem ochoten učinit všechno, co je v mé moci, a přesto se vám nepodaří dostat z caraolských táborů tři sta lidí najednou. Plot z ostatných drátů je tři metry vysoký a stráže mají zbraně – nabitě zbraně.“

Ari ben Kanaan vstal. Proti dvěma mužům se tyčil jako věž. Mandriův patetický projev jako by nevnímal.

„Potřebuji na zítřek anglickou uniformu, doklady a řidiče. A vy, pane Mandrio, se už můžete poohlédnout po nějaké lodi. Měla by mít sto až dvě stě tun. A ještě něco, Davide, budeme potřebovat odborníka na falšování dokladů.“

„V bloku pro mladistvé máme chlapce, který prý je pravým umělcem v těchto věcech, ale ten nebude chtít. Všichni ostatní jsou ubozí břídilové.“

„Zítřa pojedou do Caraolu a promluví s tím chlapcem. Stejně se chci podívat na tábor.“

Mandria byl nadšený. Tenhle Ari ben Kanaan, je to pane chlap. Skutečný muž činu. Obstarejte loď! Potřebujeme padělatele! Postarejte se o uniformu a řidiče! Od té doby, co lidé z Palmachu a Mossadu přišli na Kypr, byl život plný vzrušení a Mandriovi připadalo báječné, že si může hrát na kočku a na myš s Brity. Uchopil Ariho za ruku a stiskl ji:

„My kyperští Řekové jsme na vaší straně,“ řekl. „Váš boj je naším bojem.“

Ben Kanaan se na něho podíval s odporem.

„Pane Mandrio,“ řekl, „za svůj čas i námahu dostáváte slušnou odměnu.“

V místnosti zavládlo trapné ticho. Mandria zbledl jako stěna.

„Domníváte se snad, vy si dovoluujete vážně myslet, pane, že já, Mandria, dělám tohleto pro peníze? Myslíte si, že bych kvůli penězům riskoval deset let žaláře anebo vyhnanství z vlasti? Od té doby, co jsem začal pracovat s vašimi lidmi z Palmachu, stálo mě to přes pět tisíc liber.“

„Myslím,“ řekl David rychle a smířlivě, „že by ses měl panu Mandriovi omluvit. On sám, řidiči jeho taxíků i jeho přístavní dělníci hodně riskují. Bez pomoci Řeků bychom tady sotva mohli pracovat.“

Mandria klesl do lenošky. Bylo vidět, že se ho to hluboce dotklo.

„Ano, pane Ben Kanaane, obdivujeme vás. Protože si myslíme, že podaří-li se vám vyhnat Brity z Palestiny, pak se nám to snad jednoho dne podaří i tady na Kypru.“

„Prosím za prominutí, pane Mandrio,“ řekl Ari. „Jsem zřejmě předrážděný.“ Říkal to ale mechanicky, ve skutečnosti si to nemyslel.

Svištivý zvuk sirén, který pronikal zvenčí, přerušil rozmluvu. Mandria otevřel dveře na balkon a spolu s Davidem vyšel ven. Ari ben Kanaan je následoval a zůstal stát za nimi. Spatřili pancéřový vůz vybavený kulomety, který jel v čele kolony nákladních aut po silnici z přístavu. Nákladáku bylo pětadvacet a obklopovaly je džípy s namontovanými kulomety.

Lidé, kteří stáli nacpaní těsně vedle sebe na nákladních autech, byli cestující z ilegální lodi *Brána naděje*, která se pokusila dostat do Palestiny z Itálie a prolomit britskou blokádu. Na loď najel anglický torpédoborec a pak ji odvekl do Haify. Ilegální přistěhovalce okamžitě dopravili na Kypr.

Houkání sirén zesílilo, když kolona projížděla pod balkonem Mandriova domu. Jeli v řadě, jeden vůz za druhým, a tři muži stojící na balkoně se shora dívali na bídu namačkaných, nárazy otřásaných lidí. Byli to zničení tvorové, kteří už dospěli na konec, bezmocní, přepadlí, vysílení. Sirény kvílely, kolona zahrula u brány starých městských hradeb za roh na silnici do Salaminy, směrem k internačním táborem u Caraolu. Pak auta zmizela, ale houkání sirén ještě dlouho znělo nocí.

David ben Ami zaťal pěsti; zuby měl křečovitě sevřené a byl celý rudý bezmocným vztekem. Mandria plakal. Jen Ari ben Kanaan nedal najevo žádné pohnutí. Vrátili se z balkonu do pokoje.

„Určitě si chcete o mnoha věcech promluvit,“ řekl Mandria, který ještě pořád přemáhal pláč. „Doufám, Ben Kanaane, že vám pokoj vyhovuje. Uniformu pro vás, doklady a taxi do zítřka obstaráme. Dobrou noc.“

Sotva David s Arim osaměli, padli si do náruče. Ten velký zvedl malého a zase ho postavil, jako by to bylo dítě. Dívali se na sebe, blahopřáli si, jak dobře vypadají, a znovu se objali.

„Co je s Jordanou?“ zeptal se David netrpělivě. „Byl jsi před odjezdem u ní? Dala ti pro mě něco?“

„Něco pro tebe?“ Ari si mnul bradu, jako by si nemohl vzpomenout. „Počkej chvíli...“

„Prosím, Ari – už jsou to celé měsíce, co jsem nedostal dopis.“

Ari si vzdychl a vylovil z kapsy obálku, kterou mu David okamžitě vytrhl z ruky.

„Strčil jsem to do nepromokavého pytlíku. Když jsem plaval k pobřeží, měl jsem jedinou myšlenku, že mi utrhneš hlavu, kdyby tvůj pitomý dopis promokl.“

Ale David ho neposlouchal. V šeru držel dopis těsně před očima a pomalu četl slova ženy, která toužila po muži, kterého milovala. Pak dopis pečlivě složil a opatrně vsunul do náprsní kapsy, aby ho později mohl číst znovu a znovu, protože třeba uplynou dlouhé měsíce, než dojde další list.

„Jak se jí daří?“ zeptal se.

„Vlastně nechápu, co na tobě moje sestra vidí. Jordana? Jordana je Jordana. Divoká a krásná a moc tě miluje.“

„A moji rodiče – bratři – skupina Palmachu – co dělají...“

„Tak pomalu. Já tady chvílku zůstanu. Vezmem to po pořádku.“

David znovu vytáhl dopis a znovu jej četl. Oba muži mlčeli. Hleděli sklenými tabulemi balkonových dveří na staré městské hradby na druhé straně ulice.

„Jak to vypadá u nás doma?“ zeptal se tiše David.

„Doma? Jako vždycky. Strílí se a padají bomby. Přesně tak, jako to bylo dennodenně, když jsme byli děti. Každý rok se blíží krize, která už pro nás jistě bude znamenat konec – a pak spějeme dál, k další krizi, která je ještě hrozivější než ta poslední. Ne,“ řekl Ari, „u nás doma je všechno při starém. Jenže – tentokrát bude válka.“

Položil ruku na rameno menšího Davida, svého přítele.

„Všichni jsme jaksepatří pyšní na to, co jsi vykonal v internačních táborech.“

„Snažil jsem se, jako nejlíp to šlo, a pokoušel se vycvičit vojáky, kteří mají místo pušek smeták. Palestina je pro ty lidi nedosažitelným snem. Už nemají žádnou naději, – Ari, chtěl bych tě poprosit, aby ses zbavil té nedůvěry k Mandriovi. Je to skvělý člověk a náš skutečný přítel.“

„Víš, Davide, prostě nesnáším lidi, kteří si myslí, že nás musí ochraňovat.“

„Bez něho a bez Řeků bychom zde nemohli pracovat.“

„Prosím tě, jen nenalet Mandriüm, kterých je všude na světě plno. Roni krvavé slzy nad miliony našich zavražděných lidí, ale až půjde do tuhého, zůstaneme zase sami. Mandria nás nechá na holičkách, jako ti druzí. Budeme zrazení a zaprodání, jako dosud vždycky. Nemáme přátele kromě svých vlastních lidí, nezapomeň na to.“

„A přece se mylíš,“ prudce odvětil David.

„Davide, Davide, Davide! Jsem tak dávno u Palmachu a členem Mosadu, že se mi už ani nechce počítat léta. Jsi ještě mladý. Tohle je tvůj první velký úkol. Nedopusť, aby ti cit zkalil rozum.“

„Ale já chci, aby mi cit zkalil rozum,“ odpověděl David. „Pokaždé to ve mně vzplane, vidím-li něco takového jako tu kolonu. Naši lidé zavření jako zvířata v klecích...“

„Zkoušíme to všemi možnými způsoby,“ řekl Ari, „a musíme si přitom zachovat chladnou hlavu. Někdy máme úspěch, jindy prohrájeme. Nejdůležitější je, zůstat vždycky střízlivý.“

Z dálky se stále ještě ozýval zvuk sirén. David si zapálil cigaretu a na chvíli se zamyslel.

„Nikdy nesmím ztratit víru,“ řekl slavnostně, „že jsem spolutvůrcem další kapitoly příběhu, který začal před čtyřmi tisíci lety.“ Otočil se a vzrušeně pohlédl vzhůru do obličeje svého přítele.

„Ari, vezměme například místo, kde jsi dnes večer vkročil na pevninu. Kdysi tam stálo město Salamis. A byla to Salamis, ze které vzešlo povstání, jehož vůdcem byl Bar Kochba. Vypudil z naší země Římany a obnovil židovské království. Nedaleko internačních táborů je most – říká se mu Židovský most. Dva tisíce let se tak jmenuje. Stále musím na tyto věci myslet. Přesně tam, kde jsme kdysi bojovali proti římskému impériu, bojujeme dnes, po dvou tisících letech, proti impériu britskému.“

Ari ben Kanaan, o hlavu vyšší než David, s úsměvem hleděl na mladšího muže, jako otec, který se mírně usmívá příliš velkému nadšení svého syna.

„Dopověz ten příběh do konce. Po Bar Kochbově povstání se římské legie vrátily do naší země, dobyly jedno město po druhém a zmasakrovaly obyvatelstvo. V rozhodující bitvě u Bejtaru se z krve vražděných žen a dětí vytvořil rudý proud, který tekł na míli daleko. Jednomu z vůdců, Akibovi, stáhli zaživa kůži a Bar Kochbu odvěkli v řetězech do Říma, aby tam zemřel v jámě lvové. Anebo to byl Bar Giora, který při jiném povstání zemřel v jámě lvové? Možná že si všechna ta povstání pletu. Vždyť bible i naše dějiny jsou plné neobvyklých pohádek a zázraků, kterým lidé tak rádi věří. Ale dnešek je skutečnost. Nemáme žádného Jozuu, který by poručil slunci, aby se nehýbalo, a hradbám, aby se zřítily. Britské tanky neuváznou v bahně jako vozy Kanaanských a moře nepohltní anglickou flotilu, jako kdysi faraónovo vojsko. Doba zázraků minula, Davide.“

„Ale neminula! Vždyť jen sama naše existence je zázrakem. Přežili jsme Římany, staré Řeky i Hitlera. Přežili jsme každého, kdo nás chtěl potlačit, a přežijeme také britské impérium. To je zázrak, Ari.“

„Tedy, Davide, jednu věc musím Židům přiznat: v slovních rozepřích a v umění mít pravdu se vyznáme. A teď se trochu prospíme.“

SEDMÁ KAPITOLA: „Jste na tahu, pane,“ opakoval Fred Caldwell. „Ano, ano, promiňte.“ Generál Sutherland si prohlížel šachovnici a posunul pěšce. Caldwell táhl jezdcem a Sutherland čelil hrozbě rovněž jezdcem. Generál zjistil, že mu vyhasla dýmka, zaklel a znovu ji zapálil.

Oba muži zvedli hlavu, když uslyšeli tiché, nepřerušované vytí sirén. Sutherland pohlédl na nástěnné hodiny. Museli to být ilegální přistěhovalci z lodě *Brána naděje*.

„*Brána naděje!*“ řekl Caldwell ironicky. „*Cimbuří Siónu, Země zaslíbená, Hvězda Davidova* – vymýšlejí si fantastická jména tihle narušovatelé blokády, to se musí nechat.“

Sutherland stáhl obočí. Pokusil se přemýšlet o dalším tahu, ale sirény mu stále zněly v uších. Díval se na figurky ze slonoviny, před sebou viděl kolonu nákladních aut, tváře ztrhané strachem, kulometry, pancéřové vozy.

„Nemáte-li nic proti tomu, Caldelle, raději bych nyní zůstal sám.“

„Děje se něco, pane?“

„Ale ne,“ řekl generál. „Dobrou noc.“

Rychlým krokem vyšel z pokoje, zavřel za sebou dveře ložnice a uvolnil si vestu. Zdálo se mu, že sirény houkají nesnesitelně hlasitě. Rychle přibouchl okno, aby to už nemusel poslouchat, ale pořád to bylo slyšet.

Bruce Sutherland stál před zrcadlem a ptal se sám sebe, co se s ním vlastně děje. S ním, Sutherlandem, pocházejícím ze Sutherlandských výšin. Udělal slavnou kariéru, stejnou, jaké se skvěly na dlouhém seznamu slavných kariér jeho rodu, který trval tak spolehlivě jako sama Anglie.

Ale v těchto posledních týdnech se na Kypru něco dělo. Něco, co mu drásal nervy. Stál před zrcadlem, díval se do svých zamžených očí, které na něj hleděly ze zrcadla, a kladl si otázku, kdy a kde to všechno vlastně začalo.

Sutherland: správný muž pro jakýkoliv tým – stálo v análech Etonu. *Výborný chlapík, tenhle Sutherland. Rodina, výchova, kariéra – vše, jak má být.*

„Chceš do armády? Správně, Brucei, starý brachu. My Sutherlandové jsme po staletí sloužili v armádě, je to přímo rodinná tradice.“

Pak sňatek odpovídající jeho stavu. Neddie Ashtonová, dcera plukovníka Ashtona, je správná volba. Neddie Ashtonová pochází z dobré stáje. A moc se hodí za paní domu. Zná všechny lidi, které je třeba znát. Hodně ti pomůže ve tvé kariéře. Ashtonové a Sutherlandové se k sobě výborně hodí.

Kde se stala chyba, ptal se Sutherland. Neddie mu dala dvě skvělé děti. Albert byl pravý Sutherland, teď už je kapitánem u starého pluku svého otce, a Martha se výborně vdala.

Bruce Sutherland vzal ze skříně pyžamo a oblékl si je. Nahmatal nepřilíš

silný tukový polštář kolem pasu. Na pětapadesátiletého chlapa to nebylo tak zlé. Ještě pořád byl ve výborné kondici.

Porovnal-li to s pomalým a namáhavým postupem v dobách míru, udělal v druhé světové válce rychle kariéru. Byl v Indii, Hongkongu, Singapuru a na Blízkém východě. Avšak teprve ve válce se ukázalo, z jakého je těsta. Projevil se jako neobyčejně schopný velitel pěchoty. Na konci války velel brigádě.

Sutherland si obul domácí střevíce, pomalu usedl do lenošky, ztlumil světlo – a oddal se myšlenkám na minulost.

Neddie mu byla vždycky dobrou ženou. Byla dobrou matkou, vynikající hostitelkou a pravou ženou pro důstojníka v koloniích, jak má být. Štěstí mu velice přálo. Kdy vlastně nastala v manželství trhлина? Pamatoval si to velmi přesně. Bylo to v Singapuru před mnoha a mnoha lety.

Byl majorem, když poznal Marinu, míšenku s olivovou pletí, ženu, která byla jako stvořená pro lásku. Každý muž skrývá hluboko ve svém nitru obraz nějaké Mariny, ale ta jeho byla z masa a krve, ze smíchu i pláče, žáru a vášně – byla skutečná.

Být s Marinou bylo jako žít na žhavém vulkánu, který mohl každou chvíli vybuchnout. Dokázala ho připravit o rozum, byl jí posedlý. Ze žárlivosti jí dělal zuřivé scény a v příštím okamžiku ji prosil, téměř se slzami v očích, za odpuštění. Marina – Marina. Ty tmavé oči a havraní vlasy. Dovedla ho týrat i okouzlovat. S ní a skrze ni prožil závratě, o nichž dosud netušil, že existují. Bruce Sutherland si vzpomněl, jak zklamanou a hluboce uraženou tvář měla Neddie, když mu oznámila, že všechno ví.

„Ne, že by mě to hluboce neranilo,“ řekla Neddie, příliš hrdá, než aby plakala, „jsem však ochotná odpustit a zapomenout. Koneckonců musíme myslet na děti, na tvou kariéru – a na naše rodiny. Pokusím se nalézt způsob, jak bych mohla žít s tebou dál, Brucei. Musíš mi však přísahat, že se s tou osobou už nikdy neuvidíš a že si podáš žádost o okamžité přeložení ze Singapuru.“

Ta osoba, jak jí říkáš, pomyslel si Bruce, je žena, kterou miluji. Dala mi něco, co bys mi nemohla dát ty, ani tisíc jiných Neddií. Dala mi to, v co žádný muž na této zemi nemá právo doufat.

„Chtěla bych slyšet tvou odpověď, Brucei.“

Odpověď? Jaká by to mohla být odpověď? Muž může mít ženu jako Marina na jednu noc, na dotek, ale není skutečná. Pro muže existuje pouze jedna Marina... jedna za celý život. Odpověď? Měl snad obětovat svou kariéru nějaké míšence? Pošpinit jméno Sutherland?

„Už se s ní nikdy nesetkám, Neddie,“ slíbil.

Bruce Sutherland Marinu nikdy víc nespatriil, ale také na ni nikdy nepřestal myslet. Snad to bylo tohle, čím všechno začalo.

Sirény zněly už jen docela slabě. Kolona musí být skoro u Caraolu, pomyslel si Sutherland. Brzy všechno utichne a pak snad bude možné usnout. Myslel na to, že nejpozději za pět let půjde do penze. Dědičné sídlo rodiny na Sutherland Hights bude pro něj příliš velké. Asi bude bydlet v nějaké vilce, snad na venkově. Bude pomalu načase poohlédnout se po několika dobrých loveckých psech, dát si zaslat katalogy růží a doplnit knihovnu. Musí uvážít, do kterého klubu by měl v Londýně vstoupit. Albert, Martha a vnoučata mu budou skutečně útěchou, až bude na penzi. A možná – možná si opatří milenku.

Jak se to zdálo divné, že má po téměř třicetiletém manželství odejít na odpočinek a usadit se někde bez Neddie. Po celou dobu byla taková tichá, vznešená, rezervovaná. Přes jeho aféru s Marinou se přenesla s velkým taktem. A najednou, po celém tom korektním životě, nezkrotně vybuchla, aby zachránila poslední léta, která jí jako ženě zbývala. Sebrala se a utekla s jakýmsi o deset let mladším bohemem do Paříže. Všichni velmi litovali generála, ale ten si z toho vlastně tolik nedělal. Již dlouhá léta neexistoval mezi ním a Neddií žádný manželský styk a i citových pojetek bylo málo. Jestliže si myslí, že se musí vydovádět – prosím. Možná že si ji později zas vezme k sobě – ale milenka by snad byla lepší.

Zvuk sirén konečně ustal a v místnosti zavládlo úplné ticho, bylo slyšet jen temný hukot příboje narážejícího o pobřeží. Bruce Sutherland otevřel okno a chvíli hluboce vdechoval chladný čerstvý listopadový vzduch. Pak vešel do koupelny, vyndal z úst protězu, vyčistil ji a vložil do sklenice s vodou. Škoda že přišel o ty čtyři zuby. Říkal si to už přes třicet let. Stalo se to při ragby. Prohlížel si ostatní zuby a spokojeně konstatoval, že jsou ještě v pořádku.

Otevřel lékárníčku a pohledem přešel srovnané lahvičky. Vyhledal krabičku s prášky na spaní a rozpustil ve sklenici dvojitou dávku. V poslední době špatně spal.

Jak pil obsah sklenice, srdce mu začalo prudce bušit. Věděl, že ho zas čeká strašlivá noc. Zoufale se namáhal zbavit se myšlenek, které se mu tak vtíravě vnucovaly. Zalezl pod příkrývku a doufal, že brzy usne, ale v hlavě mu to začalo vířit dokola, stále dokola...

Bergen-Belsen – Bergen-Belsen – Bergen-Belsen – NORIMBERK! NORIMBERK! NORIMBERK! NORIMBERK!

„Předstupte a řekněte své jméno.“

„Bruce Sutherland, brigádní generál, velitel...“

„Svědku, vyličte soudu, co jste viděl na vlastní oči...“

„Dne 15. dubna, dvacet minut po páté hodině odpoledne, obsadily jednotky, kterým jsem velel, Bergen-Belsen.“

„Vyličte, co jste viděl...“

„Tábor I byl uzavřený, čtyři sta metrů široký a téměř kilometr a půl dlouhý prostor. Bylo tam osmdesát tisíc lidí, většinou východoevropských Židů.“

„Vyličte soudu svými slovy...“

„Dávka potravin pro Tábor I byla deset tisíc bochníků chleba týdně.“

„Můžete soudu vysvětlit...“

„Ano, to jsou svorky na varlata a šrouby na palce, kterých se používalo při mučení...“

„Vyličte...“

„Sčítáním jsme zjistili v Táboře I třicet tisíc mrtvých včetně téměř patnácti tisíc mrtvol, které ležely porůznu na podlaze. Naživu bylo ještě dvacet osm tisíc žen a dvanáct tisíc mužů.“

„VYLIČTE...!“

„Učinili jsme vše, co bylo v naší moci, ale lidé, kteří zůstali naživu, byli hladem a nemocemi tak zesláblí, že v několika málo dnech po našem příchodu zemřelo dalších třináct tisíc lidí.“

„VYLIČTE...!“

„Když jsme přišli, poměry v táboře byly tak děsivé, že živí pojídali maso mrtvých.“

Sotva skončil v Norimberku svědeckou výpověď, obdržel Bruce Sutherland naléhavou výzvu, aby se ihned vrátil do Londýna. Poslal mu ji dlouholetý dobrý přítel z ministerstva války generál sir Clarence Tevor-Browne. Sutherland tušil, že jde o něco neobvyklého.

Hned druhý den letěl do Londýna a neprodleně se odebral do obrovské budovy na rohu mezi Whitehallem a Scotland Yardem, v níž sídlilo ministerstvo války.

„Tak už jste tady, Brucei! Jen pojdte dál, můj milý, pojdte! Dobře že jste tady. Sledoval jsem vaši svědeckou výpověď v Norimberku. Byla to dost drsná záležitost.“

„Jsem rád, že to mám za sebou,“ přiznal Sutherland.

„Moc mě mrzelo, když jsem slyšel ty zvěsti o vás a o Neddii. Mohu-li pro vás něco udělat...“

Sutherland zavrtěl hlavou.

Tevor-Browne se konečně dostal k tomu, proč ho pozval do Londýna.

„Poslyšte, Brucei,“ řekl, „zavolał jsem vás, protože zde máme poněkud

ožehavý úkol. Pověřili mě, abych doporučil vhodného muže, a já mám v úmyslu navrhnout vás. Ale nejdřív jsem si chtěl s vámi promluvit.“

„Poslouchám vás, sire Clarenci.“

„Brucei, tihle Židé, kteří odjíždějí z Evropy, nám působí vážné problémy. Zaplavují Palestinu. Arabové jsou velmi zneklidněni masami, které imigrují na mandátní území. Proto jsme se rozhodli zřídit na Kypru internační tábory, v kterých ty lidi zadržíme. Je to v každém případě předběžné opatření, dokud Whitehall nerozhodne, jak se zachováme v otázce palestinského mandátu.“

„Rozumím,“ řekl Sutherland tiše.

„Celá ta záležitost je velmi choulostivá,“ pokračoval Tevor-Browne, „a vyžaduje obrovský takt. Nikdo nechce pochytat a zavřít ubohou hrstku zbídačelých uprchlíků – a pak je třeba také uvážit – nu ano, je to tak –, že tito lidé mají opravdové sympatie nejvyšších míst – hlavně ve Francii a v Americe. Plánovaná opatření na Kypru samozřejmě nesmějí vyvolat žádnou pozornost. Musíme se bezpodmínečně vyvarovat všeho, co by proti nám postavilo veřejné mínění.“

Sutherland pooděšel k oknu, podíval se na hladinu Temže a pozorně si prohlížel velké dvoupatrové autobusy, jezdící po mostě Waterloo.

„Myslím, že celá ta myšlenka je pochybená,“ řekl.

„O tom my dva nerozhodujeme, Brucei. Rozkazy udílí Whitehall. My je jen provádíme.“

Sutherland se ještě stále díval z okna.

„Viděl jsem lidi v Bergen-Belsenu,“ řekl. „Pravděpodobně jsou to právě ti, kteří se nyní pokoušejí dostat do Palestiny.“ Vrátil se ke své židli. „Třicet let jsme v Palestině rušili jeden slib za druhým, který jsme těm lidem dali.“

„Podívejte, Brucei,“ řekl Tevor-Browne, „vy ani já si nic nenamlouváme, ale jsme v menšině. Sloužili jsme spolu na Blízkém východě. A teď vám něco povím, můj milý. Za války jsem seděl tady, u tohoto psacího stolu, a zažil jsem, jak z arabského prostoru přicházelo jedno hlášení o zradě za druhým: o tom, jak egyptský generální štáb prodával naše válečná tajemství Němcům, jak slavnostně se vyzdobila Káhira, aby mohla přivítat Rommela jako svého osvoboditele, jak se Iráčani probíjeli na stranu Němců, jak k nim přebíhali Syřani, jak jeruzalémský muftí pracoval coby agent nacistů. Mohl bych vám o tom vyprávět celé hodiny. Musíte však taky uvážit, jak to vypadá z hlediska Whitehallu, Brucei. Kvůli několika tisícům Židů nemůžeme riskovat ztrátu naší autority a vlivu na celém Blízkém východě. Celou věc je třeba vidět v širších souvislostech.“

Sutherland si povzdechl. „A to je naše nejtragičtější chyba, sire Clarenci. Vzdor všemu Blízký východ ztratíme.“

„Jste celý rozčilený, Brucei.“

„Existuje přece něco jako právo a bezpráví.“

Clarence Tevor-Browne s trpkým úsměvem zavrtěl hlavou.

„Naučil jsem se málo za svého života, Brucei, ale jedno jsem přece jen pochopil: zahraniční politika té či oné země se neřídí právem či bezprávím. Právo a bezpráví? Není na vás ani na mně, abychom posoudili, jak je to v tomto zvláštním případě s otázkou práva či bezpráví. Jediná říše na světě založená na spravedlnosti je říše boží. Vláda tohoto světa spočívá na naftě. A Arabové mají naftu.“

Bruce Sutherland neodpovídal. Pak přikývl.

„Jen říše boží je založena na spravedlnosti,“ zopakoval. „Vláda světa spočívá na naftě. To je důležitý poznatek, sire Clarenci. Zdá se, že v těchto dvou větech je obsažen celý život. My všichni – lidé a národy – žijeme podle zákona potřeb, ne podle zákona pravdy.“

Tevor-Browne se předklonil na židli.

„Někde ve svém plánu světa nás Bůh pověřil těžkým úkolem, abychom nesli odpovědnost za impérium.“

„A není na nás, abychom se ptali proč,“ poznamenal Sutherland tiše. „Jenže já nemůžu zapomenout na Saúdskou Arábii, kde na trhu prodávali otroky, ani na okamžik, kdy mě poprvé vyzvali, abych přihlížel, jak useknou ruce člověku, který kradl – a na Židy v Bergen-Belsenu taky nemůžu zapomenout.“

„Není moc dobré být vojákem a mít přitom svědomí. Nechci vás nutit, abyste se ujal toho úkolu na Kypru.“

„Pojedu tam. Samozřejmě že tam pojedu. Ale – řekněte mi, prosím – proč jste se rozhodl právě pro mne?“

„Většina našich lidí je na straně Arabů, a sice proto, že jsme odjakživa byli pro Araby a protože vojákově nezbyvá nic jiného, než aby se řídil politikou. Nerad bych posílal na Kypr někoho, kdo by snad choval vůči uprchlíkům nepřátelství. Je to úkol vyžadující porozumění a soucit.“

Sutherland vstal. „Někdy mě napadá,“ podotkl, „že narodit se jako Angličan je skoro stejně prokletí jako být Židem.“

Sutherland se nakonec ujal velení na Kypru, v duchu se však nemohl zbavit obav. Ptal se sám sebe, jestli Tevor-Browne ví, že je poloviční Žid.

Rozhodnutí, k němuž dospěl po smrti své matky, to strašlivé a tak dávné rozhodnutí, se nyní vracelo a mstilo se.

Vzpomínal si, že tenkrát hledal útěchu v bibli – a také ji našel. Bylo to v těch prázdných letech s Neddií, po bolestné ztrátě toho barevného děvčete, které miloval, kdy ho všechno stále víc nutilo hledat vnitřní mír. Byl voják a s nadšením četl o válečných činech Jozui, Gedeona nebo Noaba. A ty

skvělé ženy – Rút, Ester a Sára a – a Debora. Debora, Johanka z Arku Židů, osvoboditelka svého lidu. Ještě si jasně pamatoval na ten pocit, když četl slova: *Vzbud' se, Deboro, probud' se, probud' se!*

Debora – tak se jmenovala jeho matka.

Debora Davisová byla krásná a neobyčejná žena. Nebylo divu, že se do ní Harold Sutherland šíleně zamiloval. Rodina velkoryse mlčela, když Harold prosadil, aby se *Zkrocení zlé ženy* hrálo patnáctkrát – jen aby v něm mohl obdivovat krásnou herečku Deboru Davisovou, a také se shovívavě usmívala, když překročil své konto, aby ji mohl zahrnout květinami a dary. Mysleli si, že na ni časem zapomene.

Ale nezapomněl na ni a rodina přestala být tolerantní. Debora Davisová obdržela přísnou výzvu, aby se dostavila na Sutherlandské výšiny. Nepřišla. A tak se Haroldův otec, sir Edgar, odebral do Londýna, aby se podíval blíž na tu podivnou mladou dámu, která se zdráhala přijet. Debora byla právě tak duchaplná jako krásná a sir Edgar jí byl okouzlen.

Vůbec se netajil názorem, že jeho syn měl nestydaté štěstí. Koneckonců nebylo žádným tajemstvím, že Sutherlandové měli vždycky slabost pro herečky a že některé z těchto dam se staly okrasou společnosti v jejich rodinné historii.

Byla zde ovšem ještě jedna poněkud choulostivá záležitost, že Debora Davisová byla Židovka, ale problém se vyřešil, když prohlásila, že je ochotna přestoupit na anglikánskou víru.

Harold a Debora měli tři děti. Mary, jedinou dceru, a Adama, trdnomyslného a ne zcela přičetného. A nejstaršího Bruce, Debořina miláčka. Ten zbožňoval svou matku. Ale jakkoliv něžně ho milovala, nikdy nemluvila o svém dětství a o svých rodičích. Věděl jen, že byla velmi chudá a že utekla z domova, aby se mohla stát herečkou.

Léta mýjela. Bruce se stal důstojníkem a oženil se s Neddií Ashtonovou. Narodili se Albert a Martha. Harold Sutherland zemřel a Debora stárla.

Bruce si docela přesně pamatoval den, kdy se to stalo. Přijel s Neddií a dětmi na delší dobu na Sutherlandské výšiny. Matku obvykle našel buď venku v růžovém sadu, anebo na vinici či někde v domě, kde plnila své povinnosti paní domu. Bývala veselá, usměvavá a šťastná. Když však toho dne přijel, nebyla ani venku, aby ho uvítala, a ani jinde ji nemohl nalézt. Konečně ji objevil v jejím salonu: seděla potmě. To bylo jeho matce tak nepodobné, že se polekal. Seděla nepohnutě jako socha a zdálo se, že zapomněla na své okolí.

Bruce ji zlehka políbil na tvář a poklekl vedle ní.

„Necítíš se dobře, matko?“

Pomalou otáčela hlavu a zašeptala:

„Dnes je Jom kippur, Den smíření.“

Bruce se z hloubi srdce polekal.

Promluvil si o tom s Neddií a se sestrou Mary. Uvědomili si, že matka byla od otcovy smrti velmi dlouho sama. A panský dům byl pro ni příliš velký. Měla by se přestěhovat do nějakého bytu v Londýně, aby mohla být blíž Mary. Kromě toho Deboře přibývala léta. Připouštěli si to jen neradi, protože matka byla v jejich očích stále stejně krásná jako tenkrát, když byli dětmi.

Bruce a Neddie pak odjeli na Blízký východ. Mary psala veselé dopisy o tom, jak dobře se daří matce, a Debořiny listy byly plné štěstí, že je v Londýně nablízku Maryiny rodiny.

Když se však Bruce vrátil do Anglie, všechno vypadalo docela jinak. Mary byla úplně bez sebe. Matce bylo nyní sedmdesát a stávala se z ní čím dál větší podivínka. Nevzpomínala si už na nic, co bylo včera, ale vyprávěla zmateně o věcech, které se udály před padesáti lety. Na Mary z toho šla hrůza, protože Debora svým dětem nikdy o minulosti nevyprávěla. Nejvíc však Mary zneklidňovalo, že matka často zmizela, aniž kdo věděl kam.

Sestra byla velmi šťastná, že se Bruce vrátil. Byl nejstarší, matčin oblíbenec, a vždycky na něho bylo spolehnutí. Když se jednoho dne matka opět vydala na svou tajuplnou procházku, Bruce ji sledoval. Jejím cílem byla synagoga ve Whitechapu.

Všechno pečlivě uvážil a rozhodl se, že o svém objevu nikomu neřekne. Matka byla stará žena; nepovažoval za správné připomínat jí věci, které se udály před více než padesáti lety. Myslel, že bude nejlepší přejít to mlčením.

Ve věku pětasedmdesáti let Debora Sutherlandová umírala. Bruce se ještě právě včas stačil vrátit do Anglie.

Stará žena se unaveně usmála, když spatřila syna, jak sedí u jejího lůžka.

„Jsi nyní podplukovník, vypadáš dobře. Poslyš, Brucei, už mi nezbývá mnoho hodin života...“

„Tíše, matko! Brzy se uzdravíš a vstaneš.“

„Ne, synu, musím ti něco říct. Tolik jsem si přála vdát se za tvého otce. A tolik – tolik – jsem chtěla být paní na Sutherlandských výšinách: Brucei, udělala jsem něco strašného. Zapřela jsem své drahé. Zapřela jsem je za svého života. Nyní bych chtěla být s nimi. Brucei – slib mi, Brucei, že mě pohřbíš tam, kde leží moji rodiče...“

„Slibuji ti to, matko.“

„Můj otec – tvůj dědeček – nikdy jsi ho neznal. Když jsem byla malá, často mě bral na klín a říkal mi – vzbud' se, Debora, probud' se, probud' se...“

To byla její poslední slova.

Bruce Sutherland dlouho seděl u lůžka mrtvé matky přemožen bolestí.

Ale pak pomalu přicházel k sobě a pocítil palčivou pochybnost, kterou nebyl s to potlačit. Je skutečně vázán slibem, který dal a který musel dát umírající? A když jej nesplní – prohřeší se tím proti kodexu cti, kterým se v životě vždycky řídil? Nebylo to snad tak, že duch Debory Sutherlandové ji během let postupně opouštěl? Za svého života nebyla Židovkou, proč by jí měla být po smrti? Ne – Debora byla jen a jen Sutherlandová.

Jak hrozný by to byl skandál, kdyby ji nechal pohřbít na zpustlém židovském hřbitově v londýnské chudinské čtvrti! Matka byla mrtvá. Ti, kteří žili – Neddie, Albert a Martha, rodina jeho sestry Mary a bratr Adam –, by tím byli hluboce dotčeni. Právo živých bylo přednější.

Když políbil matku na rozloučenou a opouštěl její pokoj, byl rozhodnut. Deboru pohřbili v rodinné hrobce na Sutherlandských výšinách.

Sirény!

Sirény automobilové kolony se židovskými uprchlíky!

Jejich řev se stupňoval, až mu dunělo v uších. *Bergen-Belsen – Marina – Neddie – lidé namačkaní na nákladních autech – tábory v Caraolu – přeplněné baráky – mrtví – slibuji ti to, matko – slibuji...*

Zahřmělo a dům se otrásl do základů. Na moři se rozpoutala bouře, vysoké vlny se tříštily o pobřeží, zvedaly se výš a výš, až skoro k domu. Sutherland odhodil pokrývku a jako opilý se potácel pokojem. U okna zůstal strnule stát: venku se blýskalo a hřmělo, rozbouřené moře stoupalo stále výš!

„Bože – Bože – Bože – Bože –!“

„Veliteli! Generále Sutherlande! Probudte se, pane! Probudte se!“

Vedle něho stál řecký chlapec a prudce jím trásl.

Sutherland otevřel oči a divoce se rozhlížel kolem sebe. Byl celý zpcený a srdce mu tlouklo jako kladivo. Zalapal po vzduchu. Sluha mu rychle přinesl sklenku brandy.

Sutherland pohlédl na moře. Noc byla tichá, hladina jako zrcadlo a malé vlnky se lehounce odrážely od břehu.

„Už je zas dobře,“ řekl. „Všechno v pořádku.“

„Určitě, pane?“

„Ano.“

Dveře se zavřely.

Bruce Sutherland klesl na židli a rukama si zakryl tvář. Plakal a šeptal:

„Matko na nebesích... matko na nebesích...“

OSMÁ KAPITOLA: Generál Bruce Sutherland spal mučivým spánkem lidí zatracených.

Kyperský Řek Mandria sebou ve snu nepokojně házel, jeho neklid však pramenil z radostného vzrušení.

Mark Parker spal spánkem muže, který splnil své poslání.

Kitty Fremontová spala a měla v duši mír, jaký už léta nepocítila.

David ben Ami usnul, až když si Jordanin dopis přečetl tolikrát, že ho znal nazpaměť.

Ari ben Kanaan nespal. Možná že si pro takový luxus najde čas později, ale teď to nešlo. Musel se toho tolik dozvědět a měl na to tak málo času. Celou noc proseděl nad mapami, dokumenty a zprávami, seznamoval se s kdekjakou podrobností o Kypru, o opatřeních Britů a o lidech svého národa, kteří žili zde na ostrově. Prostudoval hory materiálů, neustále kouřil nebo pil kávu, a jeho duch byl klidný a plný důvěry.

Britové často opakovali, že tajné zpravodajství palestinských Židů si nezadá se žádnou tajnou službou jiných národů. Přitom měli tu výhodu, že každý Žid v kterékoliv zemi světa byl potencionálním zdrojem informací pro agenty Mossadu a chránil je.

Začalo svítat. Ari vzbudil Davida a po rychlé snídani vyjeli v jednom z Mandriových taxíků k internačnímu táboru v Caraolu.

Tábor a jednotlivá oddělení, která k němu patřila, se rozprostíraly na území několika kilometrů podél zátoky asi uprostřed cesty mezi Famagustou a zříceninami Salaminy. Internovaní se s obyvateli Kypru mohli stýkat jen na místech, kde se do tábora svázely a odkud se odvážely odpadky. Britové tato místa příliš nehlídali, protože v komandu metařů byli takzvaní „důvěrníci“, a tak se místa stala tržištěm s čilým obchodem, kde se kožené zboží a jiné v táboře vyrobené předměty vyměňovaly za chléb a šatstvo. Ranní nákupy a smlouvání mezi Řeky a Židy byly již v plném proudu, takže David snadno vpašoval Ariho do tábora. Vstoupili do první sekce.

Ari si prohlížel vysoký plot z ostatných drátů, který se táhl na kilometry daleko. Dokonce i teď, v listopadu, tu bylo horko a dusno, protože ve vzduchu stále vířil prach. Jednotlivé sekce tábora se skupinami stanů tvořily dlouhé řady podél zátoky lemované akáty. Každou sekci odděloval ostnatý drát do výše tří až tří a půl metru. V rozích stály strážní věže s reflektory a kulometry. Při obchůzce se k nim připojil vychrtlý pes. Na boku měl namařováno „BEVIN“ na počest britského ministra zahraničních věcí.

Všechny sekce, do nichž přišli, skýtaly stejný pohled: ubozí, zatrpklí lidé, namačkaní v těsném prostoru. Skoro všichni měli primitivně ušité šortky

a košile z látky, kterou byly podšité stany. Ari se díval do tváří plných nedůvěry, nenávisti a beznaděje.

Pokaždé, když přišli do nové sekce, přiběhl k Arimu mladý muž nebo dívka ve stáří kolem dvaceti let. Byli to členové Palmachu, které sem dopravili z Palestiny a propašovali do tábora, aby pracovali mezi internovanými. Vrhli se mu kolem krku a chtěli vědět, jak to vypadá doma.

Ale Ari jim pokaždé odpověděl, že v nejbližších dnech uspořádá pro všechny členy pracovní skupiny schůzi Palmachu a tam jim všechno poví. Příslušný důvěrník Palmachu provedl Ariho sekcí, za niž byl odpovědný, a Ari se tu a tam na něco zeptal.

Většinou však neříkal nic. Mlčky si prohlížel kilometry ostnatého drátu a přemýšlel, jak by dostal z tábora tři sta osob najednou.

Mnoho sekcí bylo složeno z lidí pocházejících ze stejné země. Byly zde polské, francouzské a české sekce. Byli tu ortodoxní Židé a jiní, které drželo pohromadě stejné politické přesvědčení. Většinou to však byli prostě lidé, kteří přežili válku a které spojovalo jen to, že byli Židé a chtěli se dostat do Palestiny. A všichni byli stejně zubožení.

David přivedl Ariho k dřevěnému mostu klenoucím se nad plotem z ostnatého drátu, který spojoval obě hlavní oddělení tábora. Na mostě visela tabule s nápisem: VÍTEJTE V BERGEN-BEVINU.

„Tenhle most je proklatě trpká ironie, Ari. V Polsku, v lodžském ghettu, byl právě takový.“

V Davidovi se už vařila zlost. Rozhořčovaly ho nedůstojné poměry v tomto britském táboře, to, že němečtí váleční zajatci na Kypru měli víc svobody než internovaní Židé, kterým se nedostávalo ani jídla, ani lékařského ošetření – a vůbec všechno to hrozné bezpráví, které na ně doléhalo. Ari Davidovo soptění sotva poslouchal. Byl příliš zaměstnán tím, aby si zapamatoval terén. Nakonec požádal Davida, aby mu ukázal podzemní chodby.

David zavedl Ariho ke skupině ortodoxních Židů u okraje zátoky. Nedaleko ostnatého drátu stála řada latrín. Na první byl štít s nápisem: BEVINGRAD. David upozornil Ariho, že pátý a šestý domek vypadají jako latrína jen zvenčí. Otvory pod nimi ústily do podzemních chodeb vedoucích pod ostnatým drátem až k zátoce. Ari potřásl hlavou. Chodbami mohlo uniknout několik lidí, na hromadný útěk však nestačily.

Minulo několik hodin. Prohlédli si skoro celý tábor. V posledních dvou hodinách Ari téměř nepromluvil. Nakonec se David, který to už nemohl vydržet, zeptal:

„Tak co si myslíš?“

„Myslím si,“ odpověděl Ari, „že Bevin tady není příliš oblíbený. Ještě něco jsme neviděli?“

„Tábor pro děti jsem nechal nakonec. Tam máme hlavní stan Palmachu.“

I v tomto oddělení Ariho vřele přivítal jeden z členů Palmachu. Avšak tentokrát ho také Ari pevně objal, protože mladý muž – Joab Jarkoni – byl jeho starý dobrý přítel. Popadl Joaba, zatočil se s ním, pak ho postavil na nohy a znovu objal. Joab Jarkoni byl marocký Žid s tmavou pletí, který emigroval do Palestiny jako malý chlapec. Černé oči se mu leskly a zdálo se, že obrovské vousy pokrývají víc než polovinu obličeje. Joab a Ari prožili spolu už nejedno dobrodružství, vždyť Joab, i když mu bylo jen málo přes dvacet, byl jedním z nejschopnějších agentů Mossadu a výborně znal arabské země. Jarkoni patřil od začátku mezi ty nejmazanější a nejodvážnější. Nejvíce se vyznamenal bravurním kouskem, který palestinským Židům umožnil pěstovat datle. Arabové žárlivě střežili své datlové palmy, ale Jarkoni dokázal propašovat z Iráku do Palestiny sto sazenic.

David ben Ami pověřil Joaba Jarkoniho velením v této části tábora, protože dětská sekce byla v celém caraolském areálu nejdůležitější.

Joab doprovázel Ariho při prohlídce sekce, ve které byli jen sirotci, a to od těch nejmenších až do sedmnácti let. Většina z nich prožila válku v koncentračních táborech a mnozí nikdy nepoznali život bez ostnatých drátů. Byla to jediná sekce s několika zděnými budovami, se školou, velkou jídelnou, ambulantní nemocnicí, několika menšími domy a velkým hřištěm. Oproti letargii v ostatních částech tábora tady vládla velká aktivita. Pracovali zde lékaři, ošetřovatelky, učitelé a sociální pracovníci, kteří nepatřili do tábora a dostávali svůj plat z příspěvků amerických Židů. A protože stále někdo přicházel nebo odcházel, byla mládežnická sekce nejméně hlídanou částí tábora. David a Joab toho ihned využili a zřídili zde hlavní stan Palmachu. V noci se hřiště měnilo ve vojenské cvičiště. Ve školních třídách se konaly kurzy arabské psychologie, palestinského zeměpisu, taktiky, nauky o zbraních a o stovkách jiných důležitých odvětví válečného umění.

Všichni internovaní, které Palmach vojensky vycvičil, byli postaveni před fingovaný tribunál. Vycházelo se z předpokladu, že se „kandidát“ dostane do Palestiny a že ho tam Britové chytanou. Byl tedy vyslýchán instruktorem Palmachu, jehož úkolem bylo uprchlíka usvědčit, že je ilegální přistěhovalec. „Kandidát“ musel zodpovědět nesčetné dotazy – ze zeměpisu a z historie Palestiny –, aby „dokázal“, že v zemi žije již řadu let.

Jestliže kurz úspěšně absolvoval, Palmach zorganizoval jeho útěk – většinou přes sekci mládeže anebo podzemními chodbami k bílému domu stojícímu na kopci u Salaminy, odkud ho propašovali do Palestiny. Tak se

v malých dvoučlenných až tříčlenných skupinách dostalo do Palestiny již několik set uprchlíků.

Britská CID věděla moc dobře, že se v mládežnické sekci děje něco nekalého. Čas od času se pokusila nasadit do tábora špehy, maskované jako učitele nebo ošetřovatele, ale ghetta a koncentrační tábory zplodily generaci dětí, které se naučily mlčet, a vetřelci byli pokaždé za den dva odhaleni.

Ari skončil inspekci ve školní budově. V jedné ze tříd se nevyučovalo – byl zde hlavní stan Palmachu. V učitelově stole byla vysílačka, která pomáhala udržovat styk s Palestinou. Pod prkennou podlahou byly ukryty zbraně pro vojenské výcvikové kurzy. A zde se také falšovaly doklady a pasy.

Ari si prohlédl zařízení padělatelské dílny a nespokojeně zavrtěl hlavou.

„Břídilství, které nestojí za nic,“ poznamenal. „Joabe, jsi pěkný lajdák.“

Jarkoni jen pokrčil rameny.

„V nejbližších týdnech budeme potřebovat odborníka,“ pokračoval Ari. „Davide, říkal jsi přece, že tady v sekci nějakého máte.“

„Ano, je to chlapec z Polska, Dov Landau, ten ale nechce.“

„Celé týdny jsme se ho marně pokoušeli získat,“ dodal Joab.

„Chtěl bych s ním mluvit.“

Ari požádal své přátele, aby počkali venku, a vešel do stanu Dova Landaua. Spatřil plavovlasého chlapce, příliš malého na svůj věk, který si nedůvěřivě prohlížel neočekávaného vetřelce. Ari znal tento pohled, ty oči plné nenávisti. Viděl stažené koutky úst a pohrdlivě ohrnuté rty, podrážděný výraz, jaký měli mnozí z těch, kteří zažili koncentrační tábor.

„Ty jsi Dov Landau,“ řekl Ari a podíval se chlapci pevně do očí. „Je ti sedmnáct a pocházíš z Polska. Byl jsi v koncentračním táboře a jsi odborník na falšování dokladů. Já se jmenuju Ari ben Kanaan, přicházím z Palestiny a jsem členem Mossad alija bet.“

Chlapec si pohrdlivě uplivil.

„Poslouchej, Dove, nemám v úmyslu tě o něco prosit, ani ti vyhrožovat. Jde čistě o obchodní nabídku. Můžeme ji nazvat paktem o vzájemné pomoci.“

„Něco vám řeknu, Ben Kanaane,“ zavrčel Dov Landau a z jeho hlasu zaznívala ironie. „Vy z Palmachu nejste o nic lepší než Němci nebo Angličani. Chcete nás dostat mermomocí do Palestiny, protože se bojíte Arabů. Samozřejmě že chci do Palestiny, ale až tam jednou budu, dám se k partě, která mi pomůže oddělovat lidi!“

V Ariho tváři se nepohnul ani sval, když na něj hoch vychrlil svá jedovatá slova.

„Výborně! Rozumíme si dokonale. Tobě se nelíbí důvody, pro které bych

chtěl, abys přijel do Palestiny, a mně se nelíbí, proč se tam chceš dostat ty. Ale v jedné věci se shodneme: patříš do Palestiny, a ne sem.“

Chlapec nedůvěřivě stáhl obočí. Tenhle Ben Kanaan nebyl jako ostatní.

„A nyní uvažuj dál,“ pokračoval Ari. „Když budeš dřepět se založenýma rukama tady na zadku, do Palestiny se nedostaneš. Navrhuju ti proto, abys mi pomohl, a já pomůžu tobě. Co uděláš, až tam jednou budeš, je tvoje věc.“

Dov Landau jen překvapeně zamrkal.

„Jedná se o tohle,“ vysvětloval Ari. „Potřebuju falešné legitimace. A potřebuju jich v nejbližších týdnech spoustu. Ti chlapíci tady nedovedou zfalšovat ani svůj vlastní podpis. Chtěl bych, abys pracoval pro mě.“

Svým rychlým a přímým jednáním chlapce doslova zaskočil. Dov se pokoušel získat čas, aby se přesvědčil, jestli to není nějaký úskok.

„Rozmyslím si to,“ řekl.

„Jistě, rozmysli si to. Dávám ti třicet vteřin.“

„A když odmítnu? Pokusíte se to ze mě vyloučit?“

„Už jsem ti řekl, Dove, že se vzájemně potřebujeme. Chtěl bych, abys to už jednou pochopil. Když se teď nepustíš do práce, postarám se osobně o to, abys byl poslední, kdo opustí tento tábor. A protože před tebou je pětatřicet tisíc lidí, budeš už příliš starý a slabý, než abys mohl někam hodit bombu, až přijedeš do Palestiny. Mimochodem, tvých třicet vteřin uplynulo.“

„A jak mám vědět, že vám můžu důvěřovat?“

„Protože ti to říkám.“

V chlapcově tváři se na chvíli mihl úsměv. Pak kývl, že přijímá.

„V pořádku. David ben Ami nebo Joab Jarkoni ti řeknou, co budeš dělat. A nechci žádné potíže. Když budeš mít problémy, přijď za mnou. Chtěl bych, abys za půl hodiny byl v hlavním stanu Palmachu; podívej se, co tam mají, a Davidovi pak řekni, co všechno ještě budeš potřebovat.“

Ari se otočil a vyšel ze stanu. Venku na něj čekali David a Joab.

„Za půl hodiny přijde a dá se do práce,“ řekl lakonicky.

David zalpal po vzduchu a Joab údivem otevřel ústa.

„Jak jsi to dokázal?“

„Psychologie mladých,“ usmál se Ari. „Teď jedu zpátky do Famagusty, ale rád bych se s vámi dnes večer sešel u Mandrii. Přiveďte taky Zeeva Gilbou. Nemusíte mě doprovázet, cestu znám.“

David a Joab hleděli upřeně za svým přítelem, za tím pozoruhodným Ben Kanaanem, jak míří přes hřiště k místu, kam se svázely odpadky.

Večer čekal Mandria spolu s Davidem, Joabem a Zeevem Gilboou ve svém obývacím pokoji na Ariho ben Kanaana.

Gilboa byl ramenatý sedlák z Galileje, který také patřil k Palmachu. Bylo mu něco přes dvacet a stejně jako Jarkoni měl skvostné vousy. Ze všech agentů Palmachu, pracujících v táboře u Caraolu, byl Zeev Gilboa nejlepší voják, a tak ho David pověřil řízením vojenského výcviku. Řízně, s pomocí improvizovaných zbraní naučil uprchlíky po nocích na hřišti to podstatné, co si mohli osvojit bez skutečné výzbroje. Místo pušek měli košťata, místo granátů kameny, pružiny z matrací nahrazovaly bajonety. Cvičil své žáky pro boj zblízka i pro boj muže proti muži. Především ale vštěpoval apatickým obyvatelům tábora skutečně bojového ducha.

Bylo již velmi pozdě. Mandria znervózněl a začal pobíhat po pokoji.

„Vím jenom,“ říkal, „že na odpoledne chtěl taxíka a řidiče.“

„Klid, pane Mandrio,“ chlácholil ho David. „Je možné, že se Ari objeví až za tři dny. Má podivné pracovní metody, my už si na to zvykli.“

Bylo po půlnoci a všichni čtyři muži se pohodlně uvelebili v křeslech. Za půl hodiny se jich zmocnila ospalost a za hodinu už tvrdě spali.

Kolem páté hodiny ráno vešel do pokoje Ari ben Kanaan. Sotva držel víčka, protože celou noc jezdil po ostrově, nedopřál si ani hodinu odpočinku. Ode dne, kdy přijel na Kypr, spal vůbec jen velmi málo. Ari a Gilboa se objali, jak bylo v Palmachu zvykem, a pak Ari přikročil rovnou k věci. Nezdržoval se vysvětlováním ani omluvou za své osmihodinové zpoždění.

„Pane Mandrio, máte už pro nás tu loď?“

Mandria nebyl schopen slova. Udeřil se dlaní do čela.

„Pane Ben Kanaane! Není to ani třicet hodin, co jste přijel na Kypr a požádal mě, abych vám opatřil loď. Já loď nestavím! Moje firma, Kypersko-středomořská loďařská společnost, má filiálky ve Famagustě, Larnace, Kyrenii, Limasolu a Pafu. Jiné přístavy na Kypru nejsou. Všechny moje kanceláře pro vás tu loď shánějí. Jestli vůbec nějaká na Kypru je, pak se o ní dozvíte, pane Ben Kanaane.“

Ari si nevsímal Mandriova sarkasmu a obrátil se na ostatní.

„Zeeve, předpokládám, že tě David již informoval o našich úmyslech.“

Farmář z Galileje přisvědčil.

„Ode dneška pracujete vy tři pro mě. Najděte si někoho, kdo převezme vaše místo v táboře. Joabe, kolik zdravých mladistvých mezi deseti a sedmnácti lety je v tvé sekci?“

„No, řekl bych, že asi šest nebo sedm set.“

„Zeeve, vyber tři sta nejsilnějších. Musí získat co nejlepší fyzickou kondici!“ Zeev přikývl.

„Za půl hodiny svítá,“ poznamenal Ari a vstal. „Budu potřebovat vůz,

abych mohl znovu vyrazit, pane Mandrio. Obávám se, že ten chlapík, co mě vozil včera, je poněkud unavený.“

„Povezu vás sám.“

„Výborně. Jakmile se rozední, jedeme. Ale teď mě, prosím, omluvte, musím si nahoře ve svém pokoji ještě něco prohlédnout.“

A zmizel tak náhle, jako předtím vstoupil. Ostatní začali mluvit všichni najednou.

„Pak tedy těch tři sta, co mají uprchnout, budou děti,“ poznamenal Zeev.

„Vypadá to skutečně tak,“ řekl Mandria. „Je to opravdu podivný člověk. Očekává zázraky – a neřekne, co chce udělat.“

„Naopak,“ namítl David, „nevěří v zázraky. Proto pracuje tak intenzivně. Mám dojem, že za tím vězí víc, než co nám chce Ari prozradit. Myslím, že útek tří set dětí je jen součástí jeho plánu.“

Joab Jarkoni se usmál.

„Všichni známe Ariho ben Kanaana dost dlouho, takže víme, jak marné je chtít uhodnout jeho plány. A známe ho natolik, abychom věděli, že své věci rozumí. Až přijde čas, určitě se dozvíme, co chce udělat.“

Druhý den jezdil Ari s Mandriou Kypr křížem krážem. Na první pohled to vypadalo, že nemají žádný cíl. Jeli podél východní zátoky, projeli Salaminou i Famagustou až k mysu Greco. Ve Famagustě Ari vystoupil, prošel celou cestu kolem starých městských hradeb a zkoumal terén v přístavu. Kromě několika náhodných otázek nepromluvil s Mandriou téměř celý den. Řek měl dojem, že ten obr z Palestiny je nejchladnější lidský tvor, jakého kdy poznal. Pociťoval vůči němu téměř nepřátelství, musel však obdivovat Ariho úžasné soustředění a skoro nadlidskou vytrvalost. Tento muž, pomyslel si Mandria, je oddán své věci s nesmírnou vášní – ale podivné je, že působí, jako by vůbec neměl lidský cit.

Od mysu Greco jeli kolem jižního okraje zátoky a pak zamířili do vysokých skalnatých rozeklaných hor, kde se už hotely připravovaly na zimní sportovní sezonu. Pokud Ben Kanaan na cestě objevil něco pro něho zajímavého, rozhodně to nedal najevo. Mandria byl dost vyčerpaný, když se po půlnoci vrátili do Famagusty, kde se okamžitě konala nová porada se Zeevem, Davidem a Joabem. A pak Ari opět až do rána studoval mapy a zprávy.

Ráno čtvrtého dne po příchodu Ariho ben Kanaana na Kypr telefonovala Mandriovi jeho kancelář v Larnace a oznámila mu, že z Turecka právě přijela loď, o jakou má zájem, a že je na prodej. Mandria zavezl Ariho do Carolu, kde se k nim připojili David a Joab, a všichni čtyři se vydali do Larnaky.

Gilboa s nimi nejel, protože byl už plně zaměstnaný výběrem tří set mladistvých a organizováním speciálních výcvikových kurzů.

Jeli silnicí z Famagusty do Larnaky a Mandria byl pyšný a sám se sebou velmi spokojený. V polovině cesty si Ari najednou všiml, že se na velkém poli nalevo od silnice něco děje. Požádal Mandriu, aby zastavil, a sám vystoupil, aby se podíval blíž. Skupina lidí tam horečně stavěla jakési vojenské baráky.

„Britové budují nový tábor,“ řekl David. „Caraol už pomalu nestačí.“

„Proč jste mi o tom nikdo neřekl?“ uhodil na ně Ari.

„Neptal ses,“ odpověděl Joab Jarkoni.

„Podle našeho odhadu,“ řekl David, „začnou za dva tři týdny převádět všechny přespočetné z Caraolu do nového tábora.“

Ari znovu nastoupil a pokračovali v cestě. Joab Jarkoni, který se ani nepokoušel uhodnout plány svého přítele, přece jen došel k názoru, že Ariho nový tábor zcela mimořádně zaujal. Člověk téměř cítil, jak se v jeho hlavě rojí myšlenky.

Přijeli do Larnaky a úzkými křivolakými uličkami sjížděli k přístavu a k ulici s dvoupatrovými zářivě bílými domy. Zastavili před tavernou U čtyř luceren, kde je očekával turecký majitel lodi, muž jménem Armatau. Ari trval na tom, že si ihned prohlédnou loď, bez předchozího smlouvání u sklenky, jak tady bylo při každé obchodní transakci zvykem.

Armatau je vedl přes silnici k dlouhé přístavní hrázi, která sahala skoro kilometr do moře. Procházeli kolem řady vlečných rybářských člunů, barkas a plachetnic a Armatau neustále mluvil. Ujišťoval je, že loď, kterou za chvíli spatří, je skutečnou královnou moří. Skoro na konci hráze se zastavili u prastaré vlečné lodi, na jejíž dřevěné přídi stálo vybledlými písmeny *Afrodita*.

„Není to krasavice?“ zeptal se nadšeně Armatau. Chvíli napjatě mlčel, zatímco si čtyři páry očí chladně a kriticky prohlížely ten starý křáp od přídě po zád. „Samozřejmě to není žádný závodní člun,“ dodal Turek.

Ari odhadoval, že *Afrodita* je loď dlouhá pětáctýřicet metrů, s výtlakem asi dvě stě tun. Podle způsobu stavby a jejího vzhledu jí muselo být nejméně pětáctýřicet let.

„Prosím tě, kdo vlastně byla ta *Afrodita*?“ zeptal se Joab Jarkoni a zamrkal na Davida.

„*Afrodita* byla bohyně lásky. Zpěněné vlny ji vynesly na břeh několik kilometrů odtud – asi před pěti tisíci lety,“ odpověděl David.

„No ano, to staré děvče určitě leccos pamatuje,“ poznamenal Joab.

Turek mlčky překousl narážky a pokusil se o úsměv. Ben Kanaan se otočil a podíval se mu do očí.

„Poslyšte, Armataue, mě zajímá jediná věc. Do Palestiny je tři sta dvacet kilometrů. Tu cestu musí loď zvládnout. Dokáže to, nebo ne?“

Armatau vymrštil obě paže nad hlavu.

„Při cti mé matky,“ prohlásil slavnostně, „plavil jsem se s ní třístakrát mezi Kyprem a Tureckem. Pan Mandria je majitelem loďařské společnosti, může mi to dosvědčit.“

„Ano, je to pravda,“ řekl Mandria. „Je stará, ale spolehlivá.“

„Pane Armataue, jděte s mými dvěma přáteli na loď a ukažte jim motory.“

Když tři muži zmizeli v podpalubí, obrátil se Mandria k Arimu:

„Armatau je sice Turek, ale můžeme mu věřit.“

„Jakou rychlost z ní asi dostaneme?“ zeptal se Ari.

„Tak pět uzlů, když je příznivý vítr. *Afrodita* příliš nespíchá.“

Pak se taky odebrali na loď a prohlíželi si palubu a zařízení. *Afrodita* byla napůl ztrouchnivělá a doba, kdy by se vyplatilo ji opravit, už dávno minula. Přestože na první pohled vypadala tak žalostně, byla solidně stavěná. Člověk měl pocit, že dobře zná všechny záludnosti plavby a že vyhrála nejednu bitvu s mořem.

Po půl hodině byli David a Joab s prohlídkou hotovi.

„Tahle loď je hrozná zrůdička,“ řekl David, „ale jsem si jistý, že to dokáže.“

„Vejde se sem tři sta lidí?“ zeptal se Ari.

David si mnul bradu. „Jen když je namačkáte lžící na boty.“

„Budeme muset leccos vyspravit a vylepšit,“ obrátil se Ari na Mandriu.

„Přitom samozřejmě nesmíme vyvolat pozornost.“

Mandria se usmíval. Teď byl ve svém živlu.

„Jak si asi dovedete představit, mám tady velmi dobré styky. Jde jen o to podplatit určité lidi a můžeme si být jisti, že nikdo nic neuvidí, neuslyší, nikdo se o ničem nedoví.“

„Výborně, Davide, pošleš dnes do Palestiny radiogram. Oznámiš jim, že potřebujeme kapitána a dva členy posádky.“

„Tři muži jako posádka budou stačit?“

„No tak dobře, proč bych vám to neřekl – vy dva a Zeev se vrátíte na téhle kocábce se mnou do Palestiny. My budeme ta chybějící posádka. Joabel! Odjakživa se ti líbily zralejší ženy. Tady jednu máš. Je na tobě, abys ty necky dal co možná do pořádku.“

Nakonec se obrátil k Armatauovi, který byl uchvácen tempem, jakým Ari kladl otázky a udílel příkazy.

„Tak tedy, Armataue, můžete být klidný, tu nestvůru jste nám prodal, ale ne za tu cenu, jak jste si představoval. Půjdem ke Čtyřem lucernám a dojednáme to.“

Ari skočil z paluby na hráz a podal Mandriovi ruku.

„Davide a Joabe – musíte se nějak dostat zpátky do Famagusty. Až dokončíme jednání s Armatauem, pan Mandria mě odveze do Kyrenie.“

„Do Kyrenie?“ zeptal se Mandria zmateně. Cožpak se ten chlap nikdy neunaví?

„Kyrenia je na druhém konci ostrova,“ zaprotestoval.

„Nemáte snad v pořádku vůz?“ zeptal se ho Ari.

„Ne, ne,“ odpověděl Mandria, „vezmu vás do Kyrenie.“

Ari, Mandria a Turek se vydali po hrázi na zpáteční cestu.

„Ari!“ volal za ním David, „jak pojmenujeme tu starou dámu?“

„Ty jsi básník,“ odpověděl Ari. „Najdi pro ni jméno.“

Joab a David se dívali za třemi muži, dokud jim nezmizeli z očí na konci hráze. Pak se začali radostně šklebit a objímat se.

„Chlap jeden mizerná! Ten si ale našel způsob, jak nám oznámit, že se jede domů.“

„Znáš Ariho,“ řekl David. „Jen proboha neukazovat žádné city!“

Šťastně povzdechli a chvíli oba mysleli na Palestinu. Pak se podívali na *Afroditu*. Ten křáp opravdu vzbuzoval lítost.

Vystoupili na palubu a prohlíželi si starý vrak.

„Právě mě napadlo dobré jméno,“ řekl Joab. „Co takhle pokřtít ji *Bewin*?“

„Mám lepší nápad,“ řekl David. „Ode dneška se jmenuje *Exodus*.“

DEVÁTÁ KAPITOLA: Mark odbočil v najatém voze ze silnice a zaparkoval. Vyjeli si s Kitty do vysokého pohoří hned za Kyrenií. Před nimi se zvedal do stometrové výše obrovský rozeklaný skalnatý masiv. Na vrcholu stály zříceniny Svatého Hilarionu. Musel to být kdysi pohádkový zámek, když i teď, rozpadlý v sutiny, připomíná lesk a slávu gotické říše.

Mark vzal Kitty za ruku a vedl ji po svahu nahoru. Šplhali k cimbuří, až stanuli na vnitřní straně opevnění a hleděli do zámeckého dvora.

Namáhavě si klestili cestu rozvalinami. Putovali po královských komnatách, obrovských dvoranách, stájemi, klášterem a opevněním. Bylo hrobově ticho, přesto však měli pocit, že síně dýchají, oživeny duchy minulosti, kteří tajemně šeptají o dalším dni naplněném láskou, nenávistí, válkami a intrikami.

Pak stoupali skoro hodinu k nejvyššímu vrcholu pohoří. Těžce oddychovali, celí rozpálení, až konečně stáli nahoře, uchvácení pohledem, který se jim otevíral. Pod nimi byl strmý kamenitý sráz, padající do hloubky téměř devíti set metrů až ke Kyrenii. Na obzoru se rýsoval úzký pruh tureckého

pobřeží a vpravo i vlevo na okraji strmých trhlin se rozprostíraly husté zelené lesy, terasovité vinice a domy zavěšené nad propastmi. Z hloubky pod nimi vysílaly svůj stříbrný lesk olivové háje, jak si s jejich listy pohrával vánek.

Mark hleděl na Kitty. Její postava načrtla na pozadí nebe siluetu, za níž se posouvala oblaka. Jak je krásná, pomyslel si Mark. Kitty Fremontová byla jiná než všechny ženy, které znal. Netoužil po tom milovat se s ní. Mark Parker si na světě vážil jen nemnoha věcí, měl však přímo bytostnou potřebu vážit si Kitty. Navíc to byla jediná žena, v jejíž společnosti se mohl úplně uvolnit; neexistovalo žádné předstírání, žádná snaha udělat dojem, žádné taktické manévry.

Posadili se na velký balvan a dál obdivovali krásu, která je obklopovala. Zámek, moře, nebe, hory.

„Myslím,“ řekl Mark po chvíli, „že je to nejhezčí vyhlídka na světě.“

Přisvědčila.

Oba prožili nádherné dny. Kitty byla od Markova příjezdu jako vyměněná. Pocítila sama na sobě zázračně léčivý účinek zpovědi.

„Právě mě napadlo něco strašného,“ řekla Kitty. „Napadlo mě, jak jsem ráda, že plukovníka Howarda Hillingse poslali do Palestiny a že tě mám jen pro sebe. Jak dlouho můžeš zůstat?“

„Pár týdnů, tak dlouho, jak budeš chtít.“

„Nechtěla bych být už nikdy tak daleko od tebe.“

„Uvědomuješ si vlastně,“ řekl jí Mark, „že celý hotel Dome je přesvědčený, že máme spolu poměr?“

„Výborně,“ zvolala Kitty. „Dnes večer pověsím na dveře velký červený nápis: Šíleně miluji Marka Parkera.“

Zůstali ještě hodinu a pak jen neradi začali sestupovat dolů, aby se dostali do města před setměním.

Krátce potom, co se Mark s Kitty vrátili do hotelu, dorazil do Kyrenie Mandria. Sjel dolů k přístavu a zaparkoval na hrázi. Ari vystoupil a podíval se na druhou stranu, na věž zámku Virgin Castle, který stál těsně u moře. Vydali se k němu spolu s Mandriou a vystoupili po schodech až nahoru na věž. Byl odtud dobrý výhled a Ari si jako vždycky mlčky a pozorně prohlížel okolí.

Přístav byl na ochranu před mořem uzavřen dvěma rameny mola. Jedno vybíhalo z místa, kde se tyčila zámecká věž, na niž právě došli, druhé od protější hráze, na které stály domy. Ramena vytvářela téměř uzavřený kruh a úzký otvor mezi nimi tvořil vjezd do přístavu. Přístavní kotviště nebylo velké, měřilo v průměru jen několik set metrů a kotvilo v něm plno malých plavidel.

„Myslíte, že se nám podaří dostat *Afroditu* do přístavu?“ zeptal se Ari.

„Dostat ji sem není problém,“ odpověděl Mandria. „Ale otočit se s ní a vyplout bude těžší.“

Kráčeli zpět k autu a Ari zamyšleně mlčel. Jeho pohled se upíral na malý přístav. Když došli k vozu, začalo se již stmívat.

„Nejlepší bude, když se vrátíte do Famagusty sám. Musím si tady v hotelu ještě s někým promluvit,“ řekl Ari, „a nevím, jak dlouho mi to bude trvat. Do Famagusty se už nějak dostanu.“

Každému jinému by Mandria měl za zlé, že ho posílá pryč jako nějakého taxikáře, u Ariho si však již zvykl na rozkazy. Otočil klíčkem a nastartoval.

„Mandrio, moc jste mi pomohl. Mnohokrát vám děkuju.“

Ari se vzdaloval a Mandria zářil. Byla to první přátelská slova, která od Ariho ben Kanaana uslyšel. Překvapilo ho to a dojalo.

Ve velké jídelně hotelu se mísily zvuky Straussova valčíku s útržky anglických vět, řinčením sklenic a s tichým hukotem moře, pronikajícím sem zvenčí. Mark vypil kávu, utřel si ubrouskem ústa a hleděl přes Kittyina ramena ke vchodu, kde se právě objevil vysoký urostlý muž. Ten se sehnul k číšníkovi, něco mu pošeptal a vrchní ukázal směrem ke stolu, u kterého seděli s Kitty.

Mark užasle zíral, když v blížícím se muži poznal Ariho ben Kanaana.

„Tváříš se, jako bys uviděl ducha,“ řekla mu Kitty.

„Uhodla jsi a za chvíli bude u nás. Čeká nás velmi zajímavý večer.“

Kitty se otočila a spatřila Ariho ben Kanaana, tyčil se jako obr u jejich stolu.

„Vidím, že si mě ještě pamatujete, Parkere,“ poznamenal. Bez vyzvání se posadil a obrátil se ke Kitty. „A vy jste zřejmě paní Katherine Fremontová.“

Pohledy Ariho a Kitty se setkaly. Chvíli se dívali jeden na druhého. Nastalo nepříjemné ticho, až se Ari konečně začal shánět po číšníkovi a objednal si nějaké sendviče.

„Dovol, abych vás seznámil, Kitty,“ řekl Mark. „Ari ben Kanaan, můj starý známý. Paní Fremontovou zřejmě již znáte.“

„Ari ben Kanaan,“ řekla Kitty. „Jak podivné jméno.“

„Je to hebrejské jméno, paní Fremontová, a znamená Lev, syn Kanaanu.“

„To je poněkud matoucí.“

„Právě naopak, hebrejšтина je velmi logický jazyk.“

„Skutečně? Neměla jsem ten dojem,“ řekla Kitty s trochou ironie.

Mark hleděl z jednoho na druhého. Sotva se setkali, už se mezi nimi rozpoutala slovní potyčka, hra, kterou sám tak často hrál. Ben Kanaan

zřejmě u Kitty uhodil na nějakou milou či nepříjemnou strunu, protože vystrčila drápky.

„Je to vlastně divné,“ řekl Ari, „že vám hebrejščina nepřipadá logická. Buď jak buď, Bůh ji považoval za natolik logickou, že dal bibli napsat v této řeči.“

Kitty se usmála a přikývla. Kapela spustila foxtrot.

„Tančíte, paní Fremontová?“

Mark se pohodlně usadil a přihlížel, jak Ben Kanaan vede Kitty na parket; držel ji zlehka a stejně lehce s ní tančil. Bylo zřejmé, že jiskra mezi nimi přeskočila na první pohled, a ta představa se Markovi vůbec nelíbila; těžce se smířoval s tím, že by Kitty měla být obyčejnou smrtelnicí a jako ostatní hrát hry smrtelníků. Teď se v tanci mihli u jeho stolu. Kitty vypadala jako omámená, až to bylo nepřírozené.

Potom Mark začal myslet na sebe. Od prvního okamžiku, kdy přistál na Kypru, cítil, že se tu něco chystá. A když se objevil Ben Kanaan, jeho pocit ještě zesílil. Znal toho člověka ještě z Palestiny a bylo mu jasné, že je to jeden z nejdůležitějších agentů Mossadu. Také pochopil, že Ben Kanaan od něho něco chce. A co Kitty? Povšiml si jí jen proto, že seděla s ním, anebo měl i jiný důvod?

Kitty byla dost vysoká, ale vedle Ariho ben Kanaana si připadala ztracená. Bylo to podivné. Když se ten hezký urostlý muž náhle vynořil, vyvedlo ji to z míry. Chvilí potom, co se setkali, hned, jakmile s ní začal tančit, měla pocit, že se rozplývá – a přitom ho sotva znala. Byl to příjemný pocit, jaký nezažila již mnoho, mnoho let. Zároveň si připadala hodně pošetilá.

Tanec skončil a oba se vrátili ke stolu.

„Myslel jsem, že u vás v Palestině se tančí jen *bora*,“ poznamenal Mark.

„Byl jsem příliš dlouho ve styku s vaší civilizací,“ odpověděl Ari.

Přinesli sendviče a Ari se do nich hladově pustil. Mark trpělivě čekal, až mu Ben Kanaan oznámí důvod své přítomnosti. Opatrně se podíval na Kitty. Zdálo se, že už zase našla půdu pod nohama, i když pozorovala ze strany Ariho, jako by se měla na pozoru a jen čekala, kdy udeří.

Konečně se Ari najedl a jakoby mimochodem řekl:

„Rád bych si s vámi dvěma o něčem promluvil.“

„Tady?“ zeptal se Mark. „Uprostřed britské armády?“

Ari se usmál a obrátil se ke Kitty:

„Parker ještě neměl příležitost vám prozradit, že se na můj džob v jistých kruzích dívají jako na něco podezřelého. Britové nám dokonce vytrvale prokazují tu pochybnou čest, že nás označují za ‚podzemní hnutí‘. To nejdůležitější, co se vždycky snažím vstřípit novým členům naší organizace, je skutečnost, že nejriskantnější jsou tajné schůzky o půlnoci. Myslím, že pro svůj rozhovor bychom těžko hledali lepší místo než tohle.“

„Pojďme aspoň do mého pokoje,“ řekl Mark.

Sotva za sebou zavřeli dveře, přešel Ari bez úvodu k věci.

„Poslechněte, Parkere, vy a já si můžeme vzájemně prokázat velkou laskavost.“

„Oč jde?“

„Víte o internačních táborech u Caraolu?“

Mark a Kitty přisvědčili.

„Právě jsem dokončil plán na útěk tří set dětí. Přivedeme je sem na loď, která kotví v kyrenejském přístavu.“

„Pašujete uprchlíky do Palestiny už dlouhá léta; to není nic nového, Ben Kanaan.“

„Jestli mi pomůžete, bude to něco nového. Pamatujete si, jaký rozruch vyvolala na veřejnosti naše ilegální loď *Země zaslíbená*?“

„Jistě.“

„Britům jsme tenkrát pořádně zatopili. Dospěli jsme k názoru, že máme jedinou naději, jak jim znemožnit jejich imigrační politiku v Palestině. Musíme zorganizovat další incident, který vyvolá stejnou pozornost jako tenkrát.“

„Bohužel vám dost dobře nerozumím,“ řekl Mark. „Dejme tomu, že se vám podaří zorganizovat hromadný útěk z caraolských táborů. Jak ale dopravíte ty děti do Palestiny? A pokud se vám podaří dostat je tam, v čem spočívá ta senzace?“

„Právě v tom je ten vtip,“ odpověděl mu Ari. „Vůbec nejde o to, aby se dostaly do Palestiny. Stačí, když se tady v Kyrenii nalodí.“

Mark se předklonil. V Ben Kanaanově plánu bylo zřejmě víc, než se na první pohled zdálo. Začalo ho to zajímat.

„Dejme tomu,“ řekl Ari, „že se mi podaří dostat z tábora tři sta sirotků a dopravit je tady v Kyrenii na loď. Předpokládejme dále, že se to Britové dozvědí a zadrží loď v přístavu. A teď si představte, že jste o tom už napsal reportáž, která mezitím dorazila do Paříže nebo do New Yorku. V okamžiku, kdy se děti dostanou na loď, tisk přinese vaši reportáž na první straně.“

Mark tiše hvízdal. Jako většina amerických korespondentů měl s uprchlíky soucit. Bude mít svou senzaci a Ben Kanaan propagandu, kterou potřebuje. Je to dost důležité, aby mu to stálo za to? Neměl možnost sehnat instrukce nebo se s kýmkoli poradit. Musí uvážit sám všechna pro i proti a rozhodnout se. Ari mu nastrčil kost a dal mu ji očichat, aby na ni dostal chuť. Když se bude vyptávat, může se stát, že se do toho zaplete. Mark se podíval na Kitty. Bylo vidět, že nemá ponětí, co si o tom má myslet.

„Jak to vlastně chcete dokázat? Dostat z tábora tři sta dětí a ještě je dopravit do Kyrenie?“ zeptal se.

„Znamená to, že jste ochoten jít do toho?“

„To znamená, že bych to rád věděl; zatím bych se k ničemu nezavazoval. Jestli se rozhodnu proti, máte mé slovo, že všechno, co zde bude řečeno, zůstane mezi námi.“

„To mi stačí,“ řekl Ari.

Sedl si na kraj nízkého prádelníku a začal rozvíjet jednotlivé body svého plánu. Na Markově čele se objevily vrásky. Plán byl odvážný, troufalý, přímo fantastický. A přitom obdivuhodně jednoduchý. Pokud šlo o Marka, měl napsat článek, odeslat jej tajně z Kypru a postarat se, aby se dostal do pařížské nebo londýnské agentury ANS. Až oznámí předem domluvené heslo, měla by se zpráva objevit v tisku přesně v okamžiku, kdy dojde k útěku. Ari se odmlčel a Mark v duchu uvažoval.

Zapálil si cigaretu, začal chodit po pokoji a kladl Arimu jednu otázku za druhou. Zdálo se, že ten opravdu uvážil všechno. Koukala z toho celá série senzačních reportáží. Mark se pokoušel odhadnout šance krkolomného plánu. Vyhledky byly v nejlepším případě půl na půl. Přitom počítal s tím, že Ari je chytrý a zná mentalitu Angličanů na Kypru. Věděl také, že Ari má spolupracovníky, kteří by něco takového dokázali úspěšně provést.

„Jdu do toho,“ prohlásil nakonec.

„Dobrá,“ řekl Ari. „Hned jsem si myslel, že poznáte, jaké vám tu kynou možnosti.“

Pak se obrátil ke Kitty:

„Paní Fremontová, asi před týdnem se vás zeptali, jestli byste byla ochotna pracovat v táboře u dětí. Už jste si to rozmyslela?“

„Rozhodla jsem se odmítnout.“

„Uvážila byste to znova, řekněme, abyste pomohla panu Parkerovi?“

„Co vlastně chcete od Kitty?“ zeptal se Mark.

„Všichni učitelé, ošetřovatelky a ošetřovatelé, kteří docházejí do tábora, jsou Židé,“ řekl Ari, „a musíme vycházet z toho, že je Britové podezírají.“

„Z čeho?“

„Ze spolupráce s naší ilegální organizací. Ale vy, paní Fremontová, jste křesťanka. Myslíme si, že někdo jako vy by se mohl pohybovat volněji.“

„Jinými slovy chcete použít Kitty jako kurýra.“

„Víceméně ano. Zhotovujeme v táboře spoustu falešných dokladů, které potřebujeme dostat ven.“

„Bude nejlepší, když vám prozradím, že mě Britové nemají příliš v lásce,“ řekl Mark. „Sotva jsem dorazil, už jsem měl na krku Sutherlandova pobočníka. Nemyslím si, že budu mít těžkosti, ale nastoupí-li teď Kitty místo v táboře, budou si Britové pravděpodobně myslet, že tam pracuje pro mě.“

„Právě naopak. Britové budou skálopevně přesvědčeni, že byste paní Fremontovou nikdy v životě neposlal do Caraolu, aby tam pro vás pracovala.“

„Snad máte pravdu.“

„Samozřejmě že mám pravdu,“ řekl Ari. „Předpokládejme na chvíli, že dojde k nejhoršímu – že naleznou u paní Fremontové falešné doklady. Nestalo by se jí za to ani to nejmenší. Byli by jen poněkud udiveni, odvezli by ji na letiště a posadili do letadla.“

„Tak okamžik,“ řekla Kitty. „Dost dlouho jsem poslouchala, jak se vy dva tady o mně dohadujete. Je mi líto, že jsem byla nucena vyslechnout, co jste si dnes večer domluvili. Nebudu pracovat v Caraolu, pane Ben Kanaane, a s celým vašim plánem nechci mít nic společného.“

Ari se tázavě podíval na Marka, ten však jen pokrčil rameny.

„Je plnoletá,“ řekl.

„Domníval jsem se, že jste s panem Parkerem přátelé.“

„To také jsme,“ souhlasila Kitty, „a chápu, že ho ta věc zajímá.“

„A já zas nechápu, paní Fremontová, že vás zajímá tak málo. Máme konec roku 1946. Za několik měsíců uplynou dva roky od konce druhé světové války a naši lidé stále ještě žijí za ostnatými dráty. V Caraolu jsou děti, které vůbec nevědí, že za těmi ostnatými dráty existuje nějaký svět. Nepodaří-li se nám vynutit si změnu britské politiky, pak tam ti chudáci mohou prožít celý život.“

„A právě o to jde,“ odvětila prudce Kitty. „Všechno, co souvisí s tábory v Caraolu, je nerozlučně spjato s politikou. Jsem přesvědčená, že i Britové mají své důvody. Nemám vůbec chuť postavit se na tu či na onu stranu.“

„Paní Fremontová – byl jsem kapitánem britské armády a dostal jsem medaili za chrabrost. Abych použil staré fráze – někteří z mých nejlepších přátel jsou Angličané. Máme u nás desítky britských důstojníků a vojáků, kteří naprosto nesouhlasí s tím, co se děje v Palestině, a ve dne v noci s námi spolupracují. To není otázka politiky, nýbrž lidskosti.“

„Pochybuji o vaší upřímnosti. Jak byste jinak mohl riskovat život tří set dětí?“

„Většina lidí má nějaký důvod k životu,“ řekl Ari, „ale život v Caraolu nemá žádný smysl. Boj za svobodu však důvodem k životu je. V Evropě čeká čtvrt milionů našich lidí, kteří se chtějí dostat do Palestiny. Každý z nich by s radostí nastoupil na tu loď v Kyrenii, jen kdyby měl příležitost.“

„Jste velmi chytrý muž, pane Kanaane. V diskusi na vás nestačím, na všechno máte odpověď.“

„Myslel jsem, že jste ošetřovatelka,“ pronesl Ben Kanaan ironicky.

„Na světě je spousta utrpení. Je tisíc míst, kde mne potřebují stejně nutně jako v Caraolu, a není v tom žádný háček.“

„Proč se nechcete do Caraolu aspoň podívat? Pak mi můžete říct, jak jste se rozhodla.“

„Nepodaří se vám přelstít mě, a vyprovokovat se taky nenechám. Pracovala jsem v Cook County v nemocnici jako noční sestra na příjmu. Často-krát jsem doslova stírala mrtvé v nepopsatelném stavu z podlahy. Nemůžete mi ukázat v Caraolu nic, co bych už nebyla viděla.“

V místnosti zavládlo ticho. Po chvíli se Ari ben Kanaan zhluboka nadechl a zvedl ruce:

„Škoda, ale nedá se nic dělat. Parkere, v nejbližších dnech se s vámi spojím.“ Pak vstal a vyrazil ke dveřím.

„Pane Ben Kanaane,“ ozvala se Kitty, „jste si zcela jist, že o tom nepovím našim společným přátelům?“

Ari se vrátil a pohlédl jí shora do očí. Okamžitě si uvědomila, že udělala chybu.

Obličejem mu přešel krutý úsměv.

„Zřejmě chcete mít jako žena poslední slovo. Vlastně se jen zřídka mýlím v lidech. Nemohu si to dovolit. A Američany mám rád, mají svědomí. Kdyby se to vaše náhodou pohnulo, zastihnete mě u pana Mandrii a bude mi potěšením provést vás po táborech v Caraolu.“

„Vy jste si velmi jistý sám sebou, že?“

„Řekl bych,“ odpověděl Ari, „že v tomhle okamžiku poněkud víc než vy.“ Otočil se a odešel.

Vzrušení, které jeho návštěva vyvolala, jen pomalu opadalo. Ale pak si Kitty shodila střevíčky z nohou a sedla si se zkříženými nohama na postel.

„No dobře! Vlastně jsi říkal, že to bude zajímavý večer.“

„Myslím,“ řekl Mark, „žeš udělala dobře, když jsi zůstala mimo.“

„A ty?“

„Pro mě je to jeden den práce. A mohl by z toho být opravdu šlágr.“

„A kdybys odmítl?“

„Určitě by si zavolali nějakého korespondenta z Evropy. Mají spoustu prostředků a cest. Byl jsem jen náhodou zrovna po ruce.“

„Řekni, Marku,“ zeptala se Kitty váhavě, „chovala jsem se moc pošetile?“

„Myslím, že ne pošetileji než stovky jiných žen.“ Mark to řekl záměrně tak, aby Kitty věděla, že poznal, jak ji Ari přitahuje.

„Fantastický chlap. Odkud ho znáš?“

„Poprvé jsme se setkali v Berlíně začátkem roku 1939, krátce po tom, co jsem nastoupil místo u ANS. Přijel tam z příkazu Mossadu, aby dostal z Německa co nejvíc Židů, než vypukne válka. Tenkrát mu bylo něco přes dvacet. Pak jsem se s ním sešel znova v Palestině za války. Patřil k britský

armádě a měl nějaký tajný posláni. Nevím přesně, co to bylo. Po skončení války se objevoval na různých místech Evropy. Nakupoval zbraně a pašoval do Palestiny ilegálně uprchlíky.“

„Myslíš si vážně, že by se ten jeho fantastický plán mohl podařit?“

„Je to mazaný chlap.“

„O tom nepochybují. Tenhle Ben Kanaan je jiný než ostatní Židé, které jsem poznala. Však víš, jak to myslím. Když se řekne Žid, nepředstavuje si člověk lidi, jako je on, bojovníky nebo neohrožené odvážlivce.“

„Neříkej! A jakou máš vlastně představu o Židech, Kitty? Snad pořád ještě takovou, jak jsme si to kdysi představovali doma: židovský hoch Maury se ožení se židovským děvčetem Sadie...“

„Prosím tě, Marku, přestaň! Pracovala jsem dost dlouho se židovskými lékaři, abych věděla, že Židé jsou arogantní a agresivní. Myslí si, že jsou něco lepšího, a dívají se na nás svrchu.“

„Svrchu? S tím svým komplexem méněcennosti?“

„To bych ti uvěřila, kdybychom mluvili o Německu.“

„Co chceš vlastně říct, Kitty – že jsme čistá rasa?“

„Chci říct jen tolik, že žádný americký Žid by si to nevyměnil s černochem, Mexičanem nebo indiánem.“

„A já ti zas říkám, že není třeba lynčovat člověka, aby mu vyrvali srdce z hrudi. Ano, americkým Židům se daří dobře, ale to, že spousta lidí smýšlí jako ty a že Židi byli po dva tisíce let obětí beránky, v nich muselo zanechat stopy. Proč si o tom nepromluvíš s Ben Kanaanem? Ten zřejmě ví, jak na tebe.“

Kitty se vztekle vztyčila na posteli. Potom se však oba rozesmáli. Nedomluvili se na sebe doopravdy zlobit.

„Řekni, Marku, co je to vlastně ten Mossad alija bet?“

„Slovo ‚alija‘ znamená vzestup. Jede-li Žid do Palestiny, říká se tomu vždycky ‚alija‘, tedy vzestup. Alef, to je písmeno A, označuje legální přistěhovalectví, bet, tedy písmeno B, ilegální imigraci. Mossad alija bet tedy v překladu zní: Organizace pro ilegální přistěhovalectví.“

„Můj ty Bože,“ zasmála se Kitty, „jak je ta hebrejšтина logická!“

Dva dny po návštěvě Ariho ben Kanaana byla Kitty zmatená a neklidná. Nechtěla si přiznat, že by si přála znovu spatřit obra z Palestiny. Mark znal Kitty příliš dobře a brzy vycítil, co se v ní děje, ale nedal na sobě nic znát a choval se, jako by žádný Ben Kanaan nikdy neexistoval.

Nevěděla přesně, co ji zneklidňuje. Jen cítila, že Ben Kanaanova návštěva v ní zanechala silný a trvalý dojem. Bylo to americké svědomí, o němž Ben Kanaan tak dobře věděl, anebo litovala své antisemitské reakce?

Mimochodem, ale přece jen ne tak docela nahodile se Marka zeptala, kdy se zas sejde s Arim. Podruhé řekla dost průhledně, že by si ráda vyjela s Markem do Famagusty na prohlídku města. Pak zas měla na sebe vztek a rozhodla se, že na Ariho už vůbec nebude myslet.

Třetí den večer slyšel Mark za společnými dveřmi, jak Kitty chodí neklidně po pokoji. Pak si sedla do křesla, vykouřila ve tmě cigaretu a rozhodla se, že se s celou věcí rozumně vypořádá.

Nebylo jí vhod, že má být proti své vůli zatažena do toho podivně cizího světa Bena Kanaana. Postupovala v životě vždycky racionálně, dokonce plánovitě. Takže se o ní tvrdilo, že „Kitty je velice rozumné děvče“.

Když se zamilovala do Toma Fremonta a rozhodla se, že ho získá, jednala podle přesně vypočítaného plánu. Vedla rozumnou domácnost. Naplánovala si, že bude mít na jaře dítě, což bylo také rozumné. Nikdy nejednala podle okamžitého vnuknutí – měla raději předem připravený plán.

Nedovedla pochopit, co se to s ní v posledních dvou dnech vlastně děje. Vynořil se tu takový podivný člověk a vyprávěl jí ještě podivnější historii; před očima měla tvář Ariho ben Kanaana s tvrdými, ale hezkými rysy a s pronikavými očima, jako by s ironickým úsměvem četl její myšlenky. Vzpomněla si na své pocity, když s ním tančila.

Všechno bylo úplně nelogické. Kitty se mezi Židy prostě necítila dobře – vždyť to Markovi přiznala. Proč se tedy toho neklidu nedokázala zbavit?

Nakonec si uvědomila, že dokud neuvidí znovu Ariho a neprohlédne si tábor u Caraolu, mnoho se nezmění. Rozhodla se, že se s ním znovu sejde, aby se celé té věci definitivně zbavila a potvrdila si, že neupadla do žádných mystických osidel; že jen podlehla náhlému okouzlení, které co nejdříve pomine. Chtěla se postavit Arimu ben Kanaanovi v tom jeho táboře a porazit ho jeho vlastními zbraněmi.

Marka nepřekvapilo, když ho Kitty druhý den u snídaně požádala, aby s Ben Kanaanem domluvil datum její návštěvy internačního tábora.

„Miláčku, když ses tenkrát večer rozhodla, měl jsem radost,“ řekl. „Prosím tě, nech to být.“

„Sama to dost dobře nechápu,“ odpověděla.

„Tenhle Ben Kanaan věděl až moc dobře, že na tebe vyzraje. Nebud hloupá. Pojedeš-li do Caraolu, tak se v tom vezeš. Víš co? Já toho taky nechám. Seberem se a hned odjedem.“

Kitty zavrtěla hlavou.

„Ze samy zvědavosti přestáváš být opatrná. Bylas přece vždycky tak chytrý děvče. Co se s tebou děje?“

„Zní to divně, když to říkám já, vid', Marku – ale mám skoro pocit, jako

by mě něco pohánělo. Ale jedno mi můžeš věřit: chci do Caraolu, abych s tím vším skoncovala – a ne abych se do něčeho zapletla.“

Mark si řekl, že se chytla na vějičku, i když si to sama nechce přiznat. Doufal, že ať už ji čeká cokoli, bude to pro ni dobré.

DESÁTÁ KAPITOLA: Kitty odevzdala anglické strážní u brány propustku a vstoupila do tábora v sekci 57 hned vedle oddělení mládeže.

„Vy jste paní Fremontová?“

Otočila se, přikývla a pohlédla do tváře mladého muže, který jí s úsměvem podával ruku. Konstatovala, že dělá přívětivější dojem, než jeho krajan.

„Jsem David ben Ami,“ představil se. „Ari mě požádal, abych vás uvítal. Přijde za chvíli.“

„A co znamená Ben Ami? Nedávno jsem se začala zajímat o hebrejská jména.“

„Znamená to: Syn mého lidu,“ odpověděl David. „Doufáme, paní Fremontová, že nám pomůžete při naší akci Gedeon.“

„Akce Gedeon?“

„Ano. Tak jsem nazval Ariho plán. Znáte bibli, Knihu Soudců? Gedeon si měl zvolit z lidu muže, s nimiž by bojoval proti Midjánským. Vybral jich tři sta. Také my jsme vybrali tři sta bojovníků proti Britům. Já vím, že to přirovnání je trochu přitažené za vlasy, Ari mi taky vytýká, že jsem romantik.“

Kitty byla duševně připravena na dnešní nesnadný večer, ale měla pocit, že tenhle milý mladý člověk ji odzbrojuje. Den se pomalu chýlil ke konci a chladný větřík vířil ve vzduchu suchý prach. Kitty se zastavila, aby si oblékla kabátek. V dálce spatřila charakteristickou postavu Ariho ben Kanaana, který k nim přicházel napříč táborem.

Zhluboka se nadechla a pokusila se ovládnout vzrušení, které se jí zmocnilo stejně jako při prvním setkání.

Ari zůstal stát metr před ní a oba se mlčky pozdravili kývnutím hlavy. Kitty se na něho chladně podívala a dala mu beze slova najevo, že přišla, protože přijala jeho výzvu a nemá v úmyslu prohrát.

V sekci 57 byli většinou samí velmi staří a pobožní lidé. Návštěvníci pomalu procházeli řadami stanů, přeplněných špinavými, zanedbanými muži. Příděl vody je tak nízký, vysvětloval Ben Ami, že jakákoliv tělesná hygiena je prakticky vyloučena. Jídla je taky málo. Obyvatelé tábora působili

dojmem vysílených lidí. Výraz jejich tváří byl buď zatrpklý, anebo malátný a otupělý, všichni byli poznamenáni blízkostí smrti.

Chvíli zůstali stát u otevřeného vchodu stanu. Uvnitř jakýsi stařec s obličejem plným vrásek vyřezával dřevěnou plastiku. Zvedl ji, aby se na ni Kitty mohla podívat. Plastika znázorňovala ruce sepjaté k modlitbě, ovinuté ostatným drátem. Ari bedlivě pozoroval její reakci.

Bída, špína, ubohost zde byly odpuzující a zároveň vzbuzovaly soucit, ale Kitty byla připravena na poměry ještě horší. Začala se pomalu přesvědčovat, že Ari ben Kanaan nad ní přece jen nemá žádnou tajuplnou moc.

Znovu se zastavili a nahlédli do velkého stanu, který sloužil jako synagoga. Nad vchodem byl umístěn neuměle vyřezávaný symbol sedmiramenného svícnu – menorahy.

Ve stanu se Kitty naskytl zvláštní, neobvyklý pohled: starci mumlali podivné modlitby a jejich těla se vestoje kymácela. Byl to svět, jaký nikdy nepoznala. Její pohled utkvěl na muži s dlouhým vousem, který vypadal ještě zanedbaněji než ostatní. Hlasitě plakal a vyrážel výkřiky strašlivého utrpení.

David ji vzal za ruku a odváděl ji ven.

„Je to starý muž,“ řekl. „Rozmlouvá s Bohem a říká mu, že žil životem věřícího, zachovával boží zákony, ctil Tóru a zůstal i v tom nejhlubším, nejstrašlivějším utrpení věrný svazku Abrahama, Izáka a Jákoba. Prosí Boha, aby byl k němu milostivý a vysvobodil ho, protože žil jako dobrý člověk.“

„Těm starcům tam uvnitř,“ řekl Ari, „ještě není docela jasné, že jediný Mesiáš, který je snad jednoho dne vysvobodí, bude zbraň.“

Kitty se podívala na Ariho. V tom člověku bylo něco nelidského. Ari, který vycítil Kittyin odpor, ji uchopil za paži.

„Víte, co je to *Sonderkommando*?“

„Ari, prosím tě,“ pokusil se zasáhnout David.

„Je to skupina, kterou v lágrech Němci přinutili pracovat v krematoriu. Podívejte se tady na toho starce. V Buchenwaldu vymetl z pece kosti svých spálených vnučat a odvezl je na trakaři. Řekněte, paní Fremontová, měli jste tam, kde jste pracovala, nějakou lepší atrakci?“

Kitty se zvedl žaludek. Pak se jí zmocnilo rozhořčení a se slzami vzteku v očích řekla:

„Vy se opravdu neštítíte žádného prostředku.“

„Žádného, když vám chci vysvětlit, jak zoufalá je naše situace.“

Zírali na sebe mlčky a nepřátelsky.

„Chcete nebo nechcete vidět naši sekci pro mládež?“

„Pojďme,“ řekla Kitty, „ať to máme za sebou.“

Všichni tři přešli po mostě nad ostatnými dráty do oddělení, v němž byli

děti a mladiství. I tam spatřili nemilosrdnou žeň války. Navštívili nemocnici, ubírali se podél dlouhých řad postelí, v nichž ležely tuberkulózní děti, prohlédli si i ostatní oddělení, kde viděli rachiticky zkřivené údy, žloutenkou zbarvené obličejy a hnisavé rány, které se nechtěly hojit. Prošli také uzavřeným oddělením, jehož mladiství obyvatelé upřeně zírali před sebe prázdným pohledem duševně nemocných.

Pokračovali v cestě kolem stanů obydlených ročníky 1940 až 1945, matriculanty ghetta, studenty koncentračních táborů, a také těmi, kteří se měli stát doktory zpusťosené země. Mladí lidé bez rodičů a bez domova, s oholenými lebkami po odvšivení, v hadrech. Takoví, kteří v noci neudrželi moč, do jejichž mladých obličejů byla vepsána hrůza, děti křičící ze sna. Řvoucí kojenci a zamračení výrostci, kteří vydrželi při životě pouze vlastní mazaností.

Když skončili prohlídku, Kitty řekla:

„Máte zde vynikající lékařský personál a děti mají všechno, co potřebují.“

„Ale ne zásluhou Britů,“ vyštěkl Ari. „Všechno darovali naši lidé.“

„Proč ne,“ odpověděla Kitty. „Pro mne za mne to mohlo spadnout třeba jako mana nebeská. Přišla jsem, protože mě k tomu nutilo mé americké svědomí. Všechno jsem viděla a mé svědomí se uklidnilo. A teď bych chtěla odejít.“

„Paní Fremontová,“ zasáhl David ben Ami.

„Nech toho, Davide! Nemá to žádný smysl. Existují lidé, kterým je nanic, už jen když nás vidí. Doprovod' paní Fremontovou k východu.“

David a Kitty obcházel znovu řady stanů. Když se Kitty krátce ohlédla, viděla, že se Ari za ní upřeně dívá. Chtěla se dostat co nejrychleji z tábora, vrátit se k Markovi a pustit z hlavy celou tu ohavnou záležitost.

Minuli velký stan, ze kterého bylo slyšet rozpustilý, šťastný dětský smích, podivně znějící v tom prostředí. Kitty zůstala zvědavě stát u vchodu a naslouchala. Jakási dívka předčítala nějakou povídku. Měla příjemný hlas.

„Je to podivuhodné děvče,“ řekl David. „Pracuje tu v mateřské školce a dělá to výtečně.“

Ze stanu se znovu ozval smích. Kitty přistoupila ke vchodu, odtáhla závěs a nahlédla dovnitř. Děvče sedělo na bedně zády k nim a sklánělo se nad knížkou, kterou si přidržovalo pod petrolejovou lampou. Dvacet dětí s vykulenými očima sedělo kolem v kruhu. Když Kitty a David vešli, pohledy všech se k nim obrátily.

Dívka přestala číst, otočila se a vstala, aby uvítala příchozí. V nastalém průvanu lampa zablikala a stíny dětí zatančily na pozadí stanu.

Kitty se podívala na dívku a oči se jí leknutím rozšířily. Rychlými kroky opustila stan, zůstala stát venku u vchodu a upřeně hleděla na udivenou

dívku. Několikrát chtěla promluvit, ale byla tak zmatená, že ze sebe nevypravila ani slovo. Konečně řekla tak tiše, že ji bylo sotva slyšet:

„Ráda bych si s tím děvčetem promluvila – sama.“

Ari, který je mezitím dohonil, kývl na Davida.

„Zaveď to děvče do školy, počkáme tam.“

Ve třídě rozsvítil Ari lampu a zavřel dveře. Kitty byla bledá a pořád ještě mlčela.

„To děvče vám někoho připomíná,“ vyhrkl Ari. Kitty neodpovídala. Ari oknem viděl přicházet Davida s dívkou. Ještě jednou se podíval na Kitty a pak vyšel ven.

Když Kitty zůstala sama, nevěřičně potřásla hlavou. Bylo to šílené. Proč sem chodila? Nutila se ke klidu, bojovala o půdu pod nohama – aby dokázala vydržet pohled na tu dívku.

Dveře se otevřely a děvče pomalu vešlo. Kitty zadržela dech. Ten obličej! Musela se přinutit, aby nevzala dívku do náruče a nepřitiskla ji k sobě.

Děvče na ni udiveně hledělo, ale zdálo se, že něco chápe, protože v jeho pohledu se objevil soucit.

„Jmenuji se Katherine Fremontová,“ řekla Kitty. „Umíš anglicky?“

„Ano.“

Jak půvabná to byla dívenka! Její oči se zaleskly, když se usmála a podala Kitty ruku.

Kitty položila svou dlaň na její tvář – a pak ji prudce odtrhla.

„Já – jsem dětská sestra. Ráda bych si s tebou promluvila. Jak se jmenuješ?“

„Karen,“ řekla dívka. „Karen Hansenová-Clementová.“

Kitty se posadila na lůžko a požádala dívku, aby si sedla vedle ní.

„Kolik je ti let?“

„Právě šestnáct, paní Fremontová.“

„Prosím tě, říkej mi raději Kitty.“

„Ráda, Kitty.“

„Slyšela jsem, že zde pracuješ u dětí.“

Dívka přikývla.

„To je dobře. Víš, já – já tady snad budu také pracovat a tak – chtěla bych toho o tobě vědět víc. Vlastně bych chtěla vědět všechno. Nechceš mi o sobě vyprávět?“

Karen se usmála. Kitty jí byla sympatická. Instinktivně vycítila, že ta žena touží po její náklonnosti a že ji potřebuje.

„Vlastně pocházím z Německa,“ začala Karen. „Z Kolína. Ale to už je dávno...“

JEDENÁCTÁ KAPITOLA:

KOLÍN, NĚMECKO, 1938

V sedmi letech je život báječný, je-li tvým otcem známý profesor Johann Clement a v Kolíně se právě slaví karneval. V době karnevalu je spousta nádherných věcí, ale procházka s tatínkem je vždycky obzvláště skvělá věc. Jde se pod stromy kolem Rýna, anebo také do zoo, kde jsou nejroztomilejší opičky na světě. Anebo se člověk prochází kolem dómu a kouká nahoru na dvě vysokánské věže, které se tyčí až do nebe. Ale nejhezčí ze všeho je ranní procházka parkem s tatínkem a Maxmiliánem. Maxmilián je totiž nejbáječnější pes v celém Kolíně, i když vypadá trochu směšně. Do zoo Maxmilián ovšem nesmí.

Někdy jde s sebou také Hans, ale s malými bratříčky je na procházce potíž.

Je-li člověk malým děvčátkem, má moc rád také svou maminku a chtěl by, aby šla s sebou také na procházku s tatínkem, Hansem a Maxmiliánem. Ale maminka bude mít zas děťátko a v poslední době jí vůbec není dobře. Bylo by moc hezké, kdyby děťátko bylo sestřička, protože s jedním bratrem je už beztak dost zlobení.

V neděli nasedne celá rodina do auta – až na chudáka Maxmiliána, ten musí hlídat dům – a tatínek jede podél Rýna do Bonnu, kde bydlí babička. Každou neděli se tam scházívá spousta tetiček, strýčků, bratranců a sestřenic a babička napeče sto malých sušenek anebo možná ještě víc.

Brzy bude léto a to se zas pojede na nějakou krásnou cestu k Severnímu moři, anebo do Schwarzwaldu, anebo taky do Baden-Badenu, kde se pak bydlí v Parkhotelu. Jak legračně zní ten Baden-Baden.

Profesor Johann Clement je strašně slavný muž. Na univerzitě před ním všichni smekají, klaní se mu a říkají s úsměvem: „Dobré jitro, pane doktore!“ Večer k nim chodí profesori se svými ženami a někdy přijde na návštěvu patnáct nebo i dvacet studentů a je jich plný tatínkův pokoj. Sedí tam, povídají si, pijí pivo a zpívají do noci. Než se mamince začalo kulatit břicho, taky s nimi tančila a žertovala.

Existuje tolik báječných vůní a chutí a pocitů a zvuků pro šťastné sedmi-leté děvčátko.

Ale nejhezčí jsou přece jen ty večery, kdy nepříjde žádná návštěva a tatínek nemusí pracovat, ani nemá přednášku. To si pak celá rodina sedne ke krbu. Je to nádherné, sedět tatínkovi na klíně, koukat do ohně, cítit vůni jeho dýmky a poslouchat, jak svým hlubokým laskavým hlasem předčítá pohádku.

Tenkrát v letech 1937 a 38 se dělo mnoho divných věcí, kterým člověk ani

pořádně nerozuměl. Jako by se lidé něčeho báli a mluvili spolu jen šeptem, hlavně na univerzitě. Ale to všechno není důležité, když se blíží karneval.

Profesor Johann Clement musel uvážit mnoho věcí. V době, kdy se v okolním světě objevilo tolik šílenství, bylo nutné zachovat si rozvahu. Clement byl pevně přesvědčen, že člověk může předvídat a vypočítat průběh společenského vývoje, právě tak jako fáze přílivu a odlivu. Existovaly vlny zběsilosti a nenávisti a také vlny naprostého hlupáctví. Když dosáhly vrcholu, zase opadaly. V tomhle bouřlivém moři žili všichni lidé, až na několik málo takových, jejichž dům stál na ostrově s tak strmými srázy, že k nim ničivý příboj života nedosáhl. A univerzita, myslel si Johann Clement trochu naivně a důvěřivě, je takovým ostrovem, takovým útočištěm.

Už ve středověku se přehnalala vlna nenávisti a omezenosti, když křižáci zabíjeli Židy. Ale časy, kdy se Židům kladlo za vinu, že vypukl mor anebo že otrávil vodu v křesťanských studnách, již minuly. V osvícené době, která nadešla po francouzské revoluci, křesťané vlastníma rukama zbourali hradby ghetta. A v této nové éře byli Židé již nerozlučně spjati se slávou a velikostí Německa. Své vlastní záležitosti podřídili širším problémům lidstva. Asimilovali se a začlenili se do velké lidské společnosti. A kolik významných mužů pocházelo z jejich řad! Heine i Rothschild, Marx a Mendelssohn a Freud – byla jich dlouhá řada. A tito mužové byli tělem i duší Němci. Tak jako on, Johann Clement.

Antisemitismus, mýnil Johann Clement, se vine dějinami lidstva jako červená nit. Nedá se odmyslit, je nepopiratelným faktem. Rozdíl spočívá jen v jeho míře a charakteru. On, Johann Clement, je na tom bezesporu mnohem lépe než Židé ve východní části Evropy nebo v afrických, ještě napůl barbarských zemích. Pogromy na Židy, jako třeba frankfurtský, byly výrazem epochy, která minula.

Člověk si dovedl představit, že se v Německu zvedne nová vlna antisemitismu, jeho však nezasáhne. Nepřestal věřit, že Němci, národ s takovými kulturními tradicemi, nakonec odmítnou a zavrhnou všechny tyhle živly, které na přechodnou dobu uchvátily moc.

Johann Clement bedlivě sledoval vývoj. Začalo to živelnými a divokými pomluvami. Pak přišla obvinění a obžaloby šířené tiskem. Později bojkot židovských obchodníků a přepadávání na veřejnosti, kdy bili Židy a vláčeli je za vousy po ulicích. Pak noční teroristické akce hnědých košil. A nakonec koncentrační tábory.

Gestapo, SS, SD, KRIPO. Nacisté slídili v Německu v každé rodině, tyranie svým pařátem sevřela hrdlo lidu a rdousila je, až poslední chrapot odporu zanikl a odumřel na rtech.

Avšak profesor Johann Clement jako většina německých Židů stále ještě věřil, že jeho se nová hrozba nedotkne. Univerzita je ostrov, bezpečné útočiště, a on je přece tělem i duší Němec.

Na tu neděli není možné zapomenout. Celá rodina se sešla u babičky. Strýc Ingo přijel dokonce až z Berlína. Všechny děti poslali ven, aby si hrály, a zavřeli se v obývacím pokoji.

Na zpáteční cestě maminka s tatínkem nepromluvili ani slovo. Dospělí se někdy opravdu chovají jako děti. Sotva dojeli domů, strčili člověka i s malým Hansem do postele. A takové tajné porady se konaly stále častěji. Ale stačilo postavit se ke dveřím, malinko je pootevřít – a bylo slyšet každé slovo. Maminka byla strašně rozčilená, tatínek jako vždycky zůstal klidný a rozvážný.

„Johanne, drahý, musíme přece konečně něco podniknout. Teď budeme na řadě my. Došlo to tak daleko, že mám strach vyjít s dětmi na ulici.“

„Tím, že jsi v jiném stavu, vidíš věci určitě horší, než ve skutečnosti jsou.“

„Pět let mi stále říkáš, že se tolepší. Ale ono to lepší není.“

„Dokud jsem zde na univerzitě, jsme v bezpečí.“

„Bože na nebi, Johanne, jak dlouho si ještě chceš něco namlouvat? Vždyt nemáme téměř žádné přátele. Studenti k nám přestali chodit. Známi se už neodvažují s námi ani promluvit.“

Johann Clement vzdychl a zapálil si dýmku. Mirjam si mu sedla k nohám, hlavu mu položila do klína a on ji hladil po vlasech.

„Tolik se snažím, abych byla odvážná a rozumná jako ty,“ řekla.

„Můj otec i dědeček tady učili. V tomhle domě jsem se narodil. V jeho zdech je celý můj život, všechny touhy, všechno, co mi kdy přirostlo k srdci. Mám jediné přání, aby si náš syn Hans tohle všechno jednou také tak zamiloval jako já. Někdy se ptám sám sebe, jestli jedním správně vůči tobě a dětem – ale je ve mně něco, co mi nedovoluje utéct. Jen ještě chvíli, Mirjam – a skončí to – skončí.“

19. LISTOPAD 1938

200 synagog v plamenech!

200 židovských domů zdemolováno!

8000 židovských obchodů vyrabováno a zničeno!

50 Židů zavražděno!

3000 Židů ztýráno!

20 000 Židů zatčeno!

OD DNEŠNÍHO DNE NESMÍ ŽIDÉ PROVOZOVAT OBCHOD ČI
ŘEMESLO!

OD DNEŠNÍHO DNE NESMÍ DĚTI ŽIDŮ NAVŠTĚVOVAT STŘEDNÍ ŠKOLY!

OD DNEŠNÍHO DNE NESMÍ DĚTI ŽIDŮ VSTUPOVAT DO VEŘEJNÝCH PARKŮ A NA HŘIŠTĚ!

ŽIDŮM V NĚMECKU SE TÍMTO UKLÁDÁ POKUTA JEDNÉ MILIARDY ŘÍŠSKÝCH MAREK!

OD DNEŠNÍHO DNE MUSÍ VŠICHNI ŽIDÉ NOSIT ŽLUTOU HVĚZDU!

Bylo těžké si představit, že by se to mohlo ještě zhoršit. Ale příboj stále stoupal a nakonec vlny dosáhly i na ostrov Johanna Clementa, když se malá Karen jednoho dne přiřítla domů s tváří zalitou krví. V uších jí stále ještě zněly výkřiky: „Žid! Žid! Žid!“

Je-li člověk o něčem pevně přesvědčen jako Johann Clement a má-li jeho přesvědčení tak hluboké kořeny, změni je otřes a ztráta víry v strašlivou katastrofu. Nebylo dosti na tom, že se sám zklamal – ne, on ohrozil také životy své rodiny. Zoufale hledal východisko. Marně pátral, až ho nakonec odkázali na berlínské gestapo. Když se odtud vrátil, zavřel se na dva dny a dvě noci v pracovně, seděl u psacího stolu a zíral na spis, který přivezl. Byl to papír z gestapa a měl magickou moc. Stačilo, aby jej podepsal, a v budoucnosti se již ničeho nemuseli bát ani on, ani jeho rodina. Byl to životodárný dokument. Četl jej znovu a znovu, až uměl každé slovo zpaměti.

... Na základě výše uvedeného šetření a faktů z něho vyplývajících jsem já, Johann Clement, naprosto přesvědčen, že údaje o mém původu neodpovídají skutečnosti. Nikdy jsem nebyl židovského vyznání. Jsem árijec a...

Podepiš! Podepiš! Tisíckrát vzal pero do ruky, aby tam připojil své jméno. Nebyla doba na nějaké ušlechtilé postoje. Nikdy nebyl Židem – proč by to tedy nepodepsal – cožpak to něco znamenalo? Proč by to nepodepsal?

Gestapo mu to vysvětlilo velmi jasně: pokud nebude ochoten podepsat dokument a bude pokračovat ve svém vědeckém výzkumu, pak smí odejít z Německa jen jeho rodina, ale on zůstane jako rukojmí.

Třetího dne ráno opustil bledý a přepadlý pracovník. Jeho oči se setkaly s pohledem Mirjam, plným strachu. Došel ke krbu a hodil dokument do plamenů.

„Nemohu,“ řekl tiše, „musíš s dětmi okamžitě opustit Německo.“

Najednou se bál každé chvíle, kdy jeho rodina byla ještě zde. Pokaždé, když někdo zaklepal na dveře, když zazvonil telefon nebo se ozvaly kroky, zmocňoval se ho strach, jaký ještě nikdy v životě nepocítil.

Vypracoval plán. Rodina měla odjet nejdříve do Francie, kde by našla

útočiště u jeho kolegů a přátel. Mirjam čekala brzy dítě a nemohla se vydat na dlouhou cestu. Až bude dítě na světě a ona se zotaví, mohou pokračovat do Anglie nebo do Ameriky. Ještě nebylo všechno ztraceno. Až bude rodina v bezpečí, ještě vždycky může uvážit, jak vyřeší svůj osobní problém. V Německu bylo několik tajných organizací, které se zabývaly speciálně tím, že pašovaly za hranice vědce. Poradili mu, aby se obrátil na jednu z nich. Sídliila v Berlíně a jmenovala se Mossad aliya bet.

Kufry čekaly sbalené, všechno bylo připraveno. Poslední večer před odjezdem Johann Clement a jeho žena mlčky seděli vedle sebe a zoufale doufali v zázrak, který by oddálil jejich rozloučení.

Ale v noci přepadly Mirjam Clementovou porodní bolesti. Protože do nemocnice nesměla, rodila doma. Byl to syn. Porod byl těžký a Mirjam se zotavovala několik týdnů.

Johanna Clementa se zmocnila panika. Trýznila ho představa, že rodina je v pasti a nemůže uniknout blížícímu se neštěstí.

V šíleném chvatu odjel do Berlína a vydal se na adresu kanceláře Mossadu v Meinekestrasse 10. Tam to vypadalo jako v blázinci. V čekárně se tísnili hlava na hlavě lidé, kteří se zoufale snažili dostat z Německa.

Kolem druhé hodiny ranní ho zavedli do místnosti, kde seděl velmi mladý a velmi vyčerpaný muž. Jmenoval se Ari ben Kanaan a byl vyslán z Palestiny, aby pomohl německým Židům, kteří chtěli opustit zemi. Ben Kanaan pohlédl na Johanna Clementa očima zanícenýma únavou.

„Dobře, pane profesore,“ řekl a vydechl, „postaráme se, abyste se dostal ven. Můžete jet domů, spojíme se s vámi. Musím pro vás opatřit pas a vízum a musím podplatit pár lidí. Potrvá to několik dní.“

„Nejedná se o mne. Nemohu pryč a moje žena také ne. Ale mám tři děti. Musíte je dostat ven.“

„Musíme je dostat ven,“ opakoval Ben Kanaan. „Pane profesore, jste důležitý člověk. Vám bych snad mohl pomoci. Ale vašim dětem ne.“

„*Musíte!*“ křičel Clement.

Ari ben Kanaan udeřil pěstí do stolu a vyskočil.

„Viděl jste ty lidi, kteří se tlačí tam venku? Všichni se chtějí dostat z Německa!“

Nahnul se přes psací stůl, až se jeho tvář takřka dotýkala tváře Johanna Clementa.

„Pět let jsme vás prosili, zapřísahali vás, abyste opustili Německo! Ale teď vás Britové nepustí do Palestiny, ani kdyby se nám podařilo dostat vás ven. Jsme Němci, říkali jste celou tu dobu, jsme Němci, nám přece nic neudělají! Čert aby to vzal! Co já teď můžu dělat?“

Ari ben Kanaan polkl a těžce dopadl na židli. Na chvíli unaveně zavřel oči. Pak uchopil svazek spisů, který ležel na psacím stole, a listoval v něm. „Mám zde výjezdní víza pro čtyři sta dětí. Některé dánské rodiny jsou ochotny je přijmout. Zorganizovali jsme vlak. Jedno z vašich dětí může jet s sebou.“

„Ale – já mám tři děti.“

„A já jich mám deset tisíc. A nemám pro ně výjezdní povolení. A jsem bezmocný vůči britskému loďstvu. Navrhuji, abyste poslal své nejstarší dítě. Dokáže se o sebe nejlépe postarat. Vlak jede zítra večer z Postupimského nádraží.“

Ospalá Karen tiskla k sobě svou nejmilejší panenku. Její otec klečel vedle ní. V polospánku ještě cítila nádhernou vůni jeho dýmky.

„Bude to krásná cesta, Karen. Jako bys jela do Baden-Badenu.“

„Ale já nechci, tati.“

„Podívej se, Karen – představ si, že všichni tihle milí hoši a dívky pojedou s tebou.“

„Já s nimi nechci jet. Já chci zůstat tady, u tebe a u maminky a u Hanse a Maxmiliána a u nového bratříčka.“

„No tak, Karen Clementová! Moje dcera přece nebude plakat!“

„Já nechci plakat – opravdu nechci plakat. Tati – tatínku – budu zas brzy u tebe?“

„To víš – budeme se moc snažit.“

K Johannu Clementovi přistoupila jakási paní a dotkla se jeho ramene.

„Promiňte, prosím,“ řekla, „už je čas.“

„Posadím ji do vlaku.“

„Lituji, ale rodiče do vlaku nesmějí.“

Přikývl, ještě jednou prudce objal Karen, ustoupil a pevně stiskl dýmku v zubech, až ho zabolely.

Karen neodporovala, když ji paní vzala za ruku, ale pak se ještě jednou otočila. Podala otcí pannu.

„Tati, vezmi si tu panenku, bude na tebe dávat pozor.“

Houf ustrašených rodičů se tlačil u odjíždějícího vlaku. Děti tiskly tvářičky na okenní tabule, volaly, mávaly a zoufale se snažily zachytit ještě jejich poslední pohled.

Johann Clement pátral očima po své dcerce, ale už ji nikde nezahlédl.

Vlak se dal pomalu do pohybu. Rodiče běželi podél vagonů a volali naposled sbohem.

Profesor Clement stál nehnutě v davu. Když ho míjel poslední vagon, zvedl oči a spatřil Karen, která klidná a vyrovnaná stála na poslední plošině. Položila prsty na rty a poslala mu polibek – jako by tušila, že už ho nikdy nespatří.

Díval se za ní a viděl, jak se její postavička stále zmenšuje, až se mu ztratila docela. Jeho pohled zavadil o panenku, kterou držel v ruce.
„Sbohem, můj živote,“ zašeptal.

DVANÁCTÁ KAPITOLA: Aage a Meta Hansenovi obývali na předměstí Aalborgu překrásný dům. Byl to ideální domov pro malou holčičku. Sami neměli děti. Hansenovi byli o hodně starší než Clementovi. Aagemu již šedivěly vlasy a Meta zdaleka nebyla tak krásná jako Mirjam; ale od prvního okamžiku, kdy Karen v polospánku odnesli do auta, měla u nich nádherný pocit bezpečí.

Na cestu do Dánska vzpomínala jako na zlý sen. Pamatovala se už jen na plačící děti kolem sebe. Všechno ostatní se rozplývalo v mlze. Děti se musely postavit do řady a na šaty jim připevnili lístky. Neznámí lidé k nim mluvili neznámou řečí. Pak čekárny, autobusy a další lístky.

Nakonec přivedli Karen do místnosti, v níž už netrpělivě postávali Meta a Aage Hansenovi. Aage ji vzal do náruče a odnesl ji do auta. Meta ji celou cestu až do Aalborgu chovala na klíně, hladila ji, vlídně s ní rozmlouvala, a Karen cítila, že je u hodných lidí.

Plni očekávání zůstali Aage a Meta stát u dveří, když Karen váhavě a po špičkách vstoupila do pokoje, který pro ni připravili. Bylo tam plno panenek, hraček, šatů a všelijakých krásných věcí, jaké si jen holčička může přát. Nu, a pak objevila na posteli chlupaté štěně. Poklekla vedle něho a hladila je a štěně jí olizovalo tvář. Pocítila dotek jeho vlhkého čumáčku, otočila se a usmála se na Hansenovy. Aage a Meta její úsměv opětovali.

První noci bez tatínka a maminky byly hrozné. Divné bylo také, že tolik postrádala bratra Hanse. Jedla málo a jen tiše sama posedávala ve svém pokoji a hladila štěně, kterému dala jméno Maxmilián.

Meta Hansenová tomu moc dobře rozuměla. Večer ležela vedle Karen, hladila ji a držela za ruku, dokud vzlykot neumlkl a dívanka neusnula.

Pak přišel týden, ve kterém se neustále střídaly návštěvy. Přinášely dary, dělaly kolem Karen mnoho povyku a pořád na ni mluvily řečí, které ještě nemohla rozumět. Hansenovi byli velmi pyšní a Karen se ze všech sil snažila, aby byla ke všem lidem přívětivá. Za několik dní si poprvé troufla vyjít z domu.

Karen si strašně oblíbila Aageho Hansena. Kouřil dýmku jako její tatínek a také rád chodil na procházky. Aalborg byl opravdu zajímavý. Byla zde řeka jako v Kolíně a jmenovala se Limfjord. Pan Hansen byl advokát a důležitý

muž a zdálo se, že ho skoro všichni lidé znají. Samozřejmě nebyl tak významný jako její tatínek – ale takových bylo stejně velmi málo.

„Poslechni, Karen, už jsi u nás skoro tři týdny,“ řekl jednou večer Aage, „a tak bychom si s tebou rádi o něčem promluvili. Je to moc důležité.“

Zkřížil ruce za zády a začal chodit po pokoji. Mluvil s ní velmi hezky a tak, aby opravdu všemu dobře porozuměla. Vyprávěl jí, že v Německu je teď mnoho věcí, které vůbec nejsou hezké, a proto si její rodiče myslí, že by bylo lepší, kdyby zatím zůstala u Hansenových. A pak Aage řekl, že oni dobře vědí, že jí nikdy nebudou moci nahradit tatínka a maminku. Protože jim však Bůh nedal žádné děti, jsou velmi šťastní, že je Karen u nich, a moc by si přáli, aby byla také šťastná.

A Karen tomu moc dobře rozuměla a řekla Aagemu a Metě, že tedy u nich zatím ráda zůstane.

„A ještě něco, Karen. Když jsme si tě tak trochu vypůjčili a máme tě tolik rádi, chtěli jsme se tě zeptat, jestli by ti nevadilo, kdyby sis vypůjčila naše jméno?“

O tomhle musela Karen chvilku přemýšlet. Zdálo se jí, že Aage má pro to ještě i nějaké jiné důvody. Když se jí ptal, znělo to tak zvláště a dospěle – jako když maminka a tatínek mluvili za zavřenými dveřmi. Pak přikývla a řekla, že souhlasí.

„Dobře. Teď se tedy budeš jmenovat Karen Hansenová.“

Aage a Meta ji vzali za ruce tak jako každý večer, odvedli ji do jejího pokoje a rozsvítili malou lampičku. Aage si s ní hrál, škádlil ji a Maxmilián vyskočil na postel a vyváděl s nimi. Karen se smála, až už nemohla, pak se schoulila pod přikrývku a odříkala svou večerní modlitbu: „... a ochraňuj maminku a tatínka a Hanse a malého bratříčka a všechny strýce a tety a bratrance a sestřenice – a také Hansenovy, kteří jsou ke mně tak hodní – a oba Maxmiliány.“

„Hned přijdu a sednu si k tobě,“ řekla Meta.

„Není třeba. Už u mě nemusíš sedět. Maxmilián na mě bude dávat pozor.“

„Dobrou noc, Karen.“

„Aage?“

„Ano?“

„Nenávidí v Dánsku taky tak Židy?“

Milá paní Clementová, vážený pane profesore, je tomu už opravdu šest týdnů, co je Karen u nás? Je to obdivuhodné dítě. Její učitelka nám vyprávěla, že si ve škole vede velmi dobře. Téměř neuvěřitelně rychle se učí dánsky – asi proto, že je obklopena svými vrstevníky. Už zde má hodně přítelkyň.

Zubní lékař nám doporučil, abychom jí dali vytrhnout zub, bylo třeba udělat místo pro nový. Všechno dopadlo dobře. Rádi bychom, aby se Karen učila hudbě. O podrobnostech vám ještě napíšeme. Každý večer se za vás modlí...

A připojen byl Karenin dopis, psaný velkým hůlkovým písmem:

DRAHÁ MAMINKO, TATÍNKU, HANSI, MAXMILIÁNE A BRATŘÍČKU, TOLIK SE MI PO VÁS STÝSKÁ, ŽE VÁM TO ANI NEMOHU POVĚDĚT...

V zimě se bruslí na zamrzlém Limfjordu, stavějí se sněhuláci a sáňkuje se, a pak se sedí u krbu, ve kterém praskají polena, a Aage tře Karen promrzlé nohy.

Ale zima minula, Limfjord roztál a kraj se zazelenal a rozkvetl. A když přišlo léto, všichni jeli k Severnímu moři do Blockhusu a Karen si vyjízďela s Aagem a Metou na plachetnici skoro dvě stě kilometrů daleko na moře.

Život u Hansenů byl krásný a pestrý. Karen měla spoustu „nejlepších“ přítelkyň. Strašně ráda chodila s Metou nakupovat na rybí trh, kde byly cítit všechny možné vůně, anebo s ní byla v kuchyni a dívala se, jak se peče koláč. Meta jí ve všem pomáhala, ať Karen dělala ruční práce nebo domácí úkol, a dovedla ji utěšit, když měla horečku anebo bolesti v krku a musela ležet v posteli.

Aage měl pro ni vždycky úsměv a otevřenou náruč a jí se zdálo, že je skoro tak moudrý a milý jako její skutečný tatínek.

Jednou, když měla Karen právě hodinu baletu, zatelefonoval Aage domů a požádal Metu, aby přišla za ním do kanceláře.

„Právě jsem dostal zprávu od Červeného kříže,“ oznámil své ženě. Byl velmi rozčilený a bledý.

„Všichni beze stopy zmizeli. Celá rodina. Zkusil jsem, co se dá, ale nepodařilo se mi dostat z Německa žádnou informaci.“

„A co si o tom myslíš, Aage?“

„Co si můžu myslet? Odvlekli je všechny do koncentračního tábora – anebo se stalo něco daleko horšího.“

„Panebože!“

Nedokázali Karen říct, že celá její rodina zmizela. Když z Německa přestaly docházet dopisy, zmocnilo se Karen podezření, ale měla příliš velký strach, a tak se raději nevyptávala. Milovala Hansenovy a slepě jim důvěřovala. Instinktivně vycítila, že musí mít důvod, když se ani slovem nezmiňují o její rodině.

Kromě toho se stalo něco podivného. Karen sice stále toužila po rodičích a sourozencích, ale obraz matky i otce začal v její paměti víc a víc blednout.

Ocitne-li se osmileté dítě na dlouhou dobu daleko od rodičů, je pro ně den ode dne těžší udržet si je v paměti.

Někdy jí bylo z toho smutno, že si už nedokáže jasně vybavit jejich podobu. Koncem roku si už téměř nedovedla představit, že se kdysi nejmenovala Karen Hansenová a že nebyla Dánka.

VÁNOCE 1939

V Evropě už byla válka a od Karenina příchodu k Hansenovým uplynul rok. Karen zpívala hláskem čistým jako zvonek vánoční píseň. Meta ji doprovázela na piano. Pak Karen odběhla do svého pokoje a vyndala ze skříně balík, který tam měla ukrytý. Byl to dárek k Vánocům, sama ho vyrobila ve škole. Hrdě jej odevzdala Metě a Aagemu. Na papíře, do kterého byl dárek zabalen, stálo:

MAMINCE A TATÍNKOVI OD VAŠÍ DCERY KAREN.

8. DUBEN 1940

Noc byla šalebná a zrádná. Mlhou pronikaly temné zvuky vojenského kroku jednotek pochodujících k dánským hranicím. Za ranního úsvitu se ke břehu blížily pramice, neslyšně klouzaly po vodě skrz útržky mlhy. Na nich stáli muži v ocelových přilbách. Mlčenlivě a přesně jako roboti přistáli vojáci německého wehrmachtu na dánských březích a zaplavili zemi.

9. DUBEN 1940.

Karen a ostatní dívky ze třídy se vrhly k oknu a hleděly na nebe, které se černalo hučícími letadly. Jedno po druhém klesalo na přistávací dráhu letiště v Aalborgu. Zmatení lidé vybíhali do ulic.

„Zde dánský rozhlas. Dnes ráno ve čtyři hodiny patnáct minut překročil německý wehrmacht u Saedu a Krussa dánské hranice!“

Zcela konsternováni neočekávaně rychlým úderem Němců seděli Dánové u svých přijímačů a zoufale čekali na poselství krále Christiana. Pak vyslechli prohlášení: Dánsko kapitulovalo bez jediného výstřelu. Příklad Polska dosti jasně ukázal, že každý odpor je marný.

Meta Hansenová vzala Karen co nejrychleji ze školy domů a sbalila zavazadla. Chtěla prchnout do Bornholmu anebo na nějaký jiný vzdálený ostrov. Aage ji uklidňoval a přemlouval, aby nejdříve vyčkala. Než Němci ustaví civilní správu, mohou uplynout celé týdny, ba měsíce.

Pohled na hákový kříž a německé uniformy vzbuzoval v Karen záplavu vzpomínek a se vzpomínkami přicházel strach. V prvních týdnech byli všichni lidé ustrašení a zmatení – jen Aage zůstával klidný.

Německá okupační moc i civilní správa oplývaly velkolepými sliby. Prohlašovali, že Dánové jsou árijci a že je Němci považují za své bratry. Zemi prý obsadili hlavně proto, aby uchránili Dány před bolševiky. Dánové si budou moci spravovat své vnitřní záležitosti sami a Dánsko se stane vzorným protektorátem. Když se rozčeřená hladina uklidnila, nastaly zase skoro normální poměry.

Všemi vážený král Christian znovu začal denně vyjíždět na koni z brány zámku Amalienborg v Kodani. Bez jakéhokoliv doprovodu nebo stráže se ukazoval ve městě a Dánové následovali jeho příkladu. Heslem dne bylo: pasivní odpor.

Ukázalo se, že Aage měl pravdu. Karen zase chodila do školy a do hodin baletu, život v Aalborgu se vrátil do normálních kolejí, jako kdyby se nic nestalo.

Nadešel rok 1941. Od německé okupace uplynulo osm měsíců. Každým dnem bylo zřejmější, že napětí mezi Němci a obyvatelstvem jejich „vzorného protektorátu“ neustále sílí. Christian dráždil dobyvatele tím, že je vůbec nebral na vědomí. Také obyvatelstvo ignorovalo Němce, jak jen mohlo, anebo, což bylo ještě horší, posmívalo se jejich důležitosti a na jejich chvástavá prohlášení odpovídalo výsměchem. Čím hlasitěji se Dánové smáli, tím vzteklejší byli Němci.

Všechny iluze Dánů z počátku okupace se však velmi brzy rozplynuly. Dánský průmysl, dánské zemědělství i zeměpisná poloha země se staly součástí německého mocenského plánu. Dánsko se mělo stát dalším kolečkem německé válečné mašinerie. A tak se v Dánsku podle příkladu bratrského Norska někdy uprostřed roku 1941 vytvořilo početné sice ještě nevelké, ale velmi odhodlané hnutí odporu.

Říšský zplnomocněnec Werner Best, který stál v čele německé civilní správy v Dánsku, chtěl vůči „vzornému protektorátu“ uplatňovat umírněnou politiku, pokud by Dánové zůstali pokojní a byli ochotni spolupracovat. V porovnání s postupem v jiných okupovaných zemích se vůči Dánům chovali opravdu umírněně. Avšak hnutí odporu nezadržitelně sílilo. Jeho členové sice nemohli proti Němcům bojovat se zbraněmi v rukou anebo plánovat všeobecné povstání, ale našli cestu, jak co nejúčinněji vyjádřit svou nenávist. Touto cestou byla sabotáž.

Dr. Best neztratil nervy. S ledovým klidem zorganizoval Dány, kteří sympatizovali s Němci, aby čelil nové hrozbě. Pomocná policie HIPOS, sestavená Němci, byla bandou dánských teroristů. Používali ji k trestným akcím proti vlastním krajanům. Na každou sabotáž odpověděli odvetnou akcí.

Zatímco plynuly měsíce a roky německé okupace, Karen oslavila v ústraní

Aalborgu, kde se život zdál docela normální, své jedenácté i dvanácté narozeniny. Zprávy o sabotážích a ozvěny výstřelů či explozí jen nakrátko otřáslly klidem městečka.

Karen přestala být dítětem a pocítila první radosti i strasti hluboké náklonnosti, která tentokrát nepatřila ani rodičům ani přítelkyni, nýbrž Mogenu Sørensenovi, nejlepšímu hráči kopané ve škole. A protože Mogenovi se Karen také líbila, všechny ostatní dívky jí záviděly.

Její nadání pro balet bylo tak vynikající, že učitelka tance přemluvila Metu a Aageho, aby se Karen přihlásila k přijímací zkoušce do Královského baletu v Kodani. Tvrdila, že Karen je výjimečně nadané dítě, že její tanec vyjadřuje schopnost prožitku daleko přesahující její věk.

Začátkem roku 1943 se Hansenových zmocňoval stále větší neklid. Dánský odboj podával spojenčům velmi cenné informace o poloze důležitých zbrojařských závodů a velkých doplňovacích skladů na území Dánska. Jeho radiotelegrafické zprávy zacházely do takových podrobností, že udávaly britskému letectvu i přesnou polohu cílů.

HIPOS a jiní teroristé, které si Němci koupili, přešli k odvetným opatřením. Když se aktivita na obou stranách stupňovala, začal mít Aage starosti. Všichni lidé v Aalborgu znali Karenin původ. Proti dánským Židům sice Němci ještě nezasáhli, ale každým okamžikem mohlo dojít ke změně. Dalo se také téměř s jistotou předpokládat, že HIPOS informovali Němce o Karenině židovském původu. Nakonec se Meta a Aage rozhodli, že prodají dům v Aalborgu a odstěhují se do Kodaně pod záminkou, že tam má Aage lepší možnosti ve svém povolání a Karen se dostane lepší výuky v baletu.

V létě roku 1943 se stal Aage společníkem jedné z kodaňských advokátních kanceláří. Doufali, že v tomto milionovém městě zůstanou zcela anonymní. Pro Karen opatřili falešné doklady, podle nichž byla jejich vlastní dcerou. Karen se rozloučila s Mogenem Sørensenem a zakusila první bolest zlomeného srdce.

Hansenovi našli velmi hezký byt na Sortedams Dosseringu, široké ulici vedoucí podél umělého řečiště lemovaného stromořadím. Nad vodou se kleuly četné mosty, které vedly do starého města.

Když si Karen zvykla na nové prostředí, připadala jí Kodaň úplně báječná. Bylo to město jako z pohádky. Celé hodiny chodila s Aagem a Maxmiliánem, aby si prohlédla všechnu tu krásu. Člověk se mohl procházet kolem přístavu se soškou mořské panny, projít Langelinie anebo chodit zahradami zámku Christiansborg. Byly tu kanály a úzké uličky se starými pětipatrovými cihlovými domy. Všude jezdili lidé na kolech a na obrovském rybím trhu na Gammel-Strandu bylo tak rušno, že rybí trh v Aalborgu byl proti tomu úplně nic.

Avšak korunou všeho bylo Tivoli se svými sady a světly, která se večer naplno rozzářila, s tobogany, houpačkami a kolotoči, s dětským orchestrem a restaurací Wivex, s ohňostroji a smíchem. Karen nechápala, jak vůbec dokázala žít někde jinde než v Kodani.

Jednoho dne Karen přiběhla domů, pádila po schodech nahoru, prudce otevřela dveře dokořán, vrhla se k Aagemu a objala ho.

„Tati! Tati! Tati!“

Vytáhla ho ze židle a tančila kolem něho. Aage zůstal nechápavě stát. Karen tančila kolem nábytku, vrátila se k němu a znovu ho objala. Ve dveřích se objevila Meta a usmívala se.

„Tvoje dcera se ti pokouší sdělit, že ji přijali do Královského baletu.“

„Tak?“ divil se Aage. „To je tedy krásné.“

Večer, když Karen usnula, mohla se nesmírně pyšná Meta konečně vypovídat.

„Řekli mi, že takové nadání, jako má Karen, má jedna dívka z tisíce. Za pět šest let intenzivního výcviku se může stát velkou umělkyní.“

„Mám radost, mám z toho opravdu velkou radost,“ opakoval Aage, který se pokoušel nedat najevo, jak je hrdý.

Avšak ne všechno v Kodani bylo pohádkové a jasné. Země se noc co noc otřásala explozemi, které organizovalo hnutí odporu, explozemi, jež osvěcovaly oblohu, vzduch se chvěl blesky a plameny ohňů, rachotem střelby a palby z kulometů.

Sabotáž!

Odvetná opatření!

HIPOS začali systematicky ničit místa a věci, které byly Dánům blízké a drahé. Dánští nacističtí teroristé vyhazovali do povětří divadla, pivovary a zábavní lokály. Dánské hnutí odporu odpovídalo výbuchy v továrnách pracujících pro německý zbrojařský průmysl. Brzy nebylo dne či noci, aby se vzduch divoce neotřásal.

Při slavnostních přehlídkách Němců bývaly ulice prázdné. Když se Němci předváděli na veřejnosti, Dánové zůstávali doma. Ale v den dánského národního svátku se na ulicích tísnil mlčenlivý dav truchlících Dánů. A když starý král vyjížděl na svém koni, pokaždé ho hlasitě zdravily stovky lidí.

Napětí rostlo, až přišel výbuch. Ráno 29. srpna 1943 došlo k detonaci, kterou slyšel celý ostrov Sjaelland: dánská flotila se sama potopila, aby zatarasila okupantům námořní cestu!

Rozzuření Němci pochodovali k vládní budově a ke královskému zámku Amalienborgu. Do cesty se jim postavila královská stráž. Rozpoutal se roz-

hořčený boj, ale zakrátko všechno skončilo. Namísto královské stráže nastoupili před zámek Amalienborg němečtí okupační vojáci.

Do Dánska přijela řada německých generálů a vysokých funkcionářů SS, aby „postavili Dány do latě“. Dánský parlament byl rozpuštěn a byla vydána řada přísných nařízení. Vzorný protektorát přestal být „vzorem“ – pokud jím vůbec kdy byl.

Na zásahy Němců odpovídali Dánové ještě větším počtem sabotáží. Exploze ničily sklady zbraní a munice, továrny a mosty. Němci znervózněli. Sabotáže Dánů se začaly citelně projevovat.

Německý hlavní stan v hotelu d'Angleterre vydal příkaz:

VŠICHNI ŽIDÉ JSOU POVINNI NOSIT NA PAŽI ŽLUTOU PÁSKU SE ŽIDOVSOU HVĚZDOU.

Následující noc vysílal ilegální rozhlas poselství krále Christiana ze zámku Amalienborg.

Dánskému lidu! Němci nařídili, aby všichni Židé nosili žlutou hvězdu. Král prohlašuje, že mezi Dánem a Židem neexistuje žádný rozdíl. On sám první bude nosit Davidovu hvězdu a očekává, že každý loajální Dán se zachová stejně.

Na druhý den vyšli skoro všichni obyvatelé Kodaně do ulic s Davidovou hvězdou připíchnutou na šatech.

Den nato Němci své nařízení odvolali.

Aage sám nebyl aktivně činný v odboji, ale někteří jeho kolegové a společníci v něm zastávali vedoucí postavení, a byl proto o všech událostech dosti přesně informován. V pozdním létě roku 1943 velmi zneklidněl. Teď už byl přesvědčen, že se budou muset s Metou rozhodnout, co podniknou s Karen.

„Vím bezpečně,“ řekl své ženě, „že v nejbližších měsících odvedou Němci všechny Židy z Dánska. Chybí nám už jen přesné datum, kdy gestapo udeří.“

Meta Hansenová poodešla k oknu a hleděla ven, na vodu a na most vedoucí do starého města. Byl večer a Karen se měla brzy vrátit z baletní školy. Meta měla plnou hlavu plánů a příprav ke Kareniným třináctým narozeninám. Karen je měla oslavit velkolepě se čtyřiceti dětmi v Tivoli.

Aage si zapálil dýmku a pohlédl na Kareninu fotografii, která stála na jeho psacím stole. Vzdychl.

„Nemohu ji dát pryč,“ ozvala se Meta.

„Nemáme právo...“

„Vždyť je to u ní něco úplně jiného, Karen není dánská Židovka. Máme doklady, že je naše dcera.“

Aage položil ruku na rameno své ženy.

„Někdo z Aalborgu by mohl Němce upozornit.“

„Přece si nedají takovou námahu – kvůli dítěti!“

„Cožpak pořád ještě neznáš ty lidi?“

Meta se otočila a řekla pevným hlasem:

„Dáme ji pokřtít a osvojíme si ji.“

Aage pomalu zavrtěl hlavou. Jeho žena klesla do křesla a stiskla rty. Křečovitě sevřela opěradlo, až jí zbělela ruka.

„Co se chystá, Aage?“

„Chtějí všechny Židy tajně dopravit na pobřeží Sjaellandu u Oresundu. Právě se snažíme skoupit všechna dostupná plavidla a převézt je na nich do Švédska. Švédové poslali zprávu, že jsou ochotni všechny přijmout a postarat se o ně.“

„Kolik bezesných nocí jsem už probděla s těmi myšlenkami! Chtěla jsem si namluvit, že by byla ve větším nebezpečí, kdyby musela prchnout. A pořád si říkám, že je pro ni bezpečnější, zůstane-li tady u nás.“

„Rozmysli si, co říkáš, Meto.“

Podívala se na něj s výrazem zoufalství a odhodlání, jaký u ní ještě nikdy nespatřil.

„Nikdy se nevzdám Karen, Aage. Nemůžu bez ní žít.“

Všichni Dánové, na které se organizátoři obrátili, nasadili veškeré síly. Tajně dopravili celé židovské obyvatelstvo Dánska na sever Sjaellandu a propašovali je do Švédska, kde byli v bezpečí.

Brzy nato uspořádali Němci v celém Dánsku hon na Židy. Žádné nenašli.

Karen zůstala v Kodani. Přestože se jí stále nic nedělo, Meta těžce snášela břemeno odpovědnosti, které na sebe vzala. Německá okupace pro ni byla nepřetržitým hrůzyplným snem. Při každé nové zprávě o chystaných opatřeních se jí zmocňovala panika. Třikrát nebo čtyřikrát uprchla s Karen z Kodaně k příbuzným na Jutský poloostrov, ale vždy se zase vrátily.

Aage začal pracovat v hnutí odporu. Byl den ode dne aktivnější. Tři čtyři noci v týdnu býval mimo dům. Pro Metu to byly nekonečné noci, plné úzkosti.

Dánský odboj, který mezitím soustřeďoval své síly a zaměřoval je na určité cíle, cílevědomě ničil německé dopravní tepny. Snad každou půlhoдинu byla někde poškozena a přerušena železniční trať. Brzy lemovaly všechny dánské železnice trosky a zbytky vlaků vyhozených do povětří.

HIPOS si pospíšili s odvetou: Nejoblíbenější místo všech Kodaňanů, Tivoli, bylo zničeno výbuchem.

Dánové vydali provolání ke generální stávce. Davy lidí pochodovaly ulicemi a stavěly po celé Kodani barikády, na kterých vlály dánské, americké, anglické a ruské prapory.

Němci vyhlásili v Kodani stav obležení.

Říšský komisař Best vztekle řval, že ukáže kodaňské lúze, co je to karabáč. Generální stávka byla sice krutě potlačena, ale hnutí odporu pokračovalo ve své rozkladné práci.

19. ZÁŘÍ 1944

Němci internovali celou dánskou policii za to, že nedokázala udržet pořádek a svou pasivitou podporovala akce dánského obyvatelstva proti okupační moci. Hnutí odporu podniklo krkolomný útok proti nacistickým úřadům a zničilo všechny jejich spisy. Vyráběly se lehké zbraně a do Švédska se pašovali muži k posílení Dánského sboru dobrovolníků. Odbojáři se vypořádávali s HIPOS a s jinými zrádci. S některými udělali krátký proces.

HIPOS a gestapo šileli vzteky. Na akce odpověděli vlnou poprav. Stříleli bez výběru a bez rozmyslu.

A pak začali do země proudit z bombardovaného Německa uprchlíci. Zaplavili zemi, a jako samozřejmost, bez díky a bez odměny, vyžadovali potravu a přístřeší. Dánové se k nim pohrdavě obraceli zády.

V dubnu 1945 se éterem nesly neuvěřitelné zprávy.

4. KVĚTEN 1945

„Mami! Tati! Válka skončila! Válka skončila!“

TŘINÁCTÁ KAPITOLA: Válka skončila a do Dánska přijeli vítězové. Američané, Angličané a Dánský sbor dobrovolníků. Byly to pohnuté dny, dny odplaty a účtování s HIPOS a dánskými zrádci, s říšským komisařem Bestem a s gestapem. Týden hlučné, překypující radosti, jehož vyvrcholením bylo znovuzahájení činnosti dánského parlamentu. Obřad provedl starý král Christian. Hovořil hrdě, avšak chvějícím se hlasem, který se lámal dojetím.

Pro Metu a Aageho Hansenovy znamenal týden osvobození dobu plnou starostí. Před sedmi lety zachránili ze smrtelného nebezpečí dítě a vychovali z něho rozkvétající mladou ženu. Bylo to báječné děvče, plné krásy, půvabu a smíchu. Měla čistý a sladký hlas a při tanci se vznášela na kouzelných křídlech. A teď se blížil soudný den.

Kdysi, v záchvatu strachu a zoufalství, Meta Hansenová přísahala, že Karen nikdy nikomu nedá. Teď se však stala obětí své vlastní poctivosti. Už proti ní nestál vnější nepřítel, ale její křesťanské svědomí. Také Aage